

BILTEN BROJ 1
SUDSKE PRAKSE VRHOVNOG SUDA
BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, januar-mart 1989. Godine

K R I V I Č N O   P R A V O

Krivični zakon SFRJ

1.

Član 53. stav 4. KZ SFRJ, u vezi sa članom 367. stav 1. ZKP

Nije povrijeđen krivični zakon u slučaju kada žalbeni sud povodom žalbe optuženog iz činjenica i okolnosti koje se odnose na izbor krivične sankcije pogrešno zaključi da se prema optuženom, svrha krivične sankcije može postići izricanjem uslovne osude, pa dosljedno tome preinači prvostepenu presudu, i optuženom umjesto kazne zatvora izrekne uslovnu osudu. Vrhovni sud, ne može po zahtjevu za zaštitu zakonitosti utvrditi da je u konkretnom slučaju u korist optuženog povrijeđen krivični zakon – član 53. stav 4. KZ SFRJ u vezi sa članom 367. stav 1. ZKP.

IZ obrazloženja:

Presudom Osnovnog suda u Travniku K-150/88 od 20.4.1988. godine optuženi M.Š. oglašen je krivim za krivično djelo iz člana 198. stav 2. KZ SRBiH i za to djelo izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od četiri mjeseca.

Viši sud u Zenici presudom Kž. 413/88 od 22.8.1988. godine povodom žalbe optuženog preinačio je prvostepenu presudu u odluci o kazni i optuženom izrekao uslovnu osudu na osnovu čl. 52. i 53. KZ SFRJ kojom mu je utvrdio kaznu zatvora od 4 mjeseca.

Republički javni tužilac podnio je zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv presude Višeg suda u Zenici jer smatra da je tom presudom drugostepeni sud povrijedio odredbe člana 53. stav 4. KZ SFRJ, i člana 367. stav 1. ZKP time što je optuženom, koji je ranije osuđivan, izrekao uslovnu osudu za djelo koje je prvostepenom presudom oglašen krivim i u zahtjevu je predloženo da tu povredu zakona utvrdi ovaj sud.

Ovaj sud je razmotrio zahtjev za zaštitu zakonitosti republičkog javnog tužioca i pobijanu presudu, pa je našao da zahtjev nije osnovan iz sljedećih razloga:

Prema odredbi člana 416. ZKP zahtjev za zaštitu zakonitosti može se podići protiv pravosnažnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravosnažnim odlukama ako je povrijeđen zakn. U konkretnom slučaju za ocjenu osnovanosti podignutog zahtjeva za zaštitu zakonitosti, treba analizirati mogućnost podizanja zahtjeva za zaštitu zakonitosti samo u pogledu povrede materijalnog zakona jer se u zahtjevu tvrdi da je povrijeđena odredba člana 53. stav 1. KZ SFRJ.

Povreda materijalnog zakona, načelno gledano, postoji u slučaju kada je činjenično stanje na koje je primijenjen materijalni zakon potpuno i pravilno utvrđeno u zakonito provedenom postupku. Izricanje uslovne osude, tj. primjene odredbi člana 53. KZ SFRJ pretpostavlja, pravo da se radi o krivičnom djelu za koje je moguće izricanje uslove osude (član 53. stav 1,2 i 3. KZ SFRJ) i drugo da sud ocijeni da se radi o manje društveno opasnom djelu (član 51. KZ SFRJ) na temelju činjenica i okolnosti koje predviđa odredba člana 53. stav 4. KZ SFRJ. Prema tome, mogućnost

izricanja uslovne osude uslovljena je, s jedne strane, granicama propisane kazne i mogućnošću utvrđivanja kazne zatvora do dvije godine ili novčane kazne (član 53. stav 1.2. i 3. KZ SFRJ), a s druge strane, ocjenom činjenica i okolnosti koje određuju to krivično djelo i njegova učinioca (član 53. stav 4. KZ SFRJ) i da se samim upozorenjem uz prijetnju kazne može postići svrha izricanja krivične sankcije iz člana 5. KZ SFRJ.

IZ rečenog slijedi da u primjeni uslovne osude postoji normativni – materijalno pravi aspekt i njen činjenični aspekt koji se svodi na ocjeni da li se s obzirom na prirodu krivičnog djela i ličnosti učinioca njenim izricanjem može postići svrha krivičnih sankcija. Kako se zahtjev za zaštitu zakonitosti može postići samo zbog povrede zakona, slijedi da sud koji odlučuje o zahtjevu za zaštitu zakonitosti može jedino ispitivati da li je učinjena povreda zakona na koju zahtjev ukazuje. U ovom slučaju to znači da li je drugostepenom presudom povrijeđen normativni – materijalno pravni aspekt, izricanja uslovne osude u smislu kako je naprijed navedenog. Odgovor na to pitanje je negativan, jer se radi o krivičnom djelu za koje po zakonu postoji mogućnost izricanja uslovne osude. Da li je pak drugostepeni sud prilikom uvažavanja žalbe optuženog na prvostepenu presudu, pravilno ocijenio sve činjenice i okolnosti, a prvenstveno one za koje se u zahtjevu tvrdi da nisu pravilno ocijenjene (ličnost optuženog, jer je ranije osuđivan i priroda krivičnog djela), ovaj sud se nije mogao upuštati u ispitivanje te ocjene, jer bi to značilo ispitivanje činjeničnih, a ne normativnih pretpostavki (član 53. stav 4. KZ SFRJ) za izricanje uslovne osude. Ispitivanje činjeničnog stanja pravosnažne presude povodom zahtjeva za zaštitu zakonitosti jedino je moguće u slučaju kada se pojavi znatna sumnja u istinitost odlučnih činjenica radi čega nije moguće odlučiti o zahtjevu za zaštitu zakonitosti (član 423. stav 1. ZKP). U tom slučaju pravosnažna presuda se može ukinuti, a ne konstatovati povreda zakona u korist osuđenog, kako se u zahtjevu za zaštitu zakonitosti predlaže. Prema tome, u zahtjevu se neosnovano tvrdi da je povrijeđena odredba člana 53. stav 4. KZ SFRJ u drugostepenoj presudi.

U zahtjevu je navedeno i to da je drugostepeni sud povrijedio i odredbu člana 367. stav 1. ZKP, radi toga št je uvažio žalbu optuženog na prvostepenu presudu i izrekao mu uslovnu osudu. Međutim, po ocjeni ovog suda ta odredba nije povrijeđena. Prije svega treba imati u vidu da je to odredba iz žalbenog postupka, tj. odredba u kojoj su određene granice žalbenog osnova zbog odluke okrivnoj sankciji iz člana 363. tačka 4. ZKP. Po toj odredbi kad odlučuje o žalbi zbog odluke o krivičnoj sankciji (o kazni: odmjeravanje kazne po opštem pravilu iz člana 41. KZ SFRJ, ublažavanju kazne – čl. 42. i 43. KZ SFRJ, oslobađanju od kazne – čl. 44. i 45. KZ SFRJ, uslovnoj osudi i sudskoj opomeni) bilo da je žalba izjavljena u korist ili na štetu optuženog, ako odlukom o krivičnoj sankciji nije prekoračeno zakonsko ovlašćenje (član 365. tačka 5. ZKP), drugostepeni sud može, u zavisnosti od tog u kom pravcu je žalba izjavljena, preinačavati prvostepenu presudu koristeći jednu od navedenih zakonskih mogućnosti, a sve pod pretpostavkom da ne dira činjenično stanje iz prvostepene presude koje se odnosi na izbor krivične sankcije ili odmjeravanja kazne ako se opredijelio za tu vrstu sankcije. U konkretnom slučaju drugostepeni sud je na podlozi činjeničnog stanja iz prvostepene presude osuđenom umjesto kazne zatvora izrekao uslovnu osudu.

Ovaj sud ne isključuje mogućnost da je drugostepeni sud pogrešno ocijenio činjenice i okolnosti utvrđene u prvostepenoj presudi o prirodi i načinu izvršenja krivičnog djela i ličnosti osuđenog, ali iz naprijed navedenih razloga u ispitivanje te ocjene se nije mogao upuštati.

(Vrhovni sud BiH, Kvlz. 624/88 od 18.1.1989. godine)

2.

Član 167. stav 1. KZ SFRJ

Za postojanje krivičnog djela trgovine zlatnim novcem, stranom valutom i devizama iz čl. 167. st. 1. KZ SFRJ u slučaju kada je ono sastavljeno od više radnji kupovine, prodaje ili razmjene tih predmeta, dovoljno je da ukupna vrijednost tih predmeta prelazi zakonom utvrđeni iznos – sada 500.000 dinara.

(Vrhovni sud BiH, Kž. 200/88, od 19.1.1989.g.)

3.

Član 167. stav 3. KZ SFRJ i član 108. stav 1. ZKP

Okolnost da je od izvršioca krivičnog djela trgovine zlatnim novcem stranom valutom i devizama oduzeta, na osnovu člana 167. stav 3. KZ SFRJ strana valuta koju je kupio novcem (dinarima) pribavljenim prethodnim izvršenjem krivičnog djela, ne isključuje mogućnost da on bude obavezan na isplatu imovinskog zahtjeva licu oštećenom krivičnim djelom krađe.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom optuženi DM je oglašen krivim zbog krivičnog djela krađe iz člana 147. stav 1. KZ SRBiH i krivičnog djela trgovine zlatnim novcem, stranom valutom i devizama iz člana 167. stav 1. KZ SFRJ radi toga što je za ukradene dinare kupio od dva lica po 1.000 – ukupno 2.000 zapadnonjemačkih maraka (DM) u dinarskoj protuvrijednosti od 973.122 dinara.

Žalba zbog povrede krivičnog zakona u odnosu na krivično djelo iz člana 167. stav 1. KZ SFRJ je neosnovana.

Pogrešno je pravno shvatanje žalioca, da u slučaju, kada se krivično djelo trgovine stranom valutom iz člana 167. stav 1. KZ SFRJ sastoji od dvije ili više radnji kupovine, prodaje ili razmjene tog novca, mora pri svakom od tih radnji vrijednost stranog novca biti veća od 500.000 dinara. Krivično djelo iz člana 167. stav 1. KZ SFRJ spada u kategoriju takozvanih kolektivnih krivičnih djela za koje je karakteristično ponavljanje (višestruko vršenje) radnje djela. Njegovo još preciznije određenje znači da je ono krivično djelo sa takozvanim indiferentnim brojem činjenja ili prouzrokovanja, radi čega ono može biti izvršeno kako sa jednom radnjom kupovine, prodaje ili razmjene, tako i sa više tih radnji. Kad se ono vrši ponavljanjem radnje, tada prirodna samostalnost svake radnje, nema za posljedicu njihovu pravno samostalnost. Sve radnje u krivično pravnom smislu predstavljaju jedno djelo. To krivično pravo jedinstveno djela izraženo je jezički, u zakonskom opisu člana 167. stav 1. upotrebom trećeg lica jednine trajnih glagola prodavati (“prodaje”), kupovati (“kupuje”) i razmjenjivati (razmjenjuje”),. Daje namjera zakonodavca bila da u slučaju kada se krivično djelo vrši ponavljanjem radnje – da vrijednost predmeta krivičnog djela pri svakoj radnji prelazi iznos od 500.000 dinara – tada bi to jezički izrazio upotrebom trenutnih glagola “kupi”, “proda” i “razmjeni”. Zbog toga, kada je krivično djelo iz člana 167. stav 1. KZ SFRJ sastavljeno od više radnji kupovine strane valute (u konkretnom slučaju dvije radnje), nije nužno da pri svakoj radnji vrijednost stranog novca prelazi zakonom određeni iznos –500.000 dinara. Bitno je, za ocjenu postojanja tog krivičnog djela, da vrijednost ukupno kupljene strane valute ili drugih predmeta iz zakonskog opisa djela, prelazi 500.000 dinara. Za razliku od toga, kod produženog krivičnog djela (a predmetno krivično djelo nije produženo, nego kolektivno djelo), svaka radnja koja ulazi u njegov sastav mora imati obilježja istovrsnog krivičnog djela.

Kako je žalilac kupio od dva lica po 1000 DM čija je dinarska protivvrijednost u vrijeme izvršenja djela bila 973.122 dinara, prvostepeni sud nije povrijedio krivični zakon na njegovu štetu time što ga je oglasio krivim za krivično djelo iz člana 167. stav 1. KZ SFRJ.

Dosljedno tome, u žalbi se neosnovano tvrdi da se od žalioca nije moglo oduzeti 2000 DM. Kod činjenice da je on izvršio krivično djelo iz člana 167. stav 1. kZ SFRJ, prvostepeni sud je pravilno postupio kada mu je oduzeo 2000 DM jer ga je na to obavezivala odredba člana 167. stav 3. KZ SFRJ.

Bez obzira što je optuženi, prema navodima žalbe, za ukradeni domaći novac kupio 2000 DM, prvostepeni sud ga je pravilno obavezao na isplatu imovinsko pravnog zahtjeva oštećenoj. Optuženi je izvršenjem krivičnog djela krađe prouzrokovao štetu oštećenoj, pa kako je ona postavila imovinsko pravni zahtjev, a njegova visina je utvrđena, prvostepeni sud je bio dužan da takvu odluku donese na osnovu člana 108. stav 1. ZKP. Ova odluka nije mogla zavistiti od odluke o oduzimanju 2000 DM jer je pravna priroda tih odluka različita. Prva je odluka o naknadi štete prouzrokovane krivičnim djelom, a druga krivična sankcija – mjera bezbjednosti iz člana 69. KZ SFRJ kojom su oduzeti predmeti krivičnog djela iz člana 167. stav 1. kZ SFRJ, pa se njihova sadržina ne može prebijati, jer su posljedice različitih krivičnih djela.

(Vrhovni sud BiH, Kž. 200/88 od 19.1.1989. godine)

KRIVIČNI ZAKON SRBIH

4.

Član 32. KZ SRBiH

Uslovni otpust može se opozvati samo presudom donesenom na glavnom pretresu povodom krivičnog djela izvršenog za vrijeme trajanja uslovnog otpusta.

Iz obrazloženja:

Pobijanom presudom preinačene su u odlukama o kaznama presuda Višeg suda u Bihaću K. 17/79 od 12.6.1979. godine kojom je M.Z. osuđen na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od 5 godina zbog teškog slučaja razbojništva iz člana 151. stav 1. KZ SRBiH i presuda istog suda broj K. 68/83 od 1.3.1984. godine kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina i 6 mjeseci zbog pokušaja krivičnog djela ubistva iz člana 36. stav 1. KZ SRBiH u vezi sa članom 19. KZ SFRJ i na osnovu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP izečena mu je jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 10 godina. U tu kaznu na osnovu člana 50. stav 2. KZ SFRJ uračunato je vrijeme koje je osuđeni proveo u pritvoru i na izdržavanju kazni od 21.2.1979. godine do 1.5.1983. godine i od 21.9.1983. godine pa dalje.

Protiv te presude osuđeni je blagovremeno izjavio žalbu u kojoj je naveo da mu u izrečenu jedinstvenu kaznu nije uračunato vrijeme uslovnog otpusta na koji je pušten u toku izdržavanja kazne zbog krivičnog djela razbojništva. Smatra se da se i to vrijeme moralo uračunati u jedinstvenu kaznu jer uslovni otpust nije opozvan.

Prdložio je da mu se u izrečenu jedinstvenu kaznu uračuna i vrijeme uslovnog otpusta.

Žalba je osnovana.

IZ obrazloženja pobijane presude proizilazi da je žalilac pušten na uslovni otpust 1.5.1983. godine sa izdržavanja maloljetničkog zatvora od 5 godina po presudi broj K. 17/79 od 14.6.1979. godine, a proizilazi i to da uslovni otpust nije opozvan presudom broj K. 68/83 od 1.3.1984. godine kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet godiina i 6 mjeseci zbog pokušaja krivičnog djela ubistva koje je izvršio 20.9.1983. godine.

Kod takvog stanja stvari, žalbom se osnovano ukazuje da je prvostepeni sud povrijedio krivični zakon na štetu osuđenog zbog toga što mu u izrečenu kaznu nije uračunao trajanje uslovnog otpusta do lišavanja slobode (zbog pokušaja krivičnog djela ubistva) 21.9.1983. godine. Ta ocjena proizilazi iz slijedećeg: Osuđeni je krivično djelo ubistva u pokušaju izvršio 20.9.1983. godine tj. u vrijeme dok se nalazio na uslovnom otpustu. Kako mu je za to krivično djelo izrečena kazna zatvora od 5 godina i 6 mjeseci, prvostepeni sud je bio dužan da na osnovu člana 32. stav 1. KZ SRBiH opozove uslovni otpust, i da zatim osuđenom istom presudom (K. 68/83 od 1.3.1984. godine) izrekne jedinstvenu kaznu po pravilima iz člana 48. u vezi sa članom 49. stav 1. KZ SFRJ (odmjeravanje kazne osuđenom licu). Kako prvostepeni sud nije opozvao uslovni otpust (što znači da je uslovni otpust ostao na snazi), njegovo trajanje izjednačava sa izvršenjem kazne. Protekom vremena trajanja uslovnog otpusta uzima se da je kazna u cjelosti izdržavana. zbog toga se na osnovu člana 50. stav 2. KZ SFRJ u jedinstvenu kaznu izrečenu u nepravom ponavljanju krivičnog postupka po članu 401. stav 1. tačka 1. ZKP mora uračunati cijela kazna iz pravosnažne presude broj K. 17/79 od 12.6.1979. godine. Pri tom za uračunavanje cijele kazne u jedinstvenu kaznu nije od uticaja činjenica što je osuđeni prije isteka vremena uslovnog otpusta stavljen u pritvor 21.9.1983. godine zbog pokušaja krivičnog djela ubistva koji mu je uračunat u izrečenu kaznu od 5 godina i 6 mjeseci presudom broj K. 68/83 od 1.3.1983. godine.

Iako polazi od činjenice da osuđenom nije opozvan uslovni otpust, prvostepeni sud nije uračunavao vrijeme uslovnog otpusta u izrečenu jedinstvenu kaznu. Time je prvostepeni sud u nepravom ponavljanju krivičnog postupka po odredbi člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP faktički opozvao uslovni otpust osuđenom na što u tom postupku nije bio volašćen. Uslovni otpust se može opozvati, pod pretpostavkama iz člana 32. KZ SFRJ, samo presudom koja je donesena na glavnom pretresu povodom osude za krivično djelo koje je osuđeni izvršio za vrijeme uslovnog otpusta. Ako to sud ne učini, uslovni otpust se više ne može opozvati ni u slučaju kada je njegovo opozivanje obavezno (član 32. stav 1. KZ SRBiH .- osuda za novo djelo na kaznu zatvora preko jedne godine), jer za opozivanje uslovnog otpusta van glavnog pretresa nisu predviđene procesne mogućnosti (posebni postupak) u Zakonu o krivičnom postupku.

Pošto je prvostepeni sud na štetu osuđenog povrijedio krivični zakon iz člana 50. stav 2. KZ SFRJ u vezi sa članom 31. i 32. stav 1. KZ SRBiH, to je ovaj sud uvažanjem žalbe preinačio pobijanu presudu i u izrečenu jedinstvenu kaznu osuđenom uračunao trajanje uslovnog otpusta od 1.5.1983. godine do 21.9.1983. godine tj. do dana kada je stavljen u pritvor zbog pokušaja krivičnog djela ubistva jer je sa tim danom prestao uslovni otpust, pa mu se od toga računa izvršenje kazne po presudi K. 68/83 od 1.3.1984. godine.

(Vrhovni sud BiH. Kž. 697/88 od 15.2.1989. godine)

5.

Član 143. KZ SRBiH

Kada se u šumi obori radi krađe jedno ili više stabala, čija količina prelazi dva kubna metra, a zatim oborena stabla oduzmu u namjeri da se njihovim prisvajanjem pribavi protupravna imovinska korist time se čini krivično djelo šumske krađe iz člana 143. KZ SRBiH kao privilegovani oblik krivičnog djela krađe.

Iz obrazloženja:

Presudom Osnovnog suda okrivljeni T.P. oglašen je krivim što je neutvrđenog dana neovlašteno izvršio sječ u stabala u šumi, koja je društveno vlasništvo, kojom prilikom je posjekao, a nakon toga odveo i prisvojio 66,78 metara kubnih hrastovog drveta u vrijednosti od 200.340 dinara,

koje drvo je prodao raznim licima, te na taj način sebi pribavio protupravnu imovinsku korist i ošteti RO "Šumarstvo" za navedeni iznos.

Prvostepeni sud je radnje okrivljenog pravno ocijenio kao krivično djelo teške krađe iz člana 148. stav 2. Krivičnog zakona SR Bosne i Hercegovine, pa je okrivljenog primjenom člana 42. i 43. Krivičnog zakona SFRJ, osudio na kaznu zatvora u trajanju od četiri mjeseca.

Drugostepeni sud, u povodu žalbe okrivljenog i javnog tužioca, a po službenoj dužnosti prvostepenu presudu je preinačio u pogledu pravne ocjene djela, tako što je u radnjama okrivljenog našao sva bitna obilježja bića krivičnog djela šumske krađe iz člana 143. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ SRBiH.

Protiv prvostepene presude republički javni tužilac podigao je zahtjev za zaštitu zakonitosti, zbog povrede krivičnog zakona iz člana 365. tačka 4. Zakona o krivičnom postupku sa prijedlogom da se u smislu člana 422. stav 3. ZKP utvrdi da ova povreda postoji.

Zahtjev nije osnovan.

Djelo o kome se u ovom slučaju radi sastoji se u tome što je osuđeni u kritičnom periodu oborio u društvenoj šumi veliki broj hrastovih stabala u ukupnoj količini od 66,78 metara kubnih, a zatim je ta stabla odvezao i prodao raznim licima, te time pribavio protivpravnu imovinsku korist u iznosu od 200.340 dinara. Zahtjev za zaštitu zakonitosti u ovakvom ponašanju osuđenog prvobitno i paralelno vidi sva bitna obilježja osnovnih krivičnih djela šumske krađe i krađe, ali smatra da između ovih djela postoji prividni sticaj, jer drugo djelo (djelo krađe) konzumira prvo i samo ono postoji s tim da može progredirati u svoje teže oblike, zavisno od toga hoće li se ostvariti još tzv. kvalifikatorna obilježja. Zbog toga zahtjev nalazi da je prvostepena presuda ova ponašanja ispravno kvalifikovala kao krivično djelo teške krađe iz člana 148. stav 2. KZ SRBiH, te da drugostepena presuda čini povredu krivičnog zakona u korist okrivljenog kada odbija ovu kvalifikaciju i uzima da se radi samo o krivičnom djelu šumske krađe iz člana 143. stav 2. KZ SRBiH. Zahtjev zaključuje da se ovo djelo "sastoji samo u obaranju stabala u šumi, ako je obaranje izvršeno u namjeri krađe, pa prema tome nije potrebno da je oboreno drvo i prisvojeno". Ta se koncepcija zaokružuje tezom da se obaranje stabala (čime su u stvari dovršava djelo šumske krađe) stablo transformira iz do tada nepokretne u pokretnu stvar i time se kreira objekat podoban za djelatnost koja znači krađu tj. objekat koji se može oduzeti, u namjeri da se njegovim prisvajanjem pribavi protivpravna imovinska korist, a to je jedna nova djelatnost koja uopšte nije u biću krivičnog djela šumske krađe, djela koje joj, istina, nužno prethodi, ali se i finalizira prije nego što je ona otpočela. Ova koncepcija u suštini i odnosu krivičnih djela šumske krađe i krađe nije ispravna.

Pažljiva analiza ove koncepcije otkriva da ona ova dva krivična djela shvata kao sasvim autonomna djela. Djelo šumske krađe prethodi djelu krađe, finalizira se prije nego što počinje djelatnost koja znači krađu, ono je u funkciji djela krađe samo utoliko što uspostavlja objekt na kome se uopšte može izvršiti poslednje djelo. Korektno teorijsko svođenje ovog načina i toka misli moralo bi na kraju sušđtinu krivičnog djela šumske krađe da odredi kao pripremnu radnju (za krađu), koja je zaknom određena kao posebno krivično djelo (član 18. stav 2. KZ SFRJ). Time bi otpao svaki razlog da se odriče mogućnost sticaja ova dva krivična djela. jedno od najslabijih mjesta u koncepciji zahtjeva i jeste u tome što ona uopšte ne objašnjava zašto i kako djelo krađe može da konzumira djelo šumske krađe. Odnos konsumacije, kao osnova prividnog sticaja (negacija sticaja) postoji u slučajevima kada je jedno djelo sadržano u drugom, a ova koncepcija izlaže krivična djela krađe i šumske krađe, u krajnjoj analizi, kao autonomna djela, a to ukida svoj prostro za konsumaciju.

Odnos ova dva krivična djela je, ipak, takav da između njih postoji sticaj, no po nalaženju ovog suda osnov koji ukida autonomnost bar jednog od njih, koji ih sjedinjuje i određuje pravac tog sjedinjavanja tj. rješava pitanje koje djelo sintezuje u cjelini bitno su drugačiji od rješenja koja je za ova pitanja našao zahtjev. Treba najprije samo pravilno odrediti u čemu je biće krivičnog djela šumske krađe. Pod bićem krivičnog djela podrazumijeva se samo skup objektivnih i subjektivnih obilježja, koje izlaze iz zakonskog opisa i takođe definišu kao diferentna obilježja takođe uspostavljaju razliku tog djela od svih drugih. Zbog toga se suština djela šumske krađe ne može reducirati samo na obaranje jednog ili više stabala u (tuđoj) šumi preko određene količine, premda stoji da je ovo djelo dovršeno samim obaranjem stabala.

Da bi ovo djelo postojalo, obaranje stabala se mora učiniti "radi krađe". To je dakle, finalna djelatnost ili djelatnost usmjerena ka tačno određenom cilju koji se, u momentu izvođenja same djelatnosti (tj. obaranje stabala) mora odraziti u relevantnim sekretima (svijest i volji) psihe učinioaca. Zato zahtjev na jednom mjestu ispravno kaže da se obaranje stabala mora učiniti u "namjeri krađe". Namjera je, uopšte uzevši, predstava o cilju koje djeluje kao motiv izvršenja djela. Kod djela šumske krađe, ona se iscrpljuje u predstavi, u psihičkoj projekciji takvih budućih vlastitih djelatnosti, koje po sebi znače krađu (oduzeti stablo koje se obara, u namjeri da se njegovim prisvajanjem pribavi protivpravna imovinska korist). Nije moguće dovesti u pitanje stav da samo obaranje stabala istovremeno predstavlja i akt njegovog oduzimanja, izložen u drugostepenoj presudi. Oduzeti (u smislu krivičnog djela krađe) znači prekinuti tuđe i zasnovati svoje priteženje na pokretnoj stvari. Učinilac već u samom momentu obaranja stabla prekida tuđe i zasniva svoje priteženje na stablu. Već u ovoj tački, a riječ je o radnji izvršenja, djelo šumske krađe zahvata djelo krađe i bitno ukida njegovu autonomnost. Ali, neosivno od toga, jasno je da je krivično djelo krađe, uzevši ga u cjelini sadržano u tzv. subjektivnoj strani (subjektivnom biću) krivičnog djela šumske krađe. Znači, ne može se više uopšte govoriti o autonomnosti djela krađe, ali se može reafirmirati teza u odnosu svojevrsne konsumpcije između dva ova djela. Samo što djelo krađe ne konzumira djelo šumske krađe, kako zahtjev uzima, već obrnuto . djelo šumske krađe "konzumira" djelo krađe, jer je ovo zapravo sadržano u njemu. Radi se u stvari o tome da je zakonodavac iz bića krivičnog djela krađe izdvojio posebno biće krivičnog djela šumske krađe, koje je definisano posebnim objektom (stablo u šumi), i osobenim modelom radnje izvršenja, primjerenim specifičnosti samog djela, te tako u konačnom rezultatu, uspostavio jedan specijalni, privilegovani oblik krivičnog djela krađe. Ovdje se, dakle, radi o odnosu opšteg i specijalnog djela, a po diktatu suštine ovog odnosa, sticaja između tih djela nema i može postojati samo specijalno djelo.

Krivično djelo šumske krađe, što se takođe dovoljno vidi iz izloženog, pripada kategoriji tzv. namjernih krivičnih djela. To ne može da izmijeni činjenica što je namejra kod ovog sud terminološki osobeno izkazano i što je sadržinski ovako spektakularna (radi se o projektu čitavog djela krađe kao namjerno krivično djelo). Ovo je pri tome konstituisano utoliko osobeno što je krivično – pravna zaštita pomjerena u jednu ranu fazu, u fazu samog oarnja stabla, kad se djelo i dovršava, a da se ostvarenjem namjere koja mu je imanentna, ne može učiniti nikakvo novo krivično djelo – makar formalno gledano, u naknadno djelatnosti koja znači ostvarenje ove namjere, stajala obilježja tog drugog djela. U suštini na isti način je konstituisano i krivično djelo krađe, tu je krivično – pravna zaštita pomjerena na čin oduzimanja tuđe pokretne stvari i djelo se tada dovršava, uz uslov da postoji namjera da se prisvajanjem te stvari pribavi protivpravna imovinska korist, mada se ni ovdje ostvarivanjem ove namjere ne može učiniti nikakvo novo i drugo krivično djelo. Konstituisana su zati i neka druga krivična djela, a kod nekih djela ostvarenjem namjere ustanovljeno je kao tzv. kvalifikatornoobilježje. Može se konačno zaključiti da kad se u šumi obori radi krađe jedno ili više stabala, čija količina prelazi dva kubna metra, a zatim oborena stabla oduzumu u namjeri da se njihovim prisvajanjem pribavi protivpravna imovinska korist, time se čini djelo šumske krađe iz čl. 143. stav 2. kZ SRBiH, kao privilegovani oblik krivičnog djela krađe. To pak, znači, da je drugostepena presuda ispravno

primijenila krivični zakon kada je predmetno djelo pravno ocijenila kao krivično djelo iz člana 143. stav 2. KZ SRBiH i nije učinila povredu krivičnog zakona na koje zahtjev ukazuje.

NAPOMENA:

Ovim je stavljen van snage zaključak Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda BiH, od 16.11.1982. godine.

6.

Član 150. KZ SRBiH

Ostvareno je krivično djelo razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH i u slučaju kada optuženi upotrebom sile ili prijetnje od oštećenog oduzme stvari za koju zna da joj vrijednost ne prelazi 50.000 dinara.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud nije povrijedio krivični zakon na štetu optuženog time što je njegove radnje pravno ocijenio kao krivično djelo razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH.

Naime, pravno shvatanje žalioaca da ovo djelo postoji samo ako vrijednost oduzete pokretne stvari prelazi 50.000 dinara, nema uporišta u zakonskom opisu tog krivičnog djela. Prema zakonskom opisu, ovo djelo postoji ako izvršilac upotrebom sile ili prijetnjom da će neposredno napasti na život ili tijelo oduzme od oštećenog tuđu pokretnu stvar u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi. kako u opisu djela nije doređena vrijednost stvari koja je predmet radnje, niti je, kao u opisu krivičnog djela teške krađe iz člana 148. stav 1. tač. 1. do 5. KZ SRBiH određeno da "učinilac djela krađe"... koji ga izvrši obijanjem, provaljivanjem..., slijedi da krivično djelo razbojništva postoji i u slučaju kada vrijednost oduzete stvari ne prelazi 50.000 dinara pod ostalim uslovima propisanim u članu 150. KZ SRBiH.

7.

Član 159. stav 1. KZ SRBiH

Kada je okrivljeni uz odobrenje odgovornog lica posjekao u šumi društvene svojine više stabala nije učinio krivično djelo iako je ta stabla odvezao prije nego što je izvršio njihovu uplatu.

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU

8.

Član 364. stav 1. tačka 1. ZKP

Sud koji odlučuje o zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude, pravosnažnu presudu ne može ispitivati van granica zahtjeva ni u slučaju kada nadležni javni tužilac u odgovoru na zahtjev ispravno ukazuje da je u prvostepenoj presudi učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 1. ZKP-a, koju drugostepeni sud u žalbenom postupku nije otklonio.

(Vrhovni sud BiH, Kvlp. 5/89 od 31.1.1989. godine)

9.

Član 364. stav 1. tačka 9. ZKP

Sud nije prekoračio optužbu time što je u izreci presude, opisu pokušaja krivičnog djela ubistva iz člana 36. stav 1. KZ SRBiH iz optužnice dodao riječi “pristajući da oštećenog liši života”.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom optuženi S.D. je oglašen krivim zbog pokušaja krivičnog djela ubistva iz člana 36. stav 1. KZ SRBiH u vezi sa članom 19. KZ SFRJ. Optuženi u žalbi ističe da je prvostepeni sud prekoračio optužbu i učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 9. ZKP.

U žalbi se neosnovano tvrdi da je prvostepeni sud prekoračio optužbu i učinio bitnu povredu odredaba člana 364. stav 1. tačka 9. ZKP time što je činjeničnom opisu djela iz optužnice dodao riječi “pristajući da ga liši života”. Tu se ne radi o prekoračenju optužbe, već o jezičkom preciziranju psihičkog odnosa (eventualni umišljaj) optuženog prema djelu obzirom da se u optužnici zastupala teza da je optuženi postupao sa direktnim umišljajem. dakle, unoseći u opis djela navedene riječi, prvostepeni sud je samo jezički precizno odredio psihički odnos optuženog prema djelu koje je predmet optužbe. Kako je time postupio u korist optuženog jer se radi o blažem obliku vinosti, prvostepeni sud nije prekoračio optužbu.

(Vrhovni sud BiH, Kž. 683/88 od 8.2.1989. godine)

10.

Član 364. stav 2. ZKP

Povrijeđeno je pravo na odbranu optuženog, a to je moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje odluke u slučaju kada optuženom nije data mogućnost da se izjasni o izmijenjenoj optužnici na glavnom pretresu, već je sud nakon izmjene optužbe zaključio glavni pretres, a potom donio odluku.

(Viši sud Bihać Kž. 39/88 od 30.9.1988. godine)

PRIVREDNI PRESTUPI

11.

Član 2. stav 2. Zakona o privrednim prestupima

Organizacija udruženog rada i njeno odgovorno lice propustivši da polaže gotovinska sredstva na žiro – račun čine težu povredu propisa o finansijskom poslovanju, jer se na taj način remete finansijski tokovi, pa nema osnova za primjenu člana 2. stav 2. Zakona o privrednim prestupima

(Vrhovni sud BiH, Pkž. 299/88 od 21.12.1988.,g.)

12.

Član 29. stav 1. tačka 2. i st. 2. zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i prdmeta opšte upotrebe

Poslovođa prodavnice kao odgovorno lice čini privredni prestup iz člana 29. stav 1. tačka 2. i stav 2. Zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe ako stavi u promet namirnice kojima je istekao rok upotrebe neovisno o tome što je do toga došlo prije njihovog dostavljanja u prodavnicu.

(Vrhovni sud BiH. Pkž. 137/88 od 1.2.1989. godine)

13.

Član 60. stav 1. tačka 5. i stav 2. zakona o knjigovodstvu

Poslovođa prodavnice u smislu odredbe iz člana 31. stav 3. Zakona o knjigovodstvu ne može biti član popisne komisije pa shodno tome nije odgovoran za neizvršeni popis sredstava ili izvora sredstava, pa prema tome ni za privrednih prestup iz člana 60. stav 1. tačka 5. i stav 2. istog zakona.

14.

Član 203. stav 1. tačka 8. i stav 2. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima.

Radnik koji je upravljao motornim vozilom (vozač) može biti odgovoran za privredni prestup iz člana 203. stav 1. tačka 8. i stav 2. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ako se u toku vožnje ne pridržava odredaba samoupravnog opšteg akta kojima se reguliše trajanje neprekidnog odmora prije početka narednog radnog dana.

(Vrhovni sud BiH. Pkž. 327/88 od 21.12.1988. godine)

15.

Član 138. stav 1. tačka 15. i stav 2. Zakona o prometu robe i usluga sa inostranstvom

Spoljnotrgovinska organizacija dužna je da vodi računa o kvalitetu robe koja se isporučuje inopartneru, pa shodno tome može biti odgovorna za privredni prestup iz člana 138. stav 1. tačka 15. Zakona o prometu robe i usluga sa inostranstvom.

(Vrhovni sud BiH, Pkž. 311/88 od 13.1.1989. godine)

16.

Član 74. stav 1. tačka 1. i stav 2. Zakona o mjernim jedinicama i mjerilima

Stavljanje u promet ili upotrebu mjerila kome je prestao da važi žig predstavlja prekršaj iz člana 76. stav 1. tačka 4. Zakona o mjernim jedinicama i mjerilima, a ne privredni prestup iz člana 74. stav 1. tačka 1. i stav 2. istog zakona.

(Vrhovni sud BiH. Pkž. 225/88 od 21.12.1988.g.)

PREKRŠAJNI POSTUPAK

17.

lan 13. stav 3. zakona o prekršajima

Kad je prekršaj učinjen pod uticajem alkohola ili opojnih droga (član 13. stav 3. Zakona o prekršajima), usljed čega se pojavi sumnja u uračunljivost učinioca u vrijeme izvršenja prekršaja, pitanje odgovornosti za prekršaj takvog učinioca može se riješiti tek pošto se odgovarajućim dokazom (vještačenjem) utvrdi da li je učinilac u vrijeme izvršenja prekršaja bio sposoban da shvati značaj prekršaja i upravlja svojim postupcima ili su mu te sposobnosti bile bitnosmanjenje ili isključenje, Ako se utvrdi da je učinilac u vrijeme izvršenja prekršaja bio neuračunljiv, tad aje organ koji vodi prekršajni postupak dužan da utvrdi da li je prekršaj bio obuhvaćen nehatom ili umišljajem (kad se za prekršajnu odgovornost traži umišljaj) prije dovođenja u takvo stanje. U zavisnosti od rezultata tog utvrđivanja postojaće ili će biti isključena, prekršajna odgovornost učinioca.

Iz obrazloženja.

Rješenjem Opštinskog suda za prekršaje Novo sarajevo broj 10518/88 od 17.10.1988. godine, koje je potvrđeno rješenjem Republičkog suda za prekršaje sarajevo broj PŽ. 9903/88 od 28.10.1988. godine, kažnjeni Š.A. je oglašen krivim zbog prekršaja iz člana 2. stav 1. tačka 7. Zakona o javnom redu i miru zbog kojeg mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 50 dana.

Protiv drugostepenog rješenja kažnjeni je ovom sudu izjavio zahtjev za sudsku zaštitu zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog propisa. kažnjeni u zahtjevu navodi da dopušta mogućnost da je kritične zgode izgovorio inkriminisane riječi, ali tvrdi da se tog događaja uopšte ne sjeća zbog toga što je tog dana od jutarnjih časova pa sve do kasno u noć uživao alkohol u većim količinama, iako to čini vrlo rijetko. Zbog velike količine konzumiranog alkohola na koji njegov organizam nije navikao, prema daljim navodima kažnjenog, zapao je u stanje privremene duševne poremećenosti usled koje nije mogao da shvati značaj izvršenih prekršajnih radnji niti da upravlja svojim postupcima. Zbog toga kažnjeni smatra da u prekršajnom postupku nisu izvedeni odgovarajući dokazi na ove okolnosti usled čega je činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno, št je imalo za posledicu i pogrešnu primjenu materijalnog propisa iz člana 13. stav 3. Zakona o prekršajima, kojim je riješeno pitanje uračunljivosti učinioca prekršaja a samim tim i pitanje njegove prekršajne odgovornosti. Kako ove prigovore kažnjenog nije uvažio ni drugostepeni sud za prekršaje, prema čijem stavu okolnost da je kažnjeni prekršaj izvršio pod uticajem alkohola ne isključuje njegovu prekršajnu odgovornost u smislu odredbe člana 12. st. 3. pomenutog zakona, kažnjeni smatra da je i taj sud učinio iste povrede zakona, pa je predložio da se njenog zahtjev uvaži i oba rješenja ukinu, te predmet vrati na ponovni postupak prvostepenom sudu.

U konkretnom slučaju radi se o pitanju uračunljivosti, a samim tim i o pitanju prekršajne odgovornosti učinioca prekršaja. Prema odredbi člana 13. stav 1. Zakona o prekršajima nije odgovoran za prekršaj učinilac koji u vrijeme izvršenja prekršaja nije mogao shvatiti značaj svoje radnje ili propuštanja, ili nije mogao upravljati svojim postupcima usled trajne ili privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja. IZ ove zakonske odredbe proizilazi jasan stav da je i prekršajna odgovornost subjektivna odgovornost, što znači da prekršajno može biti odgovoran samo uračunljiv i vin učinilac prekršaja.

Odredbom stava 3. omenutog propisa određeno je da okolnost da je prekršaj učinjen pod uticajem alkohola ili opasnih droga ne isključuje odgovornost učinioca. Postavlja se pitanje da li je ovom zakonskom odredbom dat odgovor na pitanje prekršajne odgovornosti učinioca prekršaja u svim slučajevima kad je prekršaj izvršen pod uticajem alkohola ili opasnih droga, pa i u slučaju kad je učinilac, usled velike količine konzumiranog alkohola ili droga, i svojih drugih psihofizičkih svojstvara, bio doveden u stanje privremene duševne poremećenosti usled koje nije mogao da shvati značaj svoje radnje ili propuštanja ili nije mogao upravljati svojim postupcima (neuračunljiv učinilac). Dakle, postavlja se pitanje da li je smisao odredbe člana 13. stav 3.

Zakona o prekršajima takav da okolnost što je prekršaj izvršen “pod uticajem alkohola ili opasnih droga” ne isključuje odgovornost učinioca samo pdo uslovom da je taj “uticaj” nije doveo i do privremeno duševne poremećenosti učinioca, a ako je do te poremećenosti došlo da prekršajnu odgovornost treba utvrđivati po režimu stava 1. ovog propisa.

Stav drugostepenog suda za prekršaje zauzet u ovoj prekršajnoj stvari je na poziciji po kojoj nije bitan stepen “uticaja” alkohola za odgovornost učinioca prekršaja pa ni u slučaju kad je stepen tog uticaja imao za posljedicu privremenu duševnu poremećenost učinioca, što znači da i u ovakvom slučaju prekršajnu odgovornost treba utvrđivati po odredbi člana 13. stav 3. navedenog zakona.

Prema mišljenju ovog suda prednji pravni stav drugostepenog suda nije prihvatljiv. Naime, u ovoj prekršajnoj stvari nije sporno da je kažnjeni u kritično vrijeme zaista bio pod uticajem alkohola. Iz odbrane kažnjenog proizilazi da je on, iako vrlo rijetko uživa alkohol, kritičnog dana rano počeo uživati alkohol i da je to činio neprekidno do kasno u večer kada se događaj desio koga se kažnjeni uopšte ne sjeća. Stepenn alkoholisanosti kažnjenog je, prema izjavi svjedoka H.M. bio vidan jer nije bio u stanju pravilno naručiti ni jelo u ugostiteljskom objektu u kom se događaj desio. Sve ove činjenice i okolnosti mogle su dovesti do sumnje da je kažnjeni zbog navedenih okolnosti došao us tanje privremeno duševne poremećenosti zbog koje u vrijeme izvršenja prekršaja nije mogao shvatiti značaj svoje radnje ili nije mogao upravljati svojim postupcima, dakle, mogla se pojaviti sumnja u uračunljivost kažnjenog u vrijeme izvršenja prekršaja. Zbog toga, prema mišljenju ovog suda, odredba člana 13. stav 3. Zakona o prekršajima ne oslobađa organ koji vodi prekršajni postupak obaveze da utvrđuje uračunljivost učinioca prekršaja i u slučaju kad postoji sumnja da je učinilac zbog konzumiranog alkohola zapao u stanje privremene duševne poremećenosti usled koje nije mogao shvatiti značaj prekršaja ili upravljati svojim postupcima.

Iz naprijed navedenih razloga bilo je potrebno upotpuniti činjenično stanje na okolnost koliko je alkohola i koje vrste kažnjeni uživao kritičnog dana, kakave su mu u to vrijeme bile psiho – fizičke mogućnosti da podnese posljedice takvog uživanja alkohola i da li je zbog svih tih okolnosti kažnjeni mogao zapasti u stanje privremene duševne poremećenosti, t4 zavisno od tako utvrđenog činjeničnog stanja, putem odgovarajućeg vještačenja, dati odgovor na pitanje da li je kažnjeni mogao da shvati značaj prekršaja ili da li je mogao upravljati svojim postupcima.

Kako sudovi za prekršaje nisu dali odgovor na ova pitanja činjenično stanje je ostalo nepotpuno što je moglo imati za posljedicu primjenu odredbe člana 13. stav 3. Zakona o prekršajima, radi čega je ovaj sud uvažio zahtjev kažnjenog, ukinuo oba rješenja, te predmet vratio prvostepenom sudu na ponovni postupak.

(Vrhovni sud BiH, br. Pvl. 247/88 od 16.3.1989. godine)

GRADANSKO PRAVO – OPŠTI DIO

18.

Član 46. Zakona o prometu nepokretnosti

Usmeni ugovor o diobi nekretnina koji je izvršen prije stupanja na snagu Zakona o prometu nepokretnosti proizvodi pravne posljedice.

IZ obrazloženja:

Nakon okončanja ostavinskog postupka nasljednici su 1956. godine izvršili usmenu diobu nekretnina tako da su braća dobila određene nekretnine, dok su njihove sestre i majka po običajima prećutno propustile nasljeđene nekretnine braći odnosno sinovima. Od tog vremena ona ponašale su se kao da ne reflektiraju na te nekretnine.

Tuženi je raspolagao onim nekretninama, koje su mu pripale na diobi, tako da je sa ostalim tuženim zaključio pismeni ugovor o prodaji određenih parcela.

Polazeći od ovih utvrđenja nižestepeni sudovi su pravilnom primjenom materijalnog prava odlučili tako što su tužbene zahtjeve odbili. Naime, u smislu člana 46. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", broj 38/78) usmena relaiizovana dioba između suvlasnika 1956. godine, punovažna je, pa prigovor revizije da tuženi nije postao vlasnik ovih nekretnina, koje su mu pripale na diobi, zbog toga što nije izvršena uknjižba u zemljišnim knjigama tih nekretnina na ime tog učesnika diobve nije odlučan, jer je ovim raspolaganjem tuženi J.S. prenio na ostale tužene ono pravo koje je sam stekao, a to je naslov za uknjižbu prava vlasništva.

Prilikom zaključenja ovog usmenog ugovora postojala je dopuštena osnova (cilj ili svrha) ugovora, jer su suvlasnici željeli postići prestanak dotadašnje suvlasničke zajednice (u skladu sa pravim pravilom da suvlasnici mogu ostvariti prestanak takve zajednice diobom). Ista takva dopuštena osnova postojala je kod zaključenja ugovora o prodaji 1986. godine.

(Vrhovni sud BiH. br. Rev. 86/88 od 8.12.1988. godine)

19.

Član 2. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica

Župnik nije ovlašten da u svoje ime potražuje novac koji je protupravno prisvojen župskom uredu – vjerskoj zajednici.

Iz obrazloženja:

Novac koji je protupravno prisvojio mlđb. sin tuženog pripadao je Rimokatoličkom župskom uredu, a ne župniku. zbog toga tužilac nije aktivno legitimisan da potražuje prisvojena novčana sredstva, pa su nižestepeni sudovi pravilno tužioca odbili sa tužbenim zahtjevom. za ovakvo potraživanje u smislu člana 2. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica ("Službeni list SRBiH" br. 37/76) ovlašćena je oštećena vjerska zajednica odnosno odgovarajući organ vjerske zajednice.

(Vrhovni sud BiH. br. Rev. 87/88 od 15.12.1988. godine)

20.

Član 99. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Pri tumačenju spornih odredaba ugovora ne treba se držati doslovnog značenja upotrijebljenih izraza, već treba istraživati zajedničku namjeru ugovarača.

Iz obrazloženja:

U tački 1. stav 2. "ugovora o poklonu", stoji da darovateljica "ovaj poklon čini radi toga što se je moja kćerka o meni brinula i izdržavala me...". ovi navodi bi se mogli shvatiti kao motiv kojeg se darovateljica odlučila da, dajući u ugovoru naznačene nekretnine, nagradi ćerku z aono špo je učinila u prošlosti. Međutim, na ovo se u tekstu ugovora domah nadovezuje "a to će i ubuduće

činiti”, što bi se eventualno moglo protumačiti kao zahtjev, odnosno kao sastojak ugovora kojim se obdarena, zbog toga što je dobila u ugovoru navedene nekretnine, obavezujući da će se i ubuduće brinuti o svojoj majci i davati joj izdržavanje. Pošto nižestepeni sudovi, izjašnjavajući se o pravnoj prirodi ugovora, nisu uzeli u obzir pomenute navode, njihov zaključak da se u konkretnom slučaju radi o teretnom i dvostrano obavezujućem ugovoru, je preuranjen, usljed čega je preuranjeno i zaključivanje da činjenica što se tužena od januara 1985. godine nije brinula o svojoj majci i što je nije izdržavala, nije do značaja za odlučivanje o zahtjevu tužilaca za raskid ugovora.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 207/88 od 9.2.1989. godine)

21.

Član 9. Zakona o prometu zemljišta i zgrada – raniji član 79. Zakona o konstituisanju i upisu u sudski registar organizacija udruženog rada

Član 46. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH

Ugovore u ime organizacija udruženog rada zaključuju zastupnici, pa ugovor nije zaključen samo na osnovu odluka organa samoupravljanja.

Usmeni ugovor o zamjeni prava raspolaganja stanovima konvalidiran je ako je u cjelini ili pretežnom dijelu obostrano izvršen prije stupanja na snagu Zakona o prometu nepokretnosti.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da je tuženi, na osnovu “zahtjeva” tužioca od 9. januara 1976. godine na sjednici Radničkog savjeta od 24. februara 1976. godine, donio odluku kojom je odobrio zamjenu stanova (prava raspolaganja). Na osnovu te odluke stan je ustupljen tužiocu na korištenje, a on ga je dodjeljivao na korištenje svojim radnicima koji su stan koristili od 1976. godine sve do “unazad par mjeseci”, kada se u njega uselio radnik tuženog.

Polazeći od ovih činjenica prvostepeni sud u pobijanoj presudi zaključuje da je donošenjem odluke od 24. februara 1976. godine zaključen punovažan ugovor o zamjeni stanova.

U vrijeme slanja dopisa tuženom od 9. januara 1976. godine i donošenja odluke o odobrenju zamjena stanova (dana 24. februara 1976. godine) zastupanje organizacija udruženog rada bilo je uređeno Zakonom o konstituisanju upisa u sudski registar organizacija udruženog rada (“Službeni list SFRJ”, broj 22/73 i 63/73), koji je prestao važiti danom stupanja na snagu Zakona o udruženom radu (“Službeni list SFRJ”, broj 53/76), na osnovu člana 643 tog zakona.

Prema odredbama st. 1. i 2. člana 79. Zakona o konstituisanju i upisu u sudski registar organizacija udruženog rada, osnovnu organizaciju udruženog rada, zajednicu osnovnih organizacija, radnu organizaciju odnosno složenu organizaciju udruženog rada zastupa lice određeno statutom osnovne organizacije ili radne organizacije koja u svom sastavu nema osnovne organizacije odnosno samoupravnim sporazumom o udruživanju i koje je upisano u sudski registar, a ako na taj način nije određeno lice koje zastupa organizaciju udruženog rada, zastupa je njen inokosni izvršni organ. To lice zaključuje ugovore u ime radne organizacije udruženog rada (a ne samoupravni organ – radnici savjet koju zastupa, u okviru ovlaštenja upisanih u sudski registar, a uvrđenim statutom osnovne organizacije ili radne organizacije koja u svom sastavu nema osnovne organizacije odnosno samoupravnim sporazumom o udruživanju (stav 3. stav 79. Zakona).

Na promet nepokretnosti (u ovm slučaju stanova) primjenjivao se kao republički, zakon o prometu zemljišta i zgrada ("Službeni list SFRJ", broj 43/65, 57/65 i 17/67). Članom 9. tog zakona propisano je da ugovor na osnovu koga se prenosi pravo korišćenja ili pravo svojine na zemljište ili zgrade mora biti pismen, te da ugovor nije zaključen u tom obliku ne proizvodi nikakvo pravno djestvo.

Prvostepeni sud je bio dužan ispitatati da li su zastupnici tužiteljice i tuženog zaključili usmeni ugovor o zamjeni prava raspolaganja stanova, i da li je on, u cjelini ili u pretežnom dijelu izvršen. Ako su te pretpostavke ostvarene, tada je nedostatak forme konvalidiran izvršenjem ugovora (član 46. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", broj 38/78).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 537/88 od 17.11.1988. godine)

22.

Članovi 248. stav 2. i 249. Zakona o udruženom radu – raniji tekst

Članovi 9. i 163. Zakona o rudarstvu – raniji

Ništav je ugovor o plaćanju naknada za ustupljena osnovna sredstva za eksploataciju šljunka i zemljišta, u određenom iznosu za svaki kubni metar izvađenog šljunka.

Iz obrazloženja:

Parnične stranke su zaključile dana 30. marta 1981. godine ugovor kojim je tužilac prenio na tuženog pravo na korištenje šljunkara kao i sva osnovna sredstva i sitni inventar, koji opslužuju tu šljunkaru, uz obavezu tuženog da zasnjuje radni odnos sa radnicima tužioca koji su radili u ovim šljunkarama, te da tužiocu isplati određene novčane iznose navedene u članu 3. za preuzete građevinske objekte, opremu, sitan inventar, osnivačka ulaganja i zemljište. Članom 5. ovog ugovora tuženi se obavezao i da će isplaćivati tužiocu na ime pogodnosti eksploatacije šljunka i pijeska u šljunkarama i vodotocima, po 18 dinara za kubni metar izvađenog šljunka i pjeska, u najmanjem godišnjem iznosu od 900.000 dinara, sa ciljem da se obezbijedi veći nivo komunalnih usluga, (čistoća, zelenilo i groblje), s tim da se naknada povećava svake godine za procenat rasta cijena komunalnih usluga.

Ovaj ugovor u dijelu kojim se tuženi obavezao plaćanje naknade po svakom 1 m³ izvađenog pijeska i šljunka nije punovažan jer je protivan prinudnim propisima (član 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima). U smislu člana 248. stav 2. ZUR-a zemljište u društvenoj svojini može se prenijeti na drugo društveno pravno lice uz naknadu samo do visine virjednosti ulaganja učinjenih u to zemljište, a odredbe ugovora protivne ovoj odredbi su ništave u smislu člana 249. ZUR-a. Pogotovu tužilac ne bi mogao zahtijevati naknadu za svaki kubni metar izvađenog pijeska odnosno šljunka, jer se radi o dobrima u opštoj upotrebi, na kojima tuženi stiče pravo korištenja bez naknade u momentu kada ih izvadi iz utrobe zemlje odnosno vodotoka, vršeci eksploataciju ovih mineralnih sirovina, na osnovu urednog odobrenja, odnosno vodoprivredne saglasnosti (član 9. stav 1. Zakona o rudarstvu, "Službeni list SRBiH", broj 35/77, sa kasnijim izmjenama i dopunama, koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja sporazuma, uz napomenu da se ne radi o naknadi koja bi bila propisana u smislu člana 163. tačka 4. ovog zakona).

Prvostepeni sud je dakle, pošto je utvrdio da je tužilac ugovorio i naplatio posebnu naknadu za osnivačka ulaganja, koja obuhvataju izgradnju prilaznih puteva šljunkarama, te naknadu za samo zemljište, osnovano našao da su ništave odredbe člana 5. ugovora, te usvojio protivtužbeni zahtjev, a odbio tužbeni zahtjev na ispunjenje obaveze iz ovih ugovornih odredaba plaćanjem naknade za korištenje šljunkara u toku 1983. godine.

Ne može se zaključiti da je tuženi preuzeo punovažnu obavezu da plaćanjem naknade iz člana 5. ugovora doprinosi razvoju komunalne privrede na području F., jer se ovakva obaveza može zasnovati samo u okviru samoupravne interesne zajednice koja bi se, u smislu člana 58. Ustava SRBiH, obrazlovala u okviru komunalne djelatnosti radi trajnog zadovoljavanja potreba određenih korisnika.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 364/87 od 24.7.1988.g.)

23.

lan 105. stav 2. i 973. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Ništavost ugovorne odredbe da će predmet založnog prava prijeći u vlasništvo povjerioca ako dužnik ne ispunji svoju obvezu u roku, ustanovljena je upravo da bi ugovor bio oslobođen te odredbe i važio bez nje.

Iz obrazloženja:

Pojedine ugovorne odredbe ukazuju da se ne radi samo u ugovoru o ortakluku, već i o ugovoru o zalozi, budući da se tužena obavezala da će u slučaju da dug od 2.000.000 dinara ne isplati tužiocu u ugovorenom roku, predmetni kiosk pripasti u vlasništvo tužiocu, što znači da je prilikom zaključenja navedenog ugovora tužena na ime obezbjeđenja tužiočevog potraživanja u stvari založila svoj kiosk (pokretna stvar).

Odredbom člana 973. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78), propisano je da je ništava odredba ugovora o zalozi da će založna stvar preći u vlasništvo povjerioca ako njegovo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, kao i odredba da će u tom slučaju povjerilac moći po unaprijed određenoj cijeni prodati založenu stvar ili je zadržati za sebe. To istovremeno znači da u načelu, založni povjerilac svoje potraživanje i založene stvari može namiriti jedino sudskim pute, tj. da bi mogao realizovati svoje potraživanje iz vrijednosti založene stvari, založni povjerilac treba da se obrati sudu i da zatraži javnu prodaju. Stoga se u zahtjevu za zaštitu zakonitosti s razlogom ukazuje da je ugovor zaključen između tužioca i tužene protivan prinudnimpropisima, te u skladu sa odredbom člana 105. stav 2. citiranog zakona djelimično ništav, kao i da je na ništavost, u smislu člana 109. stav 1. istog zakna, sud dužan da pazi po službenoj dužnosti.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 30/88 od 27.10.1988.g.)

24.

Član 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 2,4,8,10,39,78-80. i 91. Osnovnog zakona o vodama

Članovi 4,40,43,190,216,218 i 224-227 Zakona o vodama

Ugovorom se ne može regulisati iskorišćavanje vodovoda, a mjesne zajednice ne mogu zahtijevati predaju vodovoda na upravljanje i korišćenje, ako se ne radi o seoskom vodovodu.

Iz obrazloženja:

U vrijeme zaključenja ugovora čije ispunjenje mjesna zajednica zahtijeva u ovoj parnici, bio je u primjeni, kao republički zakon. Osnovni zakon o vodama ("Službeni list SFRJ", broj 13/65), sa

kasnijim izmjenama i dopunama), a u smislu člana 2. stav 1. tog zakna, upotreba i iskorišćavanje voda koje su dobra od opšteg interesa i suže za zadovoljavanje opštih i pojedinačnih potreba (član 1. zakna), vrši se po odredbama tog zakona. U smislu člana 4. stav 1. ovog zakona smatraju se dobrima u opštoj upotrebi i prirodni izvori, a odredbama članova 8. i 10. propisano je da je za upotrebu i iskorišćavanje voda u komunalne svrhe potrebna vodoprivredna dozvola, te da se vodoprivredni objekti i postrojenja izgrađuju u skladu sa opštim interesom. U smislu člana 39. pomenutog zakona, vodoprivrednom dozvolom se određuju način i uslovi za upotrebu odnosno za iskorišćavanje voda. Po odredbama članova 78, 79. i 80. navedenog zakona, izgradnju i iskorišćavanje vodoprivrednih objekata vrše vodoprivredne organizacije, a ti objekti su njihova osnovna sredstva. U smislu člana 91. pomenutog zakona naknadu za snadbijevanje vodom plaćaju svi korisnici voda koj vodoprivredna organizacija snadbijeva vodom i to po 1 m³, isporučene vode. Polazeći od ovih zakonskih odredaba prinudnog karaktera, nije bilo dopušteno ugovorom zaključenim između tužiteljice i tužene komunalne organizacije, urediti način korišćenja prirodnog izvora na području tužiteljice tako da se obezbijedi prioritet u snadbijevanju određenom količinom vode samo stanovnika tužiteljice i njima garantuje dnevna isporuka vode i to većim dijelom bez naknade, pa je prvostepeni sud opravdano našao da su ništave odredbe ugovora koje citira u stavu 3. izreke svoje presude, a tužiteljica iz ovog razloga ne može ni zahtijevati ispunjenje ugovora na način naveden u stavu 1. izreke prvostepene presude.

Nakon zaključenja ugovora stupio je na snagu Ustav SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 4/74), koji u članu 92. proklamuje da su vode dobra od opšteg interesa i da se koriste pod uslovima i na način koji su propisani zakonom, a u članu 93. stav 1. i da se i vode moraju iskorišćavati u skladu sa zakonom predviđenim opštim uslovima kojima se obezbjeđuje njihovo racionalno iskorišćavanje i drugi opšti interesi. Sada važećim zaknom o vodama ("Službeni list SRBiH", broj 36/75) propisano je da je za upotrebu i korišćenje voda potrebna vodoprivredna dozvola, kojom se utvrđuje namjena, način i uslovi za iskorišćavanje i upotrebu voda (član 43), da vodoprivredna organizacija koja vrši djelatnost od posebnog društvenog interesa organizuje građenje i iskorišćavanje vodoprivrednih objekata od opšteg interesa, te njihovo tekuće i investiciono održavanje (član 190), a da naknadu za snadbijevanje vodom plaćaju svi korisnici voda koje vodoprivredna organizacija snadbijeva vodom i to po kubnom metru isporučene vode, a visinu ove naknade utvrđuje vodoprivredna organizacija (čl. 216. i 218.). Polazeći od pomenutih ustavnih i zakonskih prinudnih propisa, odredbe ugovora navedene u izreci prvostepene presude postale bi ništave, i da to nisu bile u vrijeme zaključenja ugovora, u smislu člana 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Okolnost da se izvor nalazi na području tužiteljice ne daje joj bilo kakava imovinska prava na pogodnost prilikom korišćenja vodovoda (investitor izgradnje vodovoda je bila prvotužena), a građani tužiteljice su doprinijeli samo doborovoljnim radom na izvođenju ovakvih radova). Ako bi i postojala odluka SO o načinu korišćenja vodovoda, eventualna odstupanja tužene bi se otklanjala u urpavnom postupku, putem inspekcijskog nadzora (članovi 224-227. Zakona o vodama SRBiH), a ne u građanskoj parnici.

Opravdano je odbijen i alternativni zahtjev za predaju vodovoda tužiteljici na upravljanje i korišćenje, uz plaćanje naknade z održavanje jer se ne radi o seoskom vodovodu, u smislu člana 40. stav 2. Zakona o vodama SRBiH, kojim na osnovu člana 4. stav 2. ovog zakona, upravljaju mjesne zajednice (konretnim vodovodom se snadbijevaju dva naselja sa znatno više od 500 stanovnika).

(Vrhvoni sud BiH, broj Pž. 87/87 od 28.7.1988.g.)

25.

Članovi 6. i 12. zakona o građevinskom zemljištu**Član 321. stav 4. Zakona o parničnom postupku**

Imalac prava korištenja radi građenja koji umjesto ispunjenja obaveze iz poravnanja da prenese to pravo na razvedenog supraga dovrši zgradu stiče trajno pravo korišćenja na zemljište i pravo vlasništva na zgradi.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnih utvrđenja sadržanih u razlozima drugostepene presude proizilazi da je tužiocu dodijeljeno na korištenje neizgrađeno građevinsko zemljište u društvenom vlasništvu u toku trajanja bračne zajednice između njega i tužene da je tužiocu rješenjem dato odobrenje za građenje.

Parnične stranke su zaključile poravnanje kojim se tužilac obavezao da će tuženoj dati zemljište zajedno sa sagrađenim temeljem za garažu. Prema sadržaju citiranog poravnanja "prevod" opisanog zemljišta trebao je uslijediti nakon iseljenja tužene iz stana u dvorišnoj zgradi.

Poravnanjem tužena nije mogla steći pravo korištenja neizgrađenog građevinskog zemljišta, jer je prema odredbi čl. 6. i 21. tada važećeg Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", br. 13/74 i 18/75) pravo raspolaganja na neizgrađenim građevinskim zemljištem, uključujući i pravo izuzimanja i dodjeljivanja na korištenje, imala samo opštinska skupština, a u konkretnom slučaju nije sporno da Skupština opštine nije bilo kojim aktom izvršila prenos prava korištenja spornog zemljišta radi građenja sa tužioca na tuženu. Poravnanjem tužilac je stvorio obavezu prema tuženoj koju nije izvršio, ali zato samim zaključenjem poravnanja tužena još nije pribavila osnov za sticanje prava korištenja. Kada se to ima u vidu, proizilazi da su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da je građenjem na predmetnom zemljištu, koje je njemu u tu svrhu dodijeljeno, tužilac stekao pravo vlasništva na izgrađeni objekat, koji je on naknadno izgradio na sonvuu pribavljenog odobrenja za građenje u smislu člana 187. tada važećeg Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH" broj 13/74) i trajno pravo korištenja na zemljištu.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 528/87 od 9.6.1988.g.)

26.

Član 24. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Suvlasnik koji je svojim sredstvima, uz saglasnost ostalih suvlasnika, prezidao postojeću zgradu tako da je tim zahvatom nastala nova zgrada stekao je pravo vlasništva na tom objektu (analogno član 24. ZOSPO-a).

IZ obrazloženja:

Odlučujući o ovoj pravnoj stvari nižestepeni sudovi su prihvatili utvrđenim činjenice:

- da je sporna zgrada izgrađena 1943. godine na uzurpiranom zemljištu;
- da je 1969. godine vođen postupak za priznanje prava vlasništva na navedenom zemljištu i tom prilikom vlasništvo priznato tuženim kao i njihovoj majci, svakom po ¼ dijela;
- da je majka koristila spornu zgradu kao svoj stan;

- da je majka umrla 1971. godine, a nakon toga do 1973. godine da je kuća bila prazna, zapuštena i u ruševnom stanju;
- da je tužilac uselio u tu zgradu 1973. godine, nakon što je prethodno izvršio određene građevinske zahvate (renovirao zidove i krov, uveo električnu i vodovodne instalacije i dogradio verandu), pa tako, po zaključku nižestepeni sudova, od zgrade koje je, po normalnom toku stvari u dogledno vrijeme trebalo da se sruši, stvorio novi stambeni objekat;
- da je sve to tužilac radio sa znanjem i odobrenjem tuženih.

Zahvat koji je obavio tužilac na spornoj zgradi ne može se u strogo formalno-pravnom smislu tretirati kao slučaj gradnje na tuđem zemljištu iz prostog razloga što je ova zgrada, makar i u ruševnom stanju postojala u vrijeme kad je tužilac pristupio renoviranju te zgrade, čiji gabarit, izuzimajući dogradnju verande, nije mijenjan zahvatima koje je preduzeo tužilac. Tu činjenicu uzimajući u obzir i nižestepeni sudovi, ali na drugoj strani cijene obim i značaj radova koje je izveo tužilac, u njihovom građevinsko –tehničkom i funkcionalnom smislu, pa s razlogom zaključuju da se to što je uradio tužilac po shvatanju u pravnom prometu, može tretirati kao izgradnje nove zgrade, jer je od ranije zgrade u ruševnom stanju stvoren objekat u kome se može normalno stanovati. Uzmajući dalje u obzir činjenicu da su tuženi, kao vlasnici zemljišta i zgrade, ne samo znali, nego dozvolili tužiocu da spornu zgradu renovira, a nakon toga je koristi za svoje potrebe, tužitelj se mora tretirati kao savjestan graditelj, a pošto je krajnji rezultat njegove gradnje stvaranje nove građevine. Tužiocu pripada pravo vlasništva na novoj zgradi po osnovu građenja na tuđoj nekretnini analogno čl. 24 Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 114/88 od 15.12.1988.g.)

27.

Pravila imovinsko prava – sa da čl. 20, 29. i 31. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Kupac nekretnine nema pravni naslov za uknjižbu prava vlasništva ako prodavac nije bio vlasnik niti je kupac stekao pravo vlasništva održajem ako su nekretnine konfiskovane licu koje ih je ranije pribavilo na javnoj dražbi u izvršnom postupku.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je H.H. bio isključivi vlasnik spornih nekretnina, na kojima je 1923. godine uknjižena hipoteka u korist Zemaljske banke. Zbog neplaćenog zajma, nakon ovršne dražbe 1930. godine, ove nekretnine u zemljišnim knjigama upisane su kao vlasništvo Zemaljske banke. Na osnovu odluke Sreskog suda od 31. avgusta 1946. godine, konfiskovane su sve nekretnine Zemaljske banke, pa i sporne i kao vlasnik u zemljišnim knjigama uknjižena Federativna Narodna Republika Jugoslavija. Također je utvrđeno da je H.H. 1947. godine, sporne nekretnine prodato tužitelju koji ih od tada posjeduje.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev odbili.

Prema pravilima imovinskog prava (sada odredba člana 20. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima) pravo svojine se stiče po samom zakonu, na osnovu pravnog posla i nasljeđivanja. Ugovor o prodaji kojeg je zaključio tužitelj sa nevlasnikom nije osnov za pribavljanje prava svojine na sporne nekretnine (prema pravilima imovinskog prava sada izreženim u odredbi člana 31. Zakona o osnovnim svojinsko –pravnim odnosima, pravo svojine može se steći samo na pokretnus tvar, koja je pribavljena od nevlasnika), a nema uslov aza

sticanje prava svojine održajem, jer se na stvari u društvenoj svojini, pravo svojine ne može steći po tom osnovu (član 29. ZOSPO-a)

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 26/88 od 17.11.1988.g.)

28.

Član 460. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 31, 37. i 43. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Ugovor o prodaji tuđe stvari obavezuje ugovarača, a vlasnika se ne tiče, pa ga ne sprečava da vlasničkom tužbom traži predaju u posjed prodane stvari, koja se nalazi kod kupca, osim u slučaju kada su ispunjene zakonske pretpostavke za sticanje prava vlasništva od nevlasnika.

Iz obrazloženja:

U postupku pred prvostepenim sudom je utvrđeno da je tužena prodala ili bez naknade otuđila određene nekretnine, koje su po tvrdnji tužioca bile u suvlasništvu parničnih stranaka, pa je prvostepeni sud, u cilju obeštećenja tužiocu, odredio da su tuženi dužni namiriti tužiocu njegov dio iz preostalih suvlasničkih nekretnina.

Ovakav način razrješavanja suvlasničkih odnosa nie predviđen u našem pravu. Od nevlasnika se, pod određenim uslovima predviđenim u članu 31. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima može steći prav vlasništva na temelju pravnog posla samo na pokretnim stvarima, a pa je tužilac mogao tražiti zaštitu svog prava suvlasništva na navedenim nekretninama protiv lica koja drže u posjedu i njegov suvlasnički dio, sve pod uslovima i na način predviđen u čl. 37. i 43. Zakona o osnovnom svojinsko – pravnim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Gž. 54/88 od 26.1.1989. g.)

29.

Član 42. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Vlasnik (imalac prava raspolaganja) nedovršenog građevinskog objekta, ovlašten je da traži uklanjanje električnog voda niskonaponske mreže provedenog preko građevine, da bi u skladu sa ranijim odobrenjem nadležnih organa dovršio objekat dogradnjom sprata.

Iz obrazloženja:

Tužilac, vlasnik nedovršene zgrade, prizemlja zgrade, predviđeno za poslovni prostor podigao je 1971. godine, na osnovu građevinske dozvole. Prema projektu gradnje ostao je nedovršen sprat i krov zgrade. Tuženi su 1978. godine vršili rekonstrukciju niskonaponske mreže, pa je vod te mreže instaliran upravo preko zgrade tužioca na visini od svega 1,60 metara od betonske ploče – krova nedovršene zgrade, a na samom krovu postavljen i jedan željezni nosač. Tužilac je odmah izrazio svoje protivljenje ovakvom načinu postavljanja voda niskonaponske mreže, a radnik tuženog je obećao da će tuženi izmijeniti niskonaponsku mrežu kada se tužilac odluči da pristupi dogradnji zgrade. Kada je kasnije tužilac odlučio da podigne sprat na svojoj zgradi i s tim u vezi zatražio izmiještanje voda niskonaponske mreže, tuženi je odbio da izvrši tu radnju, a nakon toga je nastao spor o kome je odlučeno nižestepenim presudama.

Nižestepeni sudovi su pravilno sudili kada su obavezali tužene kao graditelja i investitora da premjeste vod niskonaponske mreže jer se tako stvara mogućnost koje mu pripada kao vlasniku

zgrade i nosiocu prava korištenja na zemljištu, da izgradi još jedan sprat i krov na već postojećoj građevini, sve to u skladu sa odobrenjem za građenje koje mu je izdao nadležni organ uprave. Tuženi nisu ni dokazali da su po bilo kom osnovu stekli pravo služnosti provođenja voda niskonaponske mreže preko tužioca, pogotovu u zoni koja je predviđena za podizanje sprata i krova zgrade. Naprotiv, iz stanja provedenih dokaza proističe da je postavljanje voda niskonaponske mreže preko zgrade tužioca u 1978. godini imalo privremeni karakter, i da je tužilac po samom sporazumu kojeg je zaključio, makar i sa neovlaštenim radnikom tuženog, a i bez toga, imao pravo tražiti uklanjanje voda niskonaponske mreže čim se odluči da nastavi gradnju svog objekta (član 42. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima).

Gradnja niskonaponske mreže mora se obaviti u skladu sa Pravilnikom o tehničkim normativima za izgradnju elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 KV do 400 KV (“Službeni list SFRJ”, broj 65/88), pa se ovakvi poslovi mogu povjeriti samo specijalizovanoj organizaciji.

Iz tog razloga u konkretnom slučaju nije bilo sonova da se udovolji i dijelu tužbenog zahtjeva da se ovlasti tužilac da on umjesto tuženih obavi izmještanje niskonaponske mreže angažovanjem trećeg lica o trošku tuženih, a članom 225. Zakona o izvršnom postupku radnju može izvršiti samo dužnik.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 203/88 od 9.2.1989. godine)

30.

Član 1. Zakona o parničnom postupku

Član 57. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Nosilac prava stvarne služnosti na građevinskom zemljištu u društvenoj svojini uživa sudsku zaštitu bez obzira da li je služnost konstituisana prije ili nakon podruštvljenja zemljišta.

Iz obrazloženja:

Nije sporno da nekretnina preko koje prelazi sporni put, predstavlja građevinsko zemljište u društvenoj svojini, te da su tužitelji nosioci prava korištenja. S obzirom da je pravo služnosti kada pripada vlasničko – pravnom subjektu, stvarno pravo na zemljištu na kojem neka druga osoba ima pravo korištenja, to imalac prava služnosti uživa petitornu zaštitu, (član 1. Zakona o parničnom postupku i član 57. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima). ovu zaštitu uživa osoba koja dokaže da je pravo služnosti stekla, ona ili njen prednik, prije podruštvljavanja građevinskog zemljišta, na jedan od načina koje predviđa zakon, odnosno nakon podruštvljenja građevinskog zemljišta odlukom nadležnog državnog organa ili eventualno upisom u zemljišnu knjigu na temelju pravnog posla, ako takav način sticanja nije isključen republičkim zakonom.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 504/88 od 17.11.1988. godine)

31 – 32

Članovi 70. stav 2. i 75. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Posjednik koji je u podmakloj dobi napustio svoju kuću i okućnicu zbog prelaska kod kćerke nije izgubio pravo na posjedovnu zaštitu ako je kćerka po njegovim uputama obilazila kuću i obrađivala okućnicu.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su iz nesornih činjenica, da je tužilac, koji je inače, sve do smrti svoje žene živio u porodičnom domaćinstvu sa tuženim – svojim zetom i kćerkom – na spornim nekretninama, ubrzo po ženinoj smrti prešao da živi kod druge kćerke i da od data više nikad nije noćio u staroj kući, te da zbog poodmakle životne dobi od 75 godina više nije ni mogao da obrađuje dio zemljišta oko te kuće, niti ga je on lično obrađivao, zaključili da je tužilac zbog toga izgubio posjed na tim nekretninama. Nižestepeni sudovi se pri tome u razlozima svojih rješenja nisu upuštali u ocjenu istinitosti i značaja tužiočeve tvrdnje da je on i nakon 1985. godine, pa sve do momenta presuđenja u ovoj parnici, vršio faktičku vlast nad spornim nekretninama peko svoje kćerke koja je obilazila staru kuću i obrađivala zemljište oko nje.

Međutim, osnovan je prigovor istaknut u zahtjevu za zaštitu zakonitosti da nižestepeni sudovi nisu raspravili spor stranaka sa stanovišta odredaba člana 70. stav 2. zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima.

Prema odredbi iz člana 70. stav 2. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima državinu stvari ima i lice koje vrši faktičku vlast na toj stvari preko drugog lica, kome je po osnovu čuvanja, posluge, ili drugog pravnog posla dalo stvar u neposrednu državinu (posredna državina), a to lice bi, pod pretpostavkom istinitosti tužiočeve tvrdnje, bila njegova kći.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 14/88 od 16.6.1988.godine)

EKSPROPRIJACIJA

33.

Članovi 10. stav 1. i 29. tač. 3. Zakona o eksproprijaciji

član 216. Zakona o opštem upravnom postupku

Pri određivanju naknade za ekspropriisane nekretnine ne uzima se u obzir katastarska čestica koja nije navedena u rješenju o eksproprijaciji iako je navedena u rješenju o utvrđivanju opšteg interesa.

Iz obrazloženja:

Nižestepenim odlukama opravdano nije određena naknada za kč.br.177/1 njiva “Luka” KO R. jer ta parcela prema sadržini rješenja o eksproprijaciji nije ekspropriisana. kako je međutim i za tu parcelu utvrđen opšti interes za eksproprijaciju, te da predlagač kao korisnik eksproprijacije u odgovoru na zahtjev za zaštitu zakonitosti navodi da se ne protivi da se naknadno odredi naknada i za ovu parcelu, ovaj sud nalazi da je u ovakvoj situaciji moguće donošenje dopunskog rješenja o eksproprijaciji na osnovu člana 216. Zakona o opštem upravnom postupku, kojim bi se obuhvatila kao ekspropriisana i ova parcela, a nakon toga bila određena naknada za tu parcelu.

(Vrhovni sud BiH. br. Gvl. 42/88 od 9.2.1988.g.)

34.

Član 326. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Član 85. Zakona o eksproprijaciji

Raniji vlasnik ekspropriisane nekretnine nema pravo da traži azteznu kamatu na ovan iznos naknade koji muje nudio korisnik eksproprijacije

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 85. stav 3. Zakona o eksproprijaciji (“Službeni list SRBiH”, broj 12/87), propisano je, da ranijem vlasniku pripada kamata na iznos neisplaćene naknade, po stopi koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge oročene bez utvrđene namjene preko godinu dana, ako korisnik eksproprijacije u roku utvrđenom u sporazumu o određivanju naknade i u roku stava 1. istog člana, ne isplati ranijem vlasniku utvrđeni odnosno neosporeni iznos naknade.

S obzirom da u postupku sporazumnog određivanja naknade pred upravnim organom, nije postignut sporazum o visini naknade, jer predlagač nije prihvatio ponudu protivnika predlagača, da mu na ime naknade za eksproprijisane nekretnine isplati iznos od 4,549.000 dinara nego je zahtijevao naknadu u iznosu od 7.500.000 dinara, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili navedenu zakonsku odredbu kada su odbili zahtjev predlagača da mu protivnih predlagača isplati kamatu na iznos od 4,549.000 dinara (član 326/2 ZOO).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 13/88 od 10.11.1988.g.)

35.

Član 88. Zakona o eksproprijaciji

Imalac privremenog građevinskog objekta izgrađenog uz odobrenje nadležnog organa pod uslovom da ga ukloni bez naknade kad to zatraži organ koji je izdao odobrenje ili drugi nadležni organ, nema pravo na naknadu ni u postupku prinudnog prenosa nekretnina u sredstva drugog društveno-pravnog lica, bez obzira da li je taj objekat predstavljao uslov rada za njegovog imaoa.

Iz obrazloženja:

Predlagatelju je odobrena izgradnja privremenog zidanog magacina pod uslovom da se “isti mora ukloniti, odnosno porušiti bez prava na naknadu, odnosno odštetu kad to zatraži organ uprave opštinske skuštine nadležan za poslove građevinarstva”. Pomenuto rješenje doneseno je na osnovu člana 14,20,21. i 22. Odluke o izgradnji objekata građana i građanskih pravnih lica kao i svih privremenih objekata na području Grada Sarajeva i iz njega slijedi da se radi o odobrenju za građenje privremenog objekta i pod opisanim uslovima, koje je predlagatelj primio na znanje i sa kojim je upoznat, pa se s obzirom na naprijed izloženo u pogledu prava na naknadu za “eksproprijisani” objekat takva situacija može upodobiti sa eksproprijacijom zgrade, ili posebnog dijela zgrade, koji su izgrađeni bez odobrenja nadležnog organa i u odnosu na koje se primjenjuje odredba člana 67. stav 1. Zakona o eksproprijaciji (prečišćeni tekst objavljen u “Službenom listu SRBiH”, broj 12/87) prema kojoj raniji vlasnik nema pravo na naknadu za takvu nepokretnost, već je može porušiti i odnijeti materijal u roku koji odredi nadležni organ. Ista je situacija i sa pravima društvenih pravnih lica, pa je zato neprihvatljiv pravni stav prema kome se pravo predlagatelja isključivo zasniva na odredbi člana 75-a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji (“Službeni list SRBiH”, broj 18/86) koja sada odgovara odredbi člana 90. prečišćenog teksta istog zakona i da u odredbu treba shvatiti tako da za oduzeta prava u pogledu zgrada i drugih građevinskih objekata, organizacija udruženog rada, odnosno drugo društveno – pravno lice, ima pravo na naknadu, bezobzira da li se radi o privremenom ili stalno objektu. pogrešan je pravni stav da se kao uslov za određivanje naknade za eksproprijisane zgrade i druge građevinske objekte zahtijeva samo da se isti oduzimaju od društvenog pravnog lica i da su predstavljali uslov rada i materijalnu osnovu za organizaciju udruženog rada od koje se oduzimaju i da se pri tome ništa drugo ne uzima u obzir.

Gramatičkim i logičkim tumačenjem navedene zakonske odredbe dolazi do zaključka da se njome u stvari samo razrađuje pojam “odgovarajuće naknade” za oduzeta prava u pogledu zgrada i drzkih građevinskih objekata, kao i utvrđuju osnovi i mjerila za određivanje naknade za zgrade i druge građevinske objekte koji se u opštem interesu oduzimaju od jednog društvenog pravnog lica, i prenose na drugo društveno pravno lice u svrhu izgradnje objekta, ili izvođenja drugih radova. To ujedno znači da je smisao pojma “odgovarajuće naknade” u tome da se spriječi pogoršanje uslova rada odnosno materijalne osnove društvenog pravnog lica od kojeg se oduzimaju nepokretnosti, ali se pomenutom zakonskom odredbom ne reguliše i pitanje prava na naknadu, odnosno osnova za određivanje naknade po odredbama Zakona o eksproprijaciji, što slijedi iz odredbe člana 88. stav 2. prečišćenog teksta zakona o eksproprijaciji, prema kojoj se opšti interes za oduzimanje ili ograničenje i prenos tih prava u slučaju kada se radi o oduzimanju, ograničenju i prenosu prava na nekretninama u društvenom vlasništvu utvrđuje na način koji je pomenutim zakonom određen za eksproprijaciju nekretnina. Zato je neprihvatljivo predlagateljevo insistiranje da mu po odredbi člana 90. citiranog zakona, naknada pripada bez obzira da li su svi, ili samo neki objekti, bili privremenog karaktera i da pomenuti zakon pravo na naknadu društvenim pravnim licima uslovljava samo činjenicom da li su objekti predstavljali njegov uslov rada i materijalnu osnovu. naprotiv, bilo je neophodno utvrditi da li su oni ili samo neki objekti predlagatelja bili privremenog karaktera, jer od utvrđenja te odlučne činjenice zavisi pravo predlagatelja na odgovarajuću naknadu.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 23/88 od 15.12.1988.g.)

OBLIGACIONO PRAVO – OPŠTI DIO

36.

Član 125. zakona o obligacionim odnosima

Opšte uzanse za promet robom broj 225

Neispunjenjem obaveze u roku kod fiksnog pravnog posla, ugovor se smatra raskinutim, ne smatra se da je ugovor o djelu održan na snazi time što je znato iza isteka roka poslenik poslao naručiocu djelimično urađeni elaborat, a naručilac pristao da plati dio cijene kod odgovara angažovanju poslenika.

Iz obrazloženja:

Ako je u ugovoru stranaka bio ugovoren rok ispunjenja obaveze tužioca – izvođača radova kao bitan sastojak, tako da se radi o fiksnom pravnom poslu, ugovor se smatra raskinutim u času kada dužnik padne u docnju (Opšta uzansa za promet robom broj 225, koja se primjenjivala i kod ugovora o djelu, odnosno građenju, između privredno – pravnih subjekata, u nedostatku pozitivnih propisa, uv rijeme zaključenja i ispunjenja konkretnog ugovora, kojoj u cjelini odgovara član 125. Zakona o obligacionim odnosima). U takvom slučaju je ugovor mogao održati na snazi samo povjerilac ako po isteku roka bez odlaganja obavijesti dužnika da ugovor održava na snazi, odnosno da zahtijeva ispunjenje ugovora. Neprihvatljiv bi bio stoga stav prvostepenog suda da ugovor stranaka ipak nije raskinut pošto tužena nije saopštila tužiocu bez odlaganja da ugovor raskida, te što nije u razumnom roku tražila ispunjenje ugovora.

U konkretnom slučaju ne bi se moglo smatrati da je ugovor održan na snazi time što tužena nije vratila elaborat koji joj je znato po isteku roka iz ugovora poslao tužilac, a koji ne predstavlja cjelovit rad naručen ugovorom, tim prije što tužena u dopisu upućenom tužiocu kratko po prijemu elaborata izvještava tužioca da neće isplatiti cijenu iz III privremene situacije, a poziva tužioca na

dogovor o cijeni za izradu primljenog dijela elaborata (ovim tužena izražava uvjerenje da je ugovor raskinut, a spremna je da da naknadu za dio obavljenog rada u mjeri u kojoj joj takav rad koristi).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 215/87 od 26.8.1988.g.)

37.

Član 139. Zakona o obligacionim odnosima

Ne postoji razlog za poništenje ugovora o prodaji zbog prekomjernog oštećenja ako je prodavac prodao stvar za nižu cijenu ali pod povoljnijim drugim uslovima nego što su mu nudila druga lica.

Iz obrazloženja:

Pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužitelja za utvrđenje ništavosti ugovora o prodaji nekretnina, jer iz utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi da su nekretnine prodane po cijeni koja je približno odgovarala prometnoj cijeni u vrijeme prodaje, te da ih je tužilac svjesno prodao tuženom ispod cijene koja mu je nuđena od strane drugih kupaca, zbog uvjeta prodaje (tužilac je nakon prodaje stambene zgrade, zadržao stan u prizemlju, garažu, šupu i jednu polovinu okućnice do konačne isplate kupovne cijene), pa da prema tome, u konkretnom slučaju nisu ispunjeni usvjeti iz člana 139 Zakona o obligacionim odnosima za pobijanje ugovora zbog očigledne nesrazmjere uzajamnih davanja.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 118/88 od 8.12.1988.g.)

38.

Članovi 148. stav 3. i 149. stav 1. zakona o obligacionim odnosima

Lice koje je preko jedne od ugvoornih strana kreditiralo usmjerenu stambenu izgradnju ima pravo na neposredan zahtjev prema stranci koja se ugovorom o udruživanju sredstava obavezala da će davaocu vratiti dio uplaćenih sredstava.

Iz obrazloženja:

Iz fotokopija ugovora zaključenih između Stambenog preduzeća B.L. i tuženog o udruživanju sredstava radi kupovine stanova za tuženog, proizilazi (član 3. ugovora) da polovinu iznosa kupovne cijene obezbjeđuje tužilac – opštinski fond preko Stambenog preduzeća, a drugi polovinu tuženi, s tim da se tuženi obavezuje da će neposredno tužiocu vratiti dio uložениh sredstava po kriterijima navedenim u članu 3. stav 2. ugovora i na način i pod uslovima koje utvrdi upravni odbor tužioca.

Naprijed pomenuto ugovorno utanačenje ima karakter ugovora u korist trećeg (pravno pravilo iz paragrafa 881. stav 2. novela III bivšeg Opšteg građanskog zakonika, koje se u vrijeme nastanka pravnog odnosa primjenjivalo us mislu člana 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donesenih do 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije, kome odgovaraju odredbe članova 148. stav 3. i 149. stav 1. zakona o obligacionim odnosima), pa bi tužilac imao pravo na neposredan zahtjev prema tuženom radi ispunjenja ugovorne obaveze.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 423/87 od 28.7.1988.g.)

39.

Član 5. zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava

Korisnici društvenih sredstava mogu ugovarati duži rok plaćanja od petnaest dana od nastanka dužničko povjerilačkog odnosa i nakon novele člana 5. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava iz 1986. godine, ali ne duži od dana dospijeca za plaćanje avalirane mjenice date kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja.

Iz obrazloženja:

Odredbe Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava su imperativnog karaktera samo u pogledu obezbjeđenja plaćanja (dužnik mora dati jedan od propisanih instrumenata obezbjeđenja plaćanja, ako ne plati tražbinu u roku od 15 dana od nastanka dužničko – povjerilačkog odnosa), a tim propisima nije ograničena sloboda ugovaranja roka plaćanja ni između pomenutih pravnih subjekata. kada je, međutim, data mjenica sa avalom, kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja, rok plaćanja ne bi smio biti ugovoren duže vrijeme od dana dospijeca mjenice, jer bi se time onemogućila svrha zakona (da osiguranja plaćanje tražbine bar u roku naplate instrumenata obezbijedenja plaćanja). Samo kada stranke – korisnici društvenih sredstava nisu ugovorile rok plaćanja, supsidijamo se primjenjuje propisi naprijed spomenutog zakona o plaćanju u roku od 15 dana od dana nastanka dužničko – povjerilačkog odnosa. Dopunama člana 5. Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava (“Službeni list SFRJ”, broj 24/86) samo je afirmisan naprijed izraženi stav sudske prakse, da ne bi bilo dilema da li je dužnik u docnji i prije dospijeca za naplatu mjenice, ako nije sa povjeriocem posebno ugovorio rok plaćanja tražbine.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 75/88 od 17.11.1988.g.)

40.

Članovi 372, 391. i 399. stv 3. zakona o obligacionim odnosima

Potraživanje zateznih kamata dospijeva svakog dana docnje u plaćanju glavne tražbine, a zastarijeva u roku od tri godine od dana dospijeca.

Zastara se ne prekida dostavom obračuna zateznih kamata.

Iz obrazloženja:

Zatezne kamate po obračunu 244. odnose se na period docnje od 7. februara 1984. godine do dana plaćanja glavne tražbine 22. marta 1984. godine, a po obračunu broj 358. za period od 23. decembra 1983. godine do 21. februara 1984. godine kada je plaćeno glavno potraživanje, pa kako je tužba podnijeta sudu dana 13. aprila 1987. godine, to je protekao trogodišnji rok zastare potraživanja u smislu člana 372. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. Zatezne kamate dospijevaju za plaćanje svakog dana docnje, a od dana dospijeca teče trogodišnji zastarni rok i on se ne prekida opomenom povjerioca (dostavljanjem obračuna) kako proizilazi iz odredaba člana 391. Zakona o obligacionim odnosima. Samo ugovorna kamata dospijeva po isteku godine, ako za određeni slučaj nije predviđeno što drugo, kako proizilazi iz odredaba člana 399. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 555/87 od 14.7.1988.g.)

41.

Članovi 376. i 377. Zakona o obligacionim odnosima

U slučaju kada je krivično djelo kojim je prouzrokovana šteta, dekriminisano prije okončanja krivičnog postupka zastara potraživanja naknade štete se prosuđuje po odredbama iz člana 376. ZOO:

IZ obrazloženja:

Iz razloga nižestepenih presuda slijedi da je tužiočevo potraživanje naknada prouzrokovane štete, s obzirom na odredbu člana 376. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78), zastario, jer je tužilac štetu pretrpio u saobraćajnoj nezgodi od 16. novembra 1983. godine, kada je doznao za štetu i za lice koje je štetu prouzrokovalo, odnosno za lice koje za štetu odgovara.

Kako tužilac prije podnošenja tužbe nije od prvotužene zahtijevao naknadu štete, a tužbu radi naknade štete podnio je tek 27. marta 1987. godine, proizilazi da je tužba podnesena nakon isteka trogodišnjeg zastarnog roka u kome je od tuženih mogao zahtijevati naknadu štete. U konkretnom slučaju nisu ispunjeni uslovi za primjenu dužeg zastarnog roka propisanog odredbom člana 377. citiranog zakona, jer se ne radi o potraživanju naknade štete prouzrokovane krivičnim djelom. naime, iz razloga nižestepenih presuda slijedi da je opštinski sud odbacio optužni prijedlog oštećenog kao tužioca, koji je podnio protiv drugotuženog, kao okrivljenog, zbog krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja iz člana 181. stav 3. KZ SRBiH, jer je sa 1. januarom 1987. godine kao danom stupanja na snagu zakona o izmjenama idopunama Krivičnog zakona SRBiH, navedeno krivično djelo prestalo da bude krivično djelo (dekriminisano). Zato su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da se u konkretnom slučaju ne mogu primijeniti odredbe člana 377. Zakona o obligacionim odnosima, već se primjenjuje zastarni rokovi za naknadu štete propisani odredbom člana 376. citiranog zakona.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 648/87 od 21.9.1988.g.)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ UGOVORA

42.

Članovi 467. i 472. Zakona o obligacionim odnosima

Opšta uzansa za promet robom broj 101

Kupac robe nije odbio preuzimanje time što nije došao po robu, ako je između stranaka ugovorena isporuka "franko utovareno Split bilo kojim prevoznim sredstvom", a kupac obavijestio prodavca o krajnjem kupcu (kome je on prodao robu) i mjestu opredjeljenja.

IZ obrazloženja:

Ugovorena je isporuka vreća klauzulom "franko utovareno Split bilo kojim prevoznim sredstvom" što znači, u smislu Opšte uzanse za promet robom broj 101, da je prodavac – tuženi, dužan poručiti blagovremeno prevozno sredstvo i ugovorenog dana ili ugovorenom roku, robu utovariti u prevozno sredstvo na utovarnoj stanici, te da prodavac snosi sve troškove utovara i dužan je da o svom trošku nabavi potrebne prevozne isprave, ali ne snosi troškove prevoza do mjesta opredjeljenja. Tuženi nije, dakle, morao tražiti od tužioca da dođe po robu, već samo angažovati vozara i s njim zaključiti ugovor o prevozu, a tužilac mu je bio označio krajnjeg kupca i mjesto opredjeljenja. Prema tome, nije mogao biti razlog za raskid ugovora na štetu tužioca nedolazak tužioca da preuzme robu u Splitu.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 464/87 od 3.8.1988. godine)

43.

Član 482. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Kod distancione prodaje po osnovu ugovora u privredi, kada je roba otpremljena kupčevom kupcu, a bez provjere kvaliteta, zatim dalje preprodana, subjektivni rok za isticanje prigovora zbog skrivenih nedostatak prvog kupca računa se po vremenu potrebnom da reklamacija upućena bez odlaganja od svakog učesnika ulancu prodaje, stigne od krajnjeg kupca do prvo prodavca.

Iz obrazloženja:

Tužilac je prodao robu kupljenu od tuženog, bez provjere kvaliteta, trećem licu, a ovaj je robu prodao dalje. U ovakvom slučaju prvi kupac bi morao reklamirati skrivene nedostatke kupljene robe svom prodavcu u roku koji bi se izračunavao od časa kada je posljednji kupac otkrio skrivene nedostatke, pa dodajući na taj momenat rok u kome je je on bez odlaganja morao o nedostatku obavijestiti svog prodavca, a ovaj, oper bez odlaganja, tužiocu kao njegovom prodavcu, uz daljnju obavezu tužioca da i on bez odlaganja, o primljenoj obavijesti o nedostacima informiše tuženog (član 482. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhvoni sud BiH. Pž. 335/87 od 19.8.1988.g.)

44.

Članovi 456. i 472. Zakona o obligacionim odnosima**Član 87. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju**

Ako iz ugovora o prodaji robe proizilazi da je predaja izvršena uručenjem prevozniku, kupac robe je dužan primiti robu i kada posumnja da je oštećena u prevozu, uz reklamiranje nedostataka prevozniku.

IZ obrazloženja:

U zaključnici o isporuci 20.000 kilograma kukuruznog brašna koje je tuženi kupio od tužioca, nije izričito predviđeno mjesti ispunjenja obaveze predaje robe, već samo da će se isporuka vršiti u rokovima koje odredi kupac, kamionom autoprevoznika ili kupca, te da će kvantitativno preuzimanje robe biti vršeno prilikom utovara. Iz ovih ugovornih odredaba proizilazi da je predaja robe izvršena uručenjem prevozniku u smislu člana 472. Zakona o obligacionim odnosima. U takvom slučaju rizik za oštećenje stvari prešao je na kupca u momentu predaje robe prevozniku, u smislu člana 456. stv 1. Zakona o obligacionim odnosima.

U prvostepenom postupku nije utvrđivano koje odabrao prevoznika, te da li je ugovor o prevozu zaključio tužilac ili tuženi, no tuženi ne tvrdi da bi prodavac postupao protivno ugovoru i ako je on angažovao prevoznika, a pri izboru prevoznika nije postupao skrivljeno . nema culpa in eligendo.

Tuženi je odbio da preuzme pošiljku, stavljajući je na raspolaganje prevozniku, isključivo stoga što je došao do uvjerenja da je do oštećenja robe došlo u prevozu, usljed prokišnjavanja karoserije kamiona, i drugog trajanja prevoza, a u takvom slučaju, s obzirm da je na njega prešao rizik za oštećenje stvari u prevozu, morao je robu preuzeti i reklamirati nedostatke prevozniku, postupajući u smislu člana 87. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", broj 2/74), te zahtijevati naknadu štete od prevoznika.

(Vrhovni sud B iH, broj Pž. 441/87 od 28.7.1988.g.)

45.

Član 15. zakona o deviznom poslovanju

Član 395. Zakona o obligacionim odnosima

Jugoslovenski državljanin zajmoprimac strane valute, duguje zajmodavcu (stranom državljaninu) protuvrijednost u domaćem novcu po kursu na dan nastanka obaveze plaćanja.

Iz obrazloženja:

Tužilac – strani državljanin, koji se nalazi na školovanju u Jugoslaviji, pozajmio je tuženoj (jugoslovenskoj državljanici) 2.500 USA dolara uz obavezu vraćanja do konca oktobra 1985. godine. Drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je prvostepenu presudu preinačio i tuženu obavezao da tužitelju vrati dinarsku protuvrijednost 2.500 USA dolara po kursu na dan isplate, jer se radi o zabranjenom pravnom poslu.

Naime, odredbom člana 15. Zakona o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", broj 66/85) zabranjena je kupovina, prodaja, poklanjanje, pozajmljivanje i davanje deviza na čuvanje, između domaćih lica i stranih lica u Jugoslaviji. Stoga je drugostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo (član 395. Zakona o obligacionim odnosima), kada je tuženu obavezao da tužiocu vrati dinarsku protuvrijednost pozajmljenih dolara, prema kursnoj vrijednosti koja je važila u trenutku nastanka obaveze.

Pogrešno je, međutim drugostepeni sud primijenio materijalno pravo kada je tuženu obavezao na isplatu zatezne kamate po stopi koja se plaća na devizne štedne uloge po viđenju, jer tužitelju ne pripada pravo na vraćanje pozajmljenog iznosa u stranoj valuti, nego u dinarskoj protuvrijednosti, pa mu stoga pripada i pravo na zatezne kamate, po stopi koja se plaća na štedne uloge oročene preko godinu dana bez određene namjene (član 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 116/88 od 8.12.1988.g.)

46.

Član 568. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 1,2,3,10. tačka 3, 42. i 43. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

Na ugovor o zakupu prostorija radi privremenog smještaja radnika na gradilištu, primjenjuju se odredbe Zakona o obligacionim odnosima koje se odnose na zakup, a ne odredbe republičkog zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija.

IZ obrazloženja:

Tužilac u ovoj parnici poziva na ugovor o zakupu kojim je ustupio tuženom objektu za smještaj njegovih radnika u periodu dok su na području J. obavljali radove. Ovakav ugovor nema karakteristike ugovora o zakupu poslovne zgrade odnosno poslovne prostorije, koji je regulisan odredbama Zakona o zakupu poslovne zgrade odnosno poslovne prostorije, koji je regulisan odredbama Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH", broj 33/77), jer iz odredaba članova 1,2,3. i 10. tačka 3. pomenutog zakona, proizlazi da se odredbe ovog zakona primjenjuju samo na ugovore zaključene radi obavljanja dozvoljene poslovne djelatnosti u

zakupljenim poslovnim prostoijama, a ne i na ugovore o zakupu zaključene u nekom drugom cilju. Nije bilo dakle, zapreke da se, u smislu člana 568. Zakona o obligacionim odnosima, u konkretnom slučaju primijene odredbe Zakona o obligacionim odnosima, koje regulišu ugovor o zakupu a konkretno odredbe člana 597. Zakona o obligacionim odnosima, po kojima otkazni rok, ako njegova dužina nije određena ugovorom ili zakonom ili mjesnim običajima iznosi osam dana.
(*Vrhovni sud BiH, broj Pž. 465/87 od 3.8.1988.g.*)

47.

Članovi 32. i 33. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

Ugovor o zakupu poslovne prostorije zaključen na određeno vrijeme produžava se na neodređeno vrijeme ako zakupac produži da koristi poslovnu prostoriju, a zakupodavac ne zatraži u roku od 15 dana po proteku roka pismeno ili preko suda predaju poslovne prostorije.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 32. Zakona o zakupu poslovni zgrada i prostorija ("Službeni list SRBH", broj 33/77), ugovor o zakupu poslovnih prostorija zaključen na određeno vrijeme prestaje istekom vremena na koje je zaključen. Ako po isteku ugovorenog vremena poslovne prostorije ne budu ispražnjene i predate, zakupodavac može tužbom kod nadležnog suda tražiti predaju ispražnjenih prostorija. Prema članu 33. istog zakna, ugovor o zakupu poslovnih prostorija zaključen na određeno vrijeme smatra se po isteku vremena na koje je zaključen, prećutno obnovljenim na neodređeno vrijeme, ako zakupac i poslije vremena na koje je ugovor bio zaključen nastavi da koristi poslovne prostorije, a zakupodavac se tome ne protivi. Smatra se da se zakupodavac ne protivi ako do isteka vremena na koje je ugovor zaključen ili 15 dana po isteku tog vremena nije pismeno ili preko suda zahtijevao da mu zakupac preda prostorije.

(*Vrhovni sud BiH, br. Rev. 94/88 od 8.12.1988.g.*)

48.

Članovi 132. i 210. st. 1. i 4. Zakona o obligacionim odnosima

Naručilac radova dužan je da plati izvođaču naknadu za roadobe koji koriste naručiocu i u slučaju d aje ugovor raskinut krivicom izvođača.

Iz obrazloženja:

Raskid ugovora, bez obzira čijom krivicom je došlo do toga u smislu člana 132. Zakona o obligacionim odnosima ima za posljedicu da stranka koja je potpuno ili djelimično ispunila svoju obavezu iz ugovora ima pravo tražiti da joj druga strana vrati ono što je dala u svrhu ispunjenja ugovora. Prevedeno u konkretni slučaj to znači da je tuženi kao naručilac radova dužan platiti naknadu za radove koje je izveo tužilac, ako mu koriste, (član 210. st. 1. i 4. ZOO), pa kako su nižestepeni sudovi, makar se izričito i nisu pozvali na navedeni zakonski propis, sa tih pozicija odlučili o zahtjevu tužioca, pravilno su primijenili materijalno pravo.

(*Vrhovni sud BiH. br. Rev. 213/88 od 16.2.1989.g.*)

49.

Član 100. Zakona o deviznom poslovanju

Članovi 2,13,21,53,54,55. i 58. Zakona o izvođenju investicionih radova u inostranstvu

Domaće pravno lice (kooperant – proizvođač) može od drugog domaćeg pravnog lica (nosioca posla sa stranim partnerom) zahtijevati isplatu cijene u stranoj valuti za izvedene građevinske radove u inostranstvu po osnovu ugovora o sticanju dohotka obavljanjem posla za stranog naručioca.

Iz obrazloženja:

Obaveza tuženog u ovom predmetu može biti izražena u stranoj valuti iako su ugovorne strane domaća pravna lica, a plaćanje se vrši u zemlji.

Zakonom o izvođenju investicionih radova u nostranstvu ("Službeni list SFRJ", broj 71/85) uređeni su uslovi pod kojima organizacije udruženog rada mogu izvoditi investicione radove u inostranstvu i način na koji izvode te radove. U konkretnom slučaju stranke su ugovorile izgradnju Tvornice čeličnih cijevi u Alžiru i obavezale se na obavljanje poslova za stranog naručioca na investicionom objektu u inostranstvu u ugovorenom roku i cijeni, pa su one učesnici u izvođenju investicionih radova u inostranstvu (član 2. stav 1. i član 13. Zakona). Međusobna prava, obaveze i odgovornosti u izvršavanju ugovora o izvođenju investicionih radova u inostranstvu, kao i međusobna prava, obaveze i odgovornosti na osnovu ostvarenog izvoza, domaće organizacije – učesnici u poslu (nosilac posla sa kooperantima i kooperant sa proizvođačem) uređuju samoupravnim sporazumom o sticanju dohotka učešćem u zajednici ostvarenom dohotku ili ugovorom o sticanju dohotka obavljanjem posla za glavnog naručioca (kako je učinjeno u ovom slučaju) – član 21. Zakona.

Ako u izvođenju investicionih radova u inostranstvu učestvuje više organizacija udruženo rada kao kooperanti i podizvođači radova, nosilac posla (organizacija udruženog rada koja je sa stranim licem zaključila ugovor o izvođenju investicionih radova) podnosi zbirni obračun uz koji prilaže obračun za sve učesnice (član 54. Zakona). Učesnici u poslu dužni su i ovlašćeni da za vrijeme izvođenja investicionih radova u inostranstvu naplate potraživanja u skladu sa zaključenim ugovorom (čiju raspodjelu mogu regulisati potpunije i ugovori zaključeni između kooperanta i podizvođača radova) i devize unesu u SFRJ u propisanim rokovima (član 55. Zakona). naplaćene iznose po avansima i privremenim situacijama nosilac posla raspoređuje učesnicima u poslu u skladu sa čl. 58. i 53. Zakona.

Banke ovlašćene za poslove sa inostranstvom će organizaciji udruženo rada izvršenu naplatu u konvertibilnim devizama, odobriti deviznom računu po osnovu izvođenja investicionih radova u inostranstvu (član 100. stav 1. tačka 1. Zakona o deviznom poslovanju "Službeni list SFRJ", br. 66/85, 71/86, 3/88 i 59/88), što predstavlja izuzetak od pravila da se organizacija udruženog rada ne isplaćuje devize već njihova dinarska protuvrijednost.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 441/88 od 17.11.1988.g)

50.

Članovi 501. i 502. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 45. i 46. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o standardizaciji iz 1980. godine

Kupac ili lice na koga je kupac prenio pravo iz garantnog lista, može zahtijevati besplatnu opravku stvari samo ako je o nedostatku obavijestio prodavca, odnosno proizvođača prije isteka garantnog roka.

Iz obrazloženja:

Kupac predmeta koji spadaju u tzv. tehničku robu može i neposredno od proizvođača, a ne samo od prodavca, zahtijevati u toku garantnog roka opravku stvari (član 501, stav 1. Zakona o obligacionim odnosima), no tuženi nije bio kupac, a prvostepeni sud nije utvrdio da li je kupac na njega cedirao svoja potraživanja prema tužiocu po osnovu garancije za ispravno funkcionisanje stvari, odnosno predao originalni garantni list (članovi 45. i 46. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o standardizaciji, "Službeni list SFRJ", broj 11/80).

Među strankama nije sporno ni da je parni kotao postavljen u avgustu 1980. godine, te da garantni rok iznosi dvije godine, a prvostepeni sud ne cijeni da li je tuženi blagovremeno reklamirao nedostatke, da bi zadržao pravo po osnovu garancije (i pod pretpostavkom da je na njega preneseno pravo iz garantnog lista). U smislu člana 502. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, kupac (ili lice na koga je prenio pravo) može zbog neispravnog funkcionisanja zahtijevati opravku stvari u toku garantnog roka – ovako je predviđeno i u članu 45. naprijed sporemnutog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o standardizaciji. Iz fotokopija isprava u spisu, na koje se sam tuženi poziva, proizilazi da je on tek dopsiom od 11. maja 1983. godine, dakle po isteku garantnog roka, obavijestio tužiocu i to nakon prihvatanja njegove ponude o cijeni oprake, da se radi o fabričkoj grešci na kotlu koja se ispoljila u toku garantnog roka, pa ne bi bilo od značaja što je kvar otkriven u toku garantnog roka.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 514/87 od 23.6.1988.g.)

51.

Članovi 623. i 630. Zakona o obligacionim odnosima

Posebne uzanse o građenju broj 66 i 69.

Izvođač koji je zadržao dio cijene radi otklanjanja nedostataka u radovima koje je izveo proizvođač, u docnji sa plaćanjem zadržanog dijela cijene preko iznosa koji je njemu zadržao glavni investitor prilikom konačnog obračuna.

Iz obrazloženja:

Od ispostavljenim situacija tuženi je mogao osnovano zadržati samo onoliki iznos koji je bio potreban za otklanjanje nedostataka u izvedenim radovima, a bio je dužan isplatiti preostali iznos.

Prilikom konačnog obračuna između tuženog kao glavnog izvođača investitora dana 31. januara 1985. godine, glavni investitor, na ime otklanjanja nedostataka u izvedenim radovima po tužiocu, zadržao je tuženom samo iznos od 200.000 dinara, pa je tuženi znao da je do tada po ispostavljenim situacijama dospjela tražbina tužiocu preko zadržanog iznosa od 200.000 dinara. Stoga je od tog momenta tuženi bio u docnji za plaćanje glavnog duga u iznosu od 5,195.584 dinara, zbog čega tužiocu i pripadaju zatezne kamate na taj iznos od 31. januara 1985. godine do 11. aprila 1986. godine, kada je izvršen uviđaj na licu mjesta i kada je na pouzdan način tuženi saznao da su otklonjeni svi nedostaci u izvedenim radovima, a i da su radovi kvalitetno izvedeni, pa od tog momenta tužiocu pripadaju zatezne kamate i na preostali dio tražbine, tj. na ukupan iznos od 5,395.984,50 dinara.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 663/87 od 20.10.1988.g.)

52.

Članovi 652, 659. stav 2. i 670. Zakona o obligacionim odnosima

Lice koje bez primjedbi preuzme robu u drumskom saobraćaju i to potvrdi na prevoznj ispravi, dužno je da plati prevzninu, ukoliko u prevoznom listu nije navedeno da naknadu za prevoz plaća pošiljalac ili neko treće lice.

Iz obrazloženja:

Tužilac je izvršio prevoz robe a tuženi je na prevoznom listu potvrdio prijem robe. U toku postupka tuženi je osporavao da plati utuženi iznos jer da sa tužiocem nije u pravnom odnosu, pošto nije naručio prevoz. Ovaj prigovor sud je pravilno odbio kao neosnovan.

Prema odredbi člana 659. stav 2. zakona o obligacionim odnosima, ako u tovarnom (prevoznom) listu nije navedeno da pošiljalac plaća naknadu za prevoz i ostale troškove u vezi sa prevozom, pretpostavlja se da je pošiljalac uputio prevoznika da ih naplati od primaoca. nesporno je da u prevoznom listu nije navedeno da pošiljalac plaća naknadu za prevoz i ostale troškove. U odredbi člana 670. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima propisano je da preuzimanjem pošiljke i tovarnog lista ako je izdat, primalac se obavezuje da isplati prevoziocu naknadu za prevoz, ako nije što drugo određeno u ugovoru o prevozu ili u tovarnom listu.

Prema tome, obaveza tuženog na plaćanje utuženog iznosa zasniva se na odredbama člana 659. stav 2. i 670. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima koje se, u smislu člana 652. Zakona o obligacionim odnosima, primjenjuju i kod ove vrste prevoza, jer zakonom o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, nije drukčije određeno. Za rješenje ove pravne stvari nema uticaja okolnost da tuženi kao primalac robe nije naručio prevoz, jer se njegova obaveza na plaćanje naknade prevoza zasniva na gore citiranim odredbama Zakona o obligacionim odnosima, s obzirom da je na tovarnom listu potvrdio prijem robe i nije se na bilo koji način ogradio od obaveze plaćanja cijene prevoza. Tuženi može da se regresira od pošiljaoca ukoliko je između njega i pošiljaoca ugovoreno da troškove prevoza plaća pošiljalac, ali ne može uspješno isticati prigovor da nije u pravnom odnosu sa tužiocem kao prevznikom. Po samom zakonu, smatra se da je primalac pristupio ugovoru, odnosno preuzeo ugovor o prevozu, kada primi robu i prevozni list bez primjedbi.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 8/88 od 9.9.1988.g.)

53.

Članovi 652., 659. i 670. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 34. i 35. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju

Naručilac prevoza se smatra pošiljaocem, a ne lice kod koga je izvršen utovar robe.

Ako je kao platac prevoza u tovarnom listu označeno treće lice, a ono odbije da plati prevzninu, prevoznik može zahtijevati naplatu samo od pošiljaoca.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 34. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju (“Službeni list SFRJ”, br. 2/74), ugovor o prevozu se zaključuje između pošiljaoca i prevoznika i njime se pošiljalac obavezuje da plati prevzninu, a u smislu člana 35. istog zakona, ugovor se može zaključiti na bilo koji način (pošiljalac je obveznik plaćanja cijene prevoza i u smislu člana 659. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

Pod pošiljaocem u smislu člana 34. spomenutog zakona treba razumjeti naručioca prevoza, a ne samo lice kod koga je izvršen utovar robe radi prevoza.

U smislu člana 659. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, ako u tovarnom listu nije navedeno da pošiljalac plaća naknadu za prevoz, smatra se da je uputio prevoznika da je naplati od primaoca, no primalac, u smislu člana 670. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, preuzima ovu obavezu samo ako preuzme pošiljku i tovarni list i samo ukoliko nije nešto drugo određeno u tovarnom listu ili ugovoru o prevozu.

Ako je u tovarnom listu navedeno da treće lice (koje nije pošiljalac, ni primalac), plaća naknadu za prevoz, a ono to odbije, ne može biti obavezano na plaćanje (nije ugovorna stranka, pa u tom slučaju prevozninu treba da plati pošiljalac.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 370/87 od 28.8.1988.g. i Pž. 337/88 od 28.7.1988.g.)

54.

Članovi 652. i 663. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Član 104. stav 2. zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju

Obavezu plaćanja prevoznine jednim dijelom puta u slučaju prekida prevoza treba utvrditi primjenom člana 104. stav 2. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, ako se radi o tom ugovoru, a ne primjenom člana 663. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

Iz obrazloženja:

Članom 652. Zakona o obligacionim odnosima propisano je da se odredbe te glave (tj. glave XIV – čl. 648. do 685), ne primjenjuju ako je zakonom za pojedine vrste prevoza drukčije određeno. Ugovor o prevozu stvari regulisan je Zakonom o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju (čl. 34. do 106.) pa je isključena primjena odredaba Zakona o obligacionim odnosima kod raspravljanja o tužbenom zahtjevu u ovoj parnici.

U ovom sporu prvostepeni sud pogrešno zaključuje da tužiocu pripada naknada za prevoz od trećetuženog na relaciji S-LJ. (i kada bi se utvrdilo da je trećetuženi dužan tužiocu platiti prevozninu). Naime, ako je stvar prevezena samo jednim dijelom puta —prevozilac ima pravo nasrazmjernu prevozninu za pređeni put, a ako je za prekid prevoza odgovoran korisnik pevoza – ima pravo na prevozninu u punom iznosu (stav 2. člana 104. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju). Prvostepeni sud, suprotno tome, na ovaj odnos primjenjuje odredbe člana 663. stav2. Zakona o obligacionim odnosima, zaključujući da je došlo do prekida prevoza iz uzroka za koga ne odgovara nik od od zainteresovanih lica.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 33/88 od 20.10.1988.g)

55.

Članovi 71. i 74. zakona o ugovorima o prevozu u željezničkom saobraćaju

Članovi 23, 89. stav 2. i 670. stav 5. zakona o obligacionim odnosima

Prevoznik u željezničkom saobraćaju duguje naknadu štete po icjenama u vrijeme predaje stvari na rpevoz, a ne po cijenama u vrijeme donošenja presude o naknadi štete, ako dokaže da šteta nije prouzrokovana namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Iz obrazloženja:

Prema razlozima nižestepeni presuda tužilac je odgovoran za svu štetu, koju je tužilac pretrpio zbog uginuća 19. ovaca, koje su prevežene željeznicom. Kako je u vrijeme predaje ovaca na prevoz tržišna cijena jedne ovce iznosila 5.000 dinara, to je na osnovu doredbe člana 71. Zakona o ugovorima o prevozu u željezničkom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", broj 2/74), tužiocu za uginule ovce dosuđena naknada u iznosu od 95.000 dinara, sa kamata i troškovima spora, dok je sa preostalim dijelom tužbenog zahtjeva tužilac odbijen.

Tužilac, međutim, smatra da ima pravo naknade štete, po cijenama u vrijeme suđenja (član 189. stav 2. ZOO).

Odredbom člana 74. Zakona o ugovorima o prevozu u željezničkom saobraćaju propisano je da se prevoznik može pozivati na odredbu člana 71. istog zakona samo ako dokaže da štetu, nije prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom, što znači da je teret dokazivanja da je u konkretnom slučaju prevoznik postupao u skladu sa svojim prevozničkim obavezama bila na tuženom.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 655/87 od 13.10.1988.g.)

56.

Član 751. Zakona o obligacionim odnosima

Nalogoprimac nije postupio s pažnjom dobrog domaćina kada nije ispitao pomoću stručnjaka sve funkcije mašine koju je po nalogu suda kupio za treće lice.

Iz obrazloženja:

Svjedok je izjavio da prilikom kupovine mašine nije ni isprobao sve njene funkcije, nego da je "svojim dosta površnim pregledom konstatovao da se mašina može kupiti" i da je od predviđene četiri funkcije mašine isprobao samo jednu – hoblanje, a da detaljan pregled nije ni mogao izvršiti jer uz mašinu nije bilo priložen potrebni alat za preostale funkcije. Svjedok nije potvrdio navode tuženog da je on kao stručnjak prilikom primopredaje između stranaka pregledao mašinu i konstatovao da je ispravna, nego samo to da je sam tužilac u njegovom prisustvu izvršio pregled mašine i tom prilikom ni jedna od stranaka nije isticala da je mašina u kvaru ili da joj nedostaje neki dio i da je iz ponašanja tužioca mogao zaključiti da je mašinom zadovoljan.

Kako je pri svemu ovome među strankama bilo nesporno, jer je to tuženi u svom iskazu u svojstvu stranke izričito priznao, da je tužilac od njega prilikom zaključenja sporazuma zahtijevao da mu kupi rabljenu, ali ispravnu mašinu i da se tuženi saglasio sa takvim nalogom, to iz ovakvog iskaza svjedoka se ne bi moglo zaključiti da je tuženi pri kupovini mašine postupao u skladu sa nalogom, odnosno sa pažnjom dobrog domaćina, dakle onako kako je propisano odredbom člana 751. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 301/87 od 24.3.1988.g.)

57.

Članovi 2. i 6. Samoupravnog sporazuma o načinu i postupku korištenja zdravstvene zaštite van područja SIZ-a zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojem osiguranik pripada.

Zdravstvena organizacija može zahtijevati plaćanje cijene za usluge liječenja osiguranika SIZ kojom ona ne pripada, po vlastitom cjenovniku koji se primjenjuje u času pružanja usluge liječenja.

IZ obrazloženja:

Sporno je da li tužilac ima pravo na posebno zaračunavanje cijene usluge – vođenje bolesnika postoperativno na kontrolisanom asistiranom disanju, tj. za korištenje aparata – respiratora. Tužena smatra da cijena ove usluge ulazi u cijenu b.o. dana i da se ne može posebno zaračunavati.

Na osnovu uvida u cjenovnik usluga i Samoupravni sporazum SIZ zdravstvene zaštite T. prvostepeni sud je utvrdio da je fakturisana usluga posebno predviđena u cjenovniku i stoga je pravilno našao da je tužena dužna da plati cijenu izvršene usluge.

Članom 6. stav 1. Samoupravnog sporazuma o načinu i postupku korištenja zdravstvene zaštite van područja samoupravne interesne zajednice zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojem osiguranik pripada ("Službeni list SFRJ", broj 43/84) predviđeno je da se zdravstvene usluge pružene osiguranom licu u slučajevima iz člana 2. ovog samoupravnog sporazuma, obračunavaju po cijenama koje su važile u vrijeme pružanja usluge, a koje su utvrđene samoupravnim sporazumom o slobodnoj razmjeni rada za područje samoupravne interesne zajednice zdravstvenog osiguranja i zdravstva – povjerilac koja je pružila zdravstvenu uslugu.

Prema tome, sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je tuženu obavezao da plati navedeni iznos za izvršenu uslugu liječenja osiguranika tužene, od strane tužioca. žalbeni navodi tužene da cijene usluge tužioca nisu u skladu sa troškovnikom koji vrijedi za Republiku i da drugi subjekti koju pružaju zdravstvene usluge ne zaračunavaju posebno cijenu usluge korištenja aparata – respiratora, nemaju uticaja na zakonitost pobjijane presude. Ovog zbog toga što se postoji sjenovnik zdravstvenih usluga koji bi vrijedio za sve zajednice zdravstvene zaštite u Republici, već cjenovnik zdravstvenih usluga utvrđuje svaka SI udavstvene zaštite posebno. Okolnost da drugi subjekti – bolnički centri i druge zdravstvene organizacije, posebno ne zaračunavaju uslugu korištenja aparata, respiratora nema uticaja na pravo tužioca da tu uslugu posebno zaračuna u skladu sa cjenovnikom usvojenim od skupštine samoupravne interesne zajednice zdravstvene zaštite na području —sjedištu tužioca.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 533/87 od 23.6.1988.g.)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ OSNOVA PROUZROKOVANJA ŠTETE

58.

Članovi 2. stav 2. i 33. Osnovnog zakona o privrednom poslovanju (gazdovanju stambenim zgradama u društvenoj svojini (tadašnji)

Samoupravna interesna zajednica stanovanja, kao pravni sljednik organizacije za gazdovanje nacionalizovanim stambenim zgradama, odgovara za štetu vlasniku stana kao posebnog dijela zgrade usljed toga što je za organizacija propustila da održava krov zgrade.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 2. stav 2. tadašnjeg Osnovnog zakona o privrednom poslovanju (gazdovanju) stambenim zgradama u društvenoj svojini ("Službeni list SFRJ", broj 35/65),

organizacija za gazdovanje stambenim zgradama dužna je bila očuvati nesmanjenu vrijednost sredstava fonda stambenih zgrada, a prema članu 33. istog zakona ova organizacija odgovorna je za investiciono održavanje stambene zgrade i stanova, kao i za tekuće održavanje zajedničkih dijelova i uređaja u stambenoj zgradi. Imajući u vidu ove zakonske odredbe kao i obaveze prednika tuženog preuzete pomenutim ugovorom da održava stanove tužilaca u zgradi koja je djelimično nacionalizovana, tuženi je zbog postupanja negova prednika suprotno tim zakonskim propisima odnosno ugovoru dužan naknaditi tužiocima šetu do koje je došlo zbog održavanja krovne konstrukcije.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 73/88 od 15.12.1988.g.)

59.

Član 14. Zakona o zaštiti životinja od zaraznih bolesti koje ugrožavaju cijelu zemlju

Članovi 68. i 71. Zakona o zdravstvenoj zaštiti životinja

Lice kome su uništenja pčelinja društva radi zaštite od zarazne bolesti koja ugrožava cijelu zemlju, ima pravo da tužbom kod redovnog suda traži naknadu štete od društveno – političke zajednice čiji je organ naredio njihovo uništenje, ako nije zadovoljan naknadom koja mu je određena konačnim rješenje u upravnom postupku.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 14. zakona o zaštiti životinja od zaraznih bolesti, koje ugrožavaju cijelu zemlju ("Službeni list SFRJ", broj 43/76), propisano je da za životinju koja je ubijena, zaklana ili uginula uslijed izvršenja naređenih mjera i za predmete uništene uslijed izvršenja naređenih mjera, korisniku životinja u društvenom vlasništvu, odnosno vlasniku, pripada naknada po propisima republike, odnosno autonomne pokrajine. Ovu naknadu prema odredbi člana 68. stav 3. zakona o zdravstvenoj zaštiti životinja ("Službeni list SRBiH", broj 14/78) dužna je iz svojih sredstava platiti društveno politička zajednica čiji su organi naredili uništenje životinja.

Tužilac je podnio pismeni zahtjev nadležnom opštinskom organu uprave da ovlašteno lice pregleda njegov pčelinjak, zbog sumnje da pčele boluju od zarazne bolesti, istog dana opštinski veterinarski inspektor, nakon pregleda tužiočevog pčelinjaka ustanovio je da su u 10 košnica pčele napadnute zaraznom bolešću "pčelinja kuga" i tužiocu usmeno naređeno da tih 10 zaraženih košnica odvoji od zdravih pčela do preuzimanja eventualnih daljnjih mjera, pa je tužilac postupio po naređenju veterinarskog inspektora. nadalje, slijedi da se dana 28.3.1978. godine tužilac ponovo obratio sekretarijatu za inspekcijeske poslove s molbom da se izvrši veterinarski pregled pčela, je da se "pčelinja kuga" u njegovom pčelinjaku uveliko proširila. Nakon toga je utvrđeno da u svih 39 tužiočevih košnica postoji zaraza od "pčelinje kuge", pa su sve košnice morale biti uništene zajedno sa pčelinjim društvima, pčelinjim saćem. leglom meda, voskom i pčelarskim priborom.

Tužilac je zahtjev za naknadu štete psotavio u skladu sa odredbom člana 68.Zakona o zdravstvenoj zaštiti životinja.

Kako je odredbom člana 71. stav 3. citiranog republičkog zakona propisano da rješenje o naknadi štete donosi opštinski organ uprave nadležan za poslove veterinarstva, a u stavu četvrtom iste zakonske odredbe, da tužbom kod nadležngo suda naknadu štete može zahtijevati držalac životinja koji nije zadovoljan sa konačnim rješenjem o određivanju naknade, pa kako to rješenje nije dostavljeno tužiocu, slijedio bi da se u konkretnom slučaju nisu stekle zaknom propisane pretpostavke za podnošenje tužbe.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 662/87 od 10.11.1988.)

60.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Štetnik je dužan naknaditi svu štetu prouzrokovanu isplata invalidske penzije i kada je do invalidskog penzionisanja došlo djelimično zbog posljedica deliktne radnje, a djelimično zbog bolesti penzionisanog ako samo zbog bolesti osiguranik tužioca ne bi bio penzionisan.

Iz obrazloženja:

Osiguranik tužioca je penzionisan sa 50% usljed povrede i 50% usljed bolesti, ali do penzionisanja ne bi došlo da nije bilo povrede koju je skrivio osiguranik tuženog, pa je tuženi dužan tužiocu naknaditi svu štetu koja se sastoji od isplaćene invalidske penzije i doprinosa za zdravstveno osiguranje. Kada su bolest i deliktna radnja uzroci štetne posljedice, sva šteta se ima pripisati deliktnoj radnji, a u konkretnom slučaju i po mišljenju vještaka, bolest se mogla liječiti i nije izvjesno da bi došlo do penzionisanja osiguranika tužioca.

Bitno je da li bi osiguranik tužioca bio penzionisan samo zbog bolesti u vrijeme za koje se traži naknada štete, a u postupku je utvrđeno da ne bi, pa je tuženi dužan tužiocu naknaditi svu nastalu štetu, saglasno odredbi člana 154. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 22/88 od 20.10.1988. godine)

61.

Članovi 40. i 42. stav 1. tačka 3. Zakona o javnim putevima iz 1974. godine

Član 170. Zakona o obligacionim odnosima

Društveno – pravno lice kome je povjereno održavanje javnog puta odgovara za štetu prouzrokovanu provaljivanjem mosta pod teretom vozila.

Iz obrazloženja:

U vrijeme štetnog događaja obavezu održavanja mosta, koji se provalio pod teretom kamiona tužioca, imala je zajednica za privredni, društveni i komunalni razvoj, (prednik tuženog SIZ za lokalne puteve). Pod tom obavezom podrazumijeva se održavanje mosta u takvom stanju da se na njemu može obavljati trajan bezbjedan i nesmetan saobraćaj (član 40. u vezi sa članom 42. stav 1. tačka 3. Zakona o putevima – “Službeni list SRBiH”, broj 30/74, koji je važio u vrijeme štetnog događaja.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 155/88 od 9.2.1989. godine)

62.

Član 174. Zakona o obligacionim odnosima

Vlasnik čiji se majmun, razdražen iznenadnom grajom sa ulice, otrgao sa lanca u dvorištu, i na ulici povrijedio slučajnu prolaznicu, odgovara za štetu po načelu objektivne odgovornosti.

Iz obrazloženja:

Tuženi je vlasnik majmuna, kojeg je držao vezanog u dvorištu svoje kuće. Ulicom su naišli Romi sa medvjedom a iz anjih grupa djece. usljed mumljanja medvjeda i vike djece, amjmun se uznemirio i otrgao sa lanca, pa kroz baštu došao na ulicu, gdje je nagrizao tužiteljicu, usljed čega je pretrpjela strah i fizičke bolove, kao i duševne bolove zbog unakaženosti.

Polazeći od ovih utvrđenja nižestepeni sudovi su pravičnom primjenom materijalnog prava odlučili tako što su tuženog obvezali da tužiteljici naknadi nematerijalnu štetu zbog prouzrokovanog straha i fizičkih bolova, kao i duševnih bolova zbog unakaženosti. naime, odgovornost za štetu od opasne životinje, koja je pod nadzorom određenog lica, prosuđuje se po pravilima o odgovornosti za štetu od opasne stvari. Po tim pravilima za štetu od opasne stvari odgovara njen vlasnik (član 174. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 70/88 od 8.12.1988. godine)

63.

Član 178. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima

Lice koje koa putnik pretrpi tjelesne povrede usljed sudara motornih vozila može tražiti naknadu štete od bilo kojeg imaooca vozila ili od obadvojice donosno od njihovog osiguravača.

IZ obrazloženja:

Tužiteljica je bila saputnik u putničkom automobilu koji se sudario sa drugim vozilom i tom prilikom zadobila tjelesne povrede usljed kojih je umanjena njena životna aktivnost za 35%. Štetni događaj prouzrokovan je sudarom motornih vozila pa su nižestepeni sudovi pravilno sudli primjenom iz člana 178. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78), prema kome za štetu koju pretrpi treće lice imaooci motornih vozila odgovaraju solidarno. To znači da oštećeno treće lice može da zahtijeva naknadu štete i od jednog od imaooca vozila odnosno zajednice osiguranja imovine i lica kod koje je to vozilo osigurano. Pri tome treba istaknuti da se imalac drugog vozila, koje se sudarilo sa vozilom u kome s enalazila tužiteljica, ne može smatrati, u konkretnom slučaju, trećim licem u smislu člana 177. stav 2. zakona o obligacionim odnosima, pa se neosnovano u reviziji tuženog tvrdi da tužbeni zahtjev prema tuženom treba dobiti zbog toga što je voač drugog nepoznatog motornog vozila navodno skrivio saobraćajnu nesreću, u kojoj je tužiteljica povrijeđena.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 83/88 od 8.12.1988. godine)

64.

Član 136. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju

Član 185. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Jugoslovenski državljanin na privremenom radu u stranoj zemlji koji je u toj zemlji otklonio kvar na vozilu oštećenom u Jugoslaviji ima pravo da od osiguravača, odnosno od neposrednog štetnika, traži naknadu plaćengo iznosa sa zateznim kamatama po stopi po kojoj domaće banke plaćaju kamatu na štedni ulog po viđenju u toj valuti, i to dinarskoj protuvrijednosti po kursu na dan ispunjenja obaveze.

Iz obrazloženja:

Tužilac je radnik na privremenom radu u SR Njemačkoj, a oštećeno vozilo je strane porizvodnje i registrovano u SR Njemačkoj. Tužilac je savjesno postupio kada je odlučio da popravi vozilo u

SR Njemačkoj, a ne u našoj zemlji gdje je vozilo oštećeno. Zato prigovori tuženog da tužilac nije preduzeo potrebne mjere da nasdotalu štetu umanja i da zbog toga nije dužan naknaditi vežći iznos od onoga koji bi snosio da je vozilo popravljeno u našoj zemlji, nije osnovan.

Prema odredbi iz člana 136. stav 2. zakona o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", br. 66/85 i 13/86) zajednie osiguranja i zajednice reosiguranja ispklaćuju naknadu štete domaćim licima u dinarima. U tom pogledu nisu predviđeni nikakavi izuzeci, pa s obzirom na to prvostepeni sud nije mogao ni u konkretnom slučaju dosuditi naknadu tužiocu u stranoj valuti bez obzira što je otkloni oštećenje vozila u inostranstvu i što je račun za tu opravku platio u stranim sredstvima plaćanja. Plaćanje u devizama ostaje da se strana valuta preračuna u dinare prema kursu na dan plaćanja. Od momenta kada je tužilac učinio izdatke u stranoj valuti, pripada mu zatezna kamata po stopi koja se u mjestuispunjenja plaća na štedne uloge po viđenju za tu valutu.

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 52/88 od 8.12.1988.)

(Isto VSBiH, Rev. 212/88 od 16.2.1989., godine)

65.

Član 71. stav 1. tačka 4. zakona o izvršnom postupku

Član 192. Zakona o obligacionim odnosima

Ne postoje razlozi za podijeljenu odgovornost za štetu prouzrokovanu zaprijeonom sredstava rada suprotno zakonu samo zbog toga što je oštećeni dao povod za pokretanje izvršnog postupka.

Iz obrazloženja:

Šteta zbog koje tužilac traži naknadu u ovoj parnici nastala je otuda što je radnik suda u postupku provođenja izvršenja radi naplate novčane tražbine zaplijenio teretno vozilo koje tužiocu kao autoprevozniku predstavlja sredstvo rada i koje je, u smislu člana 71. stav 1. tačka 4. Zakona o izvršnom postupku, izuzeto od izvršenja, usljed čega tužilac nije bio u mogućnosti da obavlja prevozničku djelatnost.

Okolnost što tužilac kao dužnik nije platio iznos na ime oduzete imovinske koristi je bio osnov da se protiv njega pokrene izvršni postupak, ali ne i razlog koji bi bio u relevantnoj uzročnoj vezi sa nepravilnim postupanjem ovlaštenog radnika suda da pri provođenju izvršenja izvrši popis i oduzimanje stvari koja je po samom zakonu u konkretnom slučaju trebala da bude izuzeta od izvršenja. Prema tome nisu postojali razlozi za prihvatanje prigovora podijeljene odgovornosti (član 192. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 211/88 od 16.2.1989., godine)

66.

Član 194. Zakona o obligacionim odnosima

Oštećeni imaju pravo da traže naknadu štete zbog izgubljenog izdržavanja i u slučaju kada ih poginuli nije faktički izdržavao ako je po zakonu bio dužan da ih izdržava.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenjima nižestepeni sudova, sin tužitelja poginuo u saobraćajnoj nezgodi koja je prouzrokovana isključivom krivicom tuženog.

Nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo (član 194. Zakona o obligacionim odnosima) kada su tuženog obavezali da tužiteljica po osnovu izgubljenog izdržavanja plaća naknadu u rentnom obliku.

Bez značaja su prigovori revizije da poginuli nije pomagao svoje roditelje, jer se u konkretnom slučaju radi o zaknskoj obavezi izdržavanja, pa je oštećeni dužan da tužiteljica naknadi izdržavanje koje su o zakonu imali pravo zahtijevati od poginulog sina, a iz utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi da im je to pravo pripadalo, jer su stari, nesposobni za rad i materijalno neobezbjedeći.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 123(88 od 15.12.1988.g.)

67.

Član 206. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

Pravila imovinskog prava o naknadi štete

Lica koja odgovaraju odgovaraju z aštetu po različitim osnovima odgovornosti, a prouzrokovala su je iz nepažnje i nezavisno jedan od drugog ne mogu biti obvezana da štetu solidarno naknade, ako se njihov udio u prouzrokovanju štete može utvrditi.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je, prihvatajući nalaz i mišljenje sudskog vještaka, utvrdio da je došlo do oštećenja pločnika i pristupnog puta (sredstva tužioca), usljed prolaza teških kamiona prvotuženog, koji je u susjedstvu gradio objekt. Po nalazu vještaka šteta je izazvana i nesolidnom izvedbom pločnika i pristupnog puta, koje je izgradio drugotuženi, za račun tužioca, kao investitora. Prvostepeni sud prihvata i mišljenje vještaka da su oba tužena jednako odgovorna za štetu (svaki sa po 35%), a da je sa 30% nastanku štete doprinio sam tužilac, nekim svojim postupcima tokom građenja. Polazeći od ovakvog utvrđenja, prvostepeni sud obavezuje tužene da solidarno naknade tužiocu 70% prouzrokovane štete, čija visina nije sporna.

U smislu pravila imovinskog prava (paragrafi 1295, 1301 i 1302. bivšeg OGZ), koja se primjenjuje na osnovu člana 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donesenih do 6.aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije, s obzirom na vrijeme nastanka štete 1975. godine, tuženi su odgovorni tužiocu za štetu i to prvotuženi po osnovu vanugovorne (deliktne) odgovornosti), a drugotuženi zbog povrede ugovora o građenju, ali je očigledno da su štetu prouzrokovali iz nepažnje i radeći nezavisno jedan od drugog. Kako je prvostepeni sud utvrdio koliko je svaki od njih učestvovao u šteti, nije bilo osnova za solidarno odvezivanje tuženih (paragraf 1302. OGZ), već je bio dužan da svakog od tuženi obaveže na naknadu polovine dosuđenog iznosa. Napominje se da bi ovako trebalo postupiti i da dolazi do primjene Zakona o obligacionim odnosima, jer u smislu člana 206. stav 3. ovog zakona, za prouzrokovanu štetu solidarno odgovaraju lica koja su je prouzrokovala radeći nezavisno jedno od drugog, samo ako se ne mogu utvrditi njihovi udjeli u prouzrokovanoj šteti.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 419/87 od 27.8.1988. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – ZAKONSKE OBAVEZE

68.

Član 16. stav 2. Zakona o mjenici

Član 210. Zakona o obligacionim odnosima

Banka nije ovlaštena da bjanko mjenice date radi obezbjeđenja određenog kredita, popuni protivno sporazumu i upotrijebi za naplatu drugog kredita istog dužnika.

Iz obrazloženja:

Pobijanom presudom tužena je odvezana da tužiocu plati utuženu tražbinu sa kamatama i troškovima spora jer je uvidom u isprave i vještačenjem po vještaku finasijske struke, prvostepeni sud utvrdio da je tužena bjanko mjenice tužioca date u svrhu obezbjeđenja plaćanja stambenih kredita, opunila protivno sporazumu i realizovala kod SDK skidanjem sa računa tužioca u korist tužene utuženog iznosa, iako je stambeni kredit tužioca bio otplaćen.

Kako je tužena mogla popuniti bjanko mjenice i naplatiti ih samo radi naplate tražbine koja je tim mjenicama obezbijedena, a ne i za druge tražbine kako proizilazi i iz odredbe člana 16. stav 2. zakona o mjenici (da je tužena sutala sa mjeničnom tužbom, tužilac bi se osnovano mogao odbraniti isticanjem prigovora u smislu ovog propisa), to je na utvrđeno činjenično stanje pravilno primjenjeno materijalno pravo (član 210. Zakona o obligacionim odnosima), kada je tužena obavezana da tužiocu vrati sredstva neovlašteno naplaćena sa njegovog računa u korist tužene.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 19/88 od 20.10.1988. godine)

69.

Član 210. stav 4. zakona o obligacionim odnosima

Član 397. stav 1. Ustava SRBiH

Lice koje je dobrovoljno ispunilo novčanu obavezu iz samoupravnog sporazuma ukinutog odlukom Ustanovg suda ima pravo na vraćanje plaćenog.

Iz obrazloženja:

Pobijanom presudom pravilno je tuženi obavezan da tužiocu vrati uplaćena sredstva po Samoupravnom sporazumu o udruživanju sredstava u svrhu realizacije programa razvoja PTT saobraćaja.

Ukidanjem sporazuma prestao je da postoji pravni osnov po kojem je tuženom izvršena uplata, pa bi se tuženi neosnovano obogatio na račun tužioca ako uplaćena sredstva ne bi vratio tužiocu, zbog čega, saglasno odredbi člana 210. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima, i postoji pravo tužioca da traži, a obaveza tuženog da vrati ono što je primio po pravnom osnovu koji je prestao da postoji.

Neosnovani su žalbeni navodi tuženog da bi pravno dejstvo ukinutog sporazuma mogla djelovati samo unaprijed, jer je ukidanje i poništaj određenog opšteg akta imaju isto pravno dejstvo, s obzirom da se po Ustavu SRBiH ne razlikuje posljedica ukidanja i poništenja opštih akata (član 397. stav 1. Ustava SRBiH).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 401/87 od 28.4.1988.g.)

70.

Član 218. Zakona o obligacionim odnosima

Član 16. stav 2. tačka 4. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstvenog jugoslovenskog tržišta u toj oblasti.

Lice koje plati kupcima automobila kamate određene zakonom na unaprijed uplaćene iznose cijene, može zahtijevati naknadu plaćenog od prodavca automobila.

Iz obrazloženja:

Tužilac proizvođač automobila je u periodu utvrđenom nalazom i mišljenjem vještaka finansijske struke platio kupcima automobila kamate od momenta isplate cijene vozila do dana isporuke iako je prodavac automobila bio tuženi, kod koga se i uplaćeni novac na ime cijene automobila u tom periodu nalazio.

Tuženi je bio obavezan da na osnovu člana 16. stav 2. tačka 4. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstvenog jugoslovenskog tržišta u toj oblasti ("Službeni list SFRJ", broj 43/76, 22/79 i 54/81,) plati svojim kupcima ove kamate.

Prema odredbi člana 218. Zakona o obligacionim odnosima, ko za drugog učini kakav izdatak ili nešto drugo što je ovaj po zakonu bio dužan učiniti, ima pravo zahtijevati od nejga naknadu, pa tužitelj s pravom od tuženog zahtijeva naknadu kamate koju je umjesto njega platio.

Nije od uticaja navod tuženog da je on bio u poslovnom odnosu sa OOUR "Montaža" K. povodom isporuke i prodaje automobila, te da bi samo ovom bio dužan naknaditi plaćeni iznos, a ne tužiocu.

Tužilac je ispunio zakonom određenu obavezu tuženog, pa je u smislu člana 218. Zakona o obligacionim odnosima, aktivno legitimisan da zahtijeva naknadu od tuženog, a tuženi je po ovom osnovu pasivno legitimisan.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 553/87 od 14.7.1988.g.)

71.

Član 20. stav 1. zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

Član 77. stav 1. Zakona o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom – raniji

Domaće lice koje je zaključilo ugovor o kupovini robe u inostranstvu, sa stranim, trgovcem, uz obavezu plaćanja cijene u stranoj valuti, dužuje zatezne kamate po propisima zemlje u kojoj je zaključen ugovor, ako nije ugovoreno mjerodavno pravo.

IZ obrazloženja:

Nižestepeni sudovi nisu pogrešno primijeniti materijalno pravo time što su tuženog obavezali da novčani iznos isplati u stranoj valuti. Tuženi je predmetne stvari kupio od stranca u SR Njemačkoj uz obavezu plaćanja cijene u DM. Zabrana propisana odredbom člana 77. stav 1.1. Zakona o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom (prečišćeni tekst –

“Službeni list SFRJ”, broj 23/83), se ne odnosi na takve obaveze, pa je neosnovan prigovor tuženog da nije dužan platiti tužiocu traženi novčani iznos u stranoj valuti.

Pri dosuđivanju zateznih kamata na dosuđeni iznos nižestepeni sudovi nisu imali u vidu da je sjedište tužioca kao prodavca u SR Njemačkoj, a da stranke nisu izabrale mjerodavno pravo, pa tuženi duguje zatezne kamate po njemačkom, a ne jugoslovenskom pravu (član 20. tačka 1. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim o dnosima – “Službeni list SFRJ”, broj 43/82).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 158/88 od 19.1.1989. godine)

72.

Članovi 277. i 278. Zakona o obligacionim odnosima

Povjerilac koji dokaže da je zbog docnje dužnika pretrpio štetu preko iznosa dosuđene zatezne kamate ima pravo na naknadu štete, ali ne može tražiti zatezne kamate po većoj kamatnoj stopi koja je propisana ili određena nakon ispunjenja obaveze.

IZ obrazloženja:

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu presudu zbog pogrešne primjene materijalno prava u dijelu kojim se odbija njegov zahtjev za plaćanje zatezne kamate po povećanoj stopi, sa rpejdlgom da se rpeinači tako da se tužbeni zahtjev usvoji.

Tužbeni zahtjev da mu tužena banka za period od 5.10.1984. godine do 7.5.1985. godine, na iznos od 360,00 dinara plati kamatu od 71,5%, tužitelj temelji na navodima da je 26.9.1984. godine, preko tužene uplatio iznos od 360,00 dinara, a da je tužena navedeni iznos doznačila pomenutoj banci tek 7.3.1985. godine.

Na osnovu ensporene okolnosti da je tužena iznos od 360,00 dinara doznačila osnovnoj banci, 7.3.1985. godine, te da je tužena pristala da za period od 5.10.1984. godine do 7.3.1985. godine, na navedeni iznos plati tužitelju zateznu kamatu od 7,5 %, nižestepeni sudovi su, primjenom tada važeće odredbe člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, (“Službeni list SFRJ”, broj 29/78) dosudili tužitelju, kamatu na navedeni period po stopi od 7,5%, koliko je tada iznosila kamata u mjestu ispunjenja na štedne uloge po viđenju.

Tužilac je u žalbi naveo da se njegov zahtjev z aisplatu kamate po stopi od 71,5% zasniva na odredbi člana 278. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

Drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je ovaj prigovor ocijenio neosnovanim, jer tužitelj u smislu navedene zakonske odredbe nema pravo na naknadu štete u visini stope zatezne kamate, nego bi imao pravo samo na naknadu konkretne štete u visini veće stope zatezne kamate, nego bi imao pravo samo na naknadu konkretne štete, ukoliko bi dokazao njeno postojanje.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 23/88 od 17.11.1988.g.)

73.

Član 112. Zakona o zdravstvenoj zaštiti iz 1984. godine

Opština snosi troškove liječenja lica koja prebivaju na njenom području, ako im nije obezbijedena zdravstvena zaštita, no samo ako zdravstvena organizacija nije mogla od njih naplatiti potraživanje.

O ovoj mogućnosti zdravstvene organizacije može se raspraviti i u samoj parnici između zdravstvene organizacije i opštine.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama stava 1. člana 112. Zakona o zdravstenoj zaštiti ("Službeni list SRBiH", broj 37/84), koji se primjenjuje u ovom slučaju, s obzirom na vrijeme kada su nastali relevantni odnosi između stranaka, troškove zdravstvene zaštite lica kojima nije obezbijedena zdravstvena zaštita u skladu sa zakonom i od kojih zdravstvena organizacija nije mogla da izvrši naplatu; snosi opština na čijem području ta lica imaju prebivalište.

Prema tome, opština na čijem području prebivaju lica kojima nije obezbijedena zdravstvena zaštita u skladu sa zakonom, snosi troškove njihovog liječenja samo ukoliko prethodno zdravstvena organizacija od njih nije mogla izvršiti naplatu. Prvostepeni sud, međutim, nije utvrđivao da li je tužilac prethodno, bezuspješno pokušavao naplatu svog potraživanja od mlđb. H.J. i H.S. da bi, zatim, tuženu opštinu L. mogao obavezati na snošenje troškova zdravstvene zaštite radi toga što na njenom području imaju ta lica prebivalište.

Ako se tužilac prethodno nije pokušao naplatiti od navedenih lica tada će prvostepeni sud, na osnovu odgovarajućih dokaznih sredstava, utvrditi da li se od tih lica, s obzirom na postojeće stanje njihove imovine i mogućnosti njenog sticanja, može izvršiti naplata troškova zdravstvene zaštite. Ukoliko se naplata troškova zdravstvene zaštite od mlđb. H.J. i H.S. može izvršiti, tada zahtjev tužbe u odnosu na tuženu Opštinu L. nije osnovan.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 115/88 od 13.1.1989.g.)

PRAVO OSIGURANJA

74.

Član 902. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

Opšti uslovi osiguranja životinja

Osiguranik nema pravo na naknadu veće sume osiguranja ako je osigurana životinja uginula unutar vremena od 15. dana od povećanja premije.

Iz obrazloženja.:

Nižestepeni sudovi su primjenom člana 7. stav 1. Opštih uslova za osiguranje životinja, obvezali tuženu da tužitelju naknadi 176.100 dinara po osnovu novog ugovora o osiguranju kojim je povećana premija osiguranja, nalazeći da u konkretnom slučaju nema osnova za primjenu karence propisane odredbom člana 5. navedenih uslova.

Opravdano, međutim, tužena prigovara da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su je obvezali na naknadu štete, primjenom člana 7. stav 1. Opštih uslova za osiguranje životinja, jer se u konkretnom slučaju primjenjuje stav 6. člana 7. navedenih uslova.

Odredbom člana 7. stav 6. Opštih uslova o osiguranju životinja propisano je, da se u slučaju povećanja sume osiguranja, bilo prilikom obnove isteka ugovora o osiguranju, prilikom produženja dospelih osiguranja ili u toku trajanja osiguranja, za povećani iznos sume osiguranja primjenjuje karenca od 14 dana shodno odredbama člana 5. stav 1. tačka 2. ovih uslova, te u slučaju ostvarenja osiguranog rizika naknade se obračunava na osnovu stare sume osiguranja, ako se osigurani slučaj dogodi za vrijeme do 14 dana od dana povećane sume osiguranja izuzev ako je ostvarena opasnost posljedica nesretnog slučaja.

Obaveza osiguravača da naknadi štetu za slučaju uginuća životinje, prinudnog klanja ili ubijanja zbog bolesti, počinje po isteku 24 časa 14. dana, od dana zaključenja ugovora o osiguranju (karence) ukoliko nije drukčije ugovoreno (član 5. stav 2. napriejd navedenih Uslova)

(Vrhovni sud BiH, br. rev. Rev. 126/88 od 8.12.1988.g.)

75.

Članovi 902. i 934. stav 5. Zakona o obligacionim odnosima

Član 54. Zakna o osnovama sistema osiguranja imovine i lica

Ako osiguranik nie plati povećanu premiju za obavezno osiguranje od odgovornosti u saobraćaju, smatra se da je ugovorena najniža suma osiguranja na koju se mora zaključiti ovo osiguranje, ukoliko je tako predviđeno pravilima osiguranja.

Zajednica osiguranja u takvom slučaju nije dužna platiti naknadu veću od ove sume, pa i kada pravila osiguranja nisu bila predata osiguraniku.

IZ obrazloženja:

U vrijeme zaključenja ugovora o osiguranju od odgovornosti dana 3. maja 1980. godine, a u vrijeme štetnog događaja, bila je na snazi Odluka SIV-a o određivanju iznosa na kjoje se mora ugovoriti osiguranje od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima pri upotrebi motorngo vozila ("Službeni list SFRJ", broj 25/76), kojom je za putnička motorna vozila bio predviđen najniži osigurani iznos od 2.500.000 dinara.

Članom 3. Uslova tužene za osiguranje korisnika odnosno sopstvenika motornih vozila od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima, koja su sastavni dio ugovora o osiguranju, predviđeno je da se osiguranje zaključuje na najniže osigurane iznose određene ovom odlukom, a može se zaključiti i na dvostruko veći iznos, ali iz doplatak uz premiju od 10%.

Iz polise osiguranja koja se nalazi u spisu proizilazi da između tužene i njenog osiguranika, vlasnika putničkog automobila čijom je upotrebom prouzrokovana štete tužiteljici, nije uplaćena povećana premija, tako da je osnovan zaključak prvostepenog suda da je ugovorena suma osiguranja na iznos od 2,500.000 dinara.

U smislu člana 54. Zaknoa o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 24/76), zajednica osiguranja kod koje se od odgovornosti osigurao vlasnik motornog vozila dužna je da naknadi štetu najviše do visine ugovorene osigurane sume.

kako je tužena već isplatila iznos osigurane sume oštećenima u saobraćajnoj nezgodi dana 17. avgusta 1980. godine, koju je izazvao njen osiguranik prestala je njena obaveza da plati bilo kakvu naknadu tužiteljici, pa je prvostepeni sud opravdano odbio tužbeni zahtjev u cjelosti.

Prvostepeni sud istina, nije utvrđivao da li su osiguraniku predati uslovi osiguranja prilikom zaključenja ugovora o osiguranju, a izvršenje ove obaveze nije konstatovano na polisi, niti je u tekstu polise navedena suma osiguranja ili da je osiguranje neograničeno, kako je propisano članom 902. st. 1,3. i 4. Zakona o obligacionim odnosima, ali ti propusti ne mogu dovesti do zaključka da je ugovoreno neograničeno osiguranje, što tvrdi žalba.

Iz naprijed spomenutih propisa Zakona o obligacionim odnosima jasno proizilazi da je obavezno osiguranje od odgovornosti za štete prouzrokovane upotrebom motornog vozila, zasnovano na načelu ograničenog pokrića, što je svim osiguranicima poznato, pa je osiguranik tužene morao biti svjestan da je prilikom sumu osiguranja predviđenu uslovima tužene kada je platio uobičajenu, a ne povećanu premiju osiguranja, pa niti on, a pogotovo ne korisnik osiguranja (tužiteljica), ne može zahtijevati naknadu od tužene koja bi prelazila ugovorenu sumu osiguranja.

Ovo tim prije što u odredbama člana 902. Zakona o obligacionim odnosima, a ni drugim odredbama koje se odnose na ugovor o osiguranju, nije predviđena građansko – pravna sankcija ako osiguravač propusti da postupi u smislu odredaba člana 902. st. 1,3. i 4. Zakona o obligacionim odnosima (odredbe člana 934. stav 5. Zakona o obligacionim odnosima ne dolaze do primjene u ovakvom slučaju, jer se odnose samo na višestruko, odnosno dvostruko osiguranje).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 118/87 od 3.8.1988.g.)

76.

Član 37. Zakona o osiguranju imovine i lica SRBiH

Članovi 384. stav 2. i 376. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Zastara potraživanja se obustavlja od dana kada se oštećeni obrati osiguravaču sa zahtjevom za naknadu štete, ali po proteku roka od 30 dana se nastavlja i u slučaju kada osiguravač izjavi da će naknaditi štetu ako naknadnim provjeravanjem utvrdi da je njenog zahtjev osnovan.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 37. Zakona o osiguranju imovine i lica ("Službeni list SRBiH", broj 21/77), prije podnošenja tužbe sudu za naknadu štete oštećeno lice je dužno da se sa svojim zahtjevom obrati Zajednici osiguranja. Ako zahtjev za naknadu bude usvoje ili po njemu zajednica osiguranja ne donese odluku u roku od 30 dana od njegovog podnošenja, oštećeni može kod nadležnog suda podnijeti tužbu za naknadu štete. Prema odredbi stava 4. istog člana, dok traje postupak iz prethodnog stava ne teče zastarjelost prava na naknadu štete.

U konkretnom slučaju saobraćajni udes, u kojem je oštećeno tužiteljevo motorno vozilo desio se 19.7.1981. godine. Tužitelj je podnio tuženoj zahtjev za naknadu štete 31.8.1981. godine. Dopisom od 29.10.1981. godine, tužena je obavijestila tužitelja da će mu, uoliko nakon prethodnih provjeravanja utvrdi da je zahtjev pravno osnovan, naknaditi štetu. Tužena nije kasnije obavijestila tužitelja o svojoj odluci, pa je tužitelj 12.8.1985. godine, podnio sudu tužbu za naknadu štete.

Polazeći od navedenih okolnosti, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su ocijenili da je zastarni rok počeo teći 19.7.1981. godine kada je tužitelj kao učesnik saobraćajnog udesa saznao za štetu i učinio, da je došlo do zastoja zastarijevanja od dana kada je tužitelj podnio zahtjev za naknadu štete, pa do isteka roka od 30 dana (član 384. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima), kako je tužba podnesena 12.8.1985. godine, da je nastupilo

zastarijevanje prava tužitelja da zahtijeva naknadu štete. Pri tome sudovi su pravilno ocijenili da iz podneska tužene od 29.10.1981. godine, ne proizilazi da je tužena priznala dug, te da bi u slučaju da je tužena priznala dug, nastupila zastara potraživanja, jer bi tada zastarijevanje počelo teći iznova od 29.10.1981. godine, pa bi zastarni rok od tri godine (član 376. stav 1. ZOO) računajući od tada do podnošenja tužbe istekao.

Neosnovani su navodi revizije da zastarijevanje ne teče sve dok traje postupak kod tužene po zahtjevu za naknadu štete, jer kako to slijedi iz odredbe člana 37. navedenog zakona, zastarijevanje ne teče samo 30 dana, računajući od dana podnošenja zahtjeva za naknadu štete.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 25/88 od 10.11.1988.g.)

STAMBENO PRAVO

77.

Član 3. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Pravo korištenja dvorišne veš kuhinje (pripadak stanova u zgradi u društvenoj svojini) prestaje sa prestankom prava korištenja stana ili sa promjenom namjene te pomoćne prostorije uz saglasnost davaoca stana na korištenje.

Iz obrazloženja:

Stranke su nosioci stanarskog prava na stanovima u stambenoj zgradi u društvenoj svojini, a dvorišna veš kuhinja zajedno sa stambenom zgradom i dvorištem te zgrade predstavlja jednu cjelinu.

Prema odredbi člana 3. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84), stanom se smatra skup prostorija namijenjenih za stanovanje sa pomoćnim prostorijama koje po pravilu čine jednu građevinsku cjelinu i imaju zaseban ulaz. Pod pomoćnim prostorijama podrazumijevaju se prostorije koje se dodjeljuju uz stan.

Prostorije koje služe kao pomoćne ne mogu biti međusobno povezane sa stanom već mogu biti i odvojene ali moraju da sačinjavaju jednu funkcionalnu cjelinu u korištenju stana (pripadak).

Kako je tužilac nosilac stanarskog prava na stanu, a sporna veš kuhinja koja sa stanom predstavlja jednu funkcionalnu cjelinu u korištenju stana kao pomoćna prostorija, njemu pripada pravo da je koristi.

Nižestepeni sudovi su pravilni primijenili materijalno pravo kada su ocijenili irelevantnim navode tuženog da je spornu veš kuhinju adaptirao za ljetnu kuhinju, jer nije mogao mijenjati njenu namjenu bez saglasnosti nosioca prava raspolaganja na stambenoj zgradi i odobrenja za građenje (građevinska dozvola).

Neosnovani su navodi revizije da je zbog nekoristenja sporne veš kuhinje tri godine od dana izvršene zamjene, prestalo pravo tužitelju da je koristi jer se u konkretnom slučaju ne radi o starnoj služnosti (čl. 49. i 58. stav 1. ZOSPO-a) nego o pravu korištenja pripadka stana na osnovu ugovora o korištenju stana i to pravo prestaje samo u slučaju prestanka stanarskog prava, ili promjene namjene pripadka.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 181/88 od 19.1.1989.g.)

78.

Član 20. Zakona o stambenim odnosima**Članovi 154. i 155. Zakona o obligacionim odnosima**

Odgovaraju za štetu vlasniku stana, djeca nosioca stanarskog prava koja po njegovoj smrti neosnovano zadržavaju stan i u slučaju kada je jedan od njih tražio da mu se prizna svojstvo nosioca stanarskog prava, ako je očigledno da mu ne pripada jer godinama nije bio član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava do njegove smrti.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenjima nižestepeni sudovi tužiocima su suvlasnici predmetnog stana koji su koristili roditelji tuženih do smrti. Tuženi su odbili zahtjev tužilaca da im predaju ključeve od stana. Tužena je nakon smrti svojih roditelja pokrenula upravni postupak za priznanje svojstva nosioca stanarskog prava na ovom stanu ali je takav njen zahtjev u ovom postupku odbijen kao i tužba, koju je u toj upravnoj stvari podnijela Upravnom sudu BiH protiv drugostepenog rješenja organa uprave. Tek nakon što je u upravnom sporu donesena odluka tuženi su predali ključeve tužiocima i tužiocima stupili u posjed ovog stana.

Budući da tuženi nisu živjeli u predmetnom stanu, odnosno da nisu bili članovi porodičnog domaćinstva nosilaca stanarskog prava, nižestepeni sudovi su pravilno odlučili kada su utvrdili da je tužbeni zahtjev za naknadu štete osnovan. Tuženi su bez ikakva osnova zadržali ključeve stana i time onemogućili tužioce da ga daju u zakup o ostvaruju prihode od zakupnine, čime su im prouzrokovali štetu u vidu izmakle dobiti (član 155. Zakona o obligacionim odnosima).

To što je tužena nakon smrti svoje majke pokrenula upravni postupak odnosno upravni spro za priznanje svojstva nosioca stanarskog prava na ovom stanu, nije od uticaja. Ovo stoga što je tužena 14. godina prije smrti svoje majke (otac joj je ranije umro) živjela samostalno u Švajcarskoj, gdje je zaposlena, pa nije mogla očekivati (jer za to nema nikakvog pravnog osnova) da joj se prizna svojstvo nosioca stanarskog prava.

(Vrhovni sud BiH br. Rev. 81/88 od 8.12.1988.g.)

79.

Član 20.s tav 1. Zakona o stambenim odnosima

Pravovaljan je sporazum o određivanju nosioca stanarskog prava zaključen između bračnih drugova nakon donošenja presude o razvodu braka, a prije nego što je postavla pravomoćna.

IZ obrazloženja:

Brak između tužiteljice i tuženog razveden je presudom od 3. novembra 1982. godine, koja je u dijelu o razvodu braka postala pravosnažna 23. decembra 1982. godine. Stranke su zaključile sporazum o određivanju tuženog kao nosioca stanarskog prava 1. decembra 1982. godine dakle, u vrijeme kada je bilo izvjesno da je brak razveden (tužiteljica i tuženi bili su suglasni u pogledu razvoda braka). Zato je drugostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je preinačio prvostepenu presudu i odbio tuženi zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora o zamjeni stana bez saglasnosti tužiteljice koji je zaključio tuženi nakon što je ostao sam nosilac stanarskog prava.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 507/88 od 19.1.1989. godine)

80.

Član 20. stav 3. Zakona o stambenim odnosima

Prijedlog davaoca stana na korištenje da se nosiocima stanarskog prava – razvedenim bračnim drugovima – konstituiše stanarsko pravo na dva manja stana može se usvojiti samo uz saglasnost davalaca stanova na korištenje i nosilaca stanarskog prava u tim stanovima koji treba da se izjasne koji će od njih biti nosilac stanarskog prava na stanu koji se draje u zamjenu za njihove stanove.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 20. stav 3. Zakona o stambenim odnosima SRBiH, u postupku određivanja nosioca stanarskog prava, nakon razvoda braka, na prijedlog davaoca stana na korištenje nadležni sud može odlučiti da brani drug, koji je zbog razvoda braka ostao nosilac stanarskog prava na tome stanu, preseli u drugi stan, koji nudi davalac stana na korištenje, ako taj stan zadovoljava potebe nosioca stanarskog prava koji ostaje u stanu i ako obezbijedi prostorije za nužni smještaj drugom bračnom drugu.

Povodom prijedloga da su nakon razvoda braka stranaka odredi nosioca stanarskog prava na trosobnom stanu, davalac na korištenje stana predložio je da se stranke presele u druge stanove tako da svaka od njih bude jedini nosilac stanarskog prava na po jednom od ta dva stana. Vještačenjem je utvrđeno da su, u smislu citirane zakonske odredbe, ponuđeni stanovi odgovarajući jer zadovoljavaju građevinske, tehničke i druge standarde. Pored toga utvrđeno je da je između davaoca na korištenje trosobnog stana i davalaca na korištenje dvosobnog i jednosobnog stana postignuta pismena saglasnost da se stranke po svom izboru presele u dvosobni odnosno jednosobni stan, a da se nosioci stanarskog prava na dvosobnom i jednosobnom stanu presele u trosoban stan. Za slučaj preseljenja iz trosobnog stana stranke su se saglasile da se predlagatelj preseli u ponuđeni jednosoban stan, a protupredlagateljica u dvosoban stan.

Obzirom na izloženo zahtjev davaocana korištenje trosobnog stana, koji proizilazi iz ovlaštenja koja ima u smislu člana 20. stav 3. Zakona o stambenim odnosima SRBiH, mogao bi se prihvatiti uz pretpostavku da nosilac stanarskog prava na dvosobnom i jednosobnom stanu pristaju na preseljenje u trosoban stan i da se izjasne ko će od njih dvoje biti nosilac stanarskog prava na trosobnom stanu, kao i da se otkloni nejasnoća koja se odnosi na saglasnost davaoca stana na korištenje PBS- Osnovna banka M. uslovljena time da se na ovom subjektu prenese pravo davanja na korištenje trosobnog stana.

Naime, povodom prijedloga davaoca na korištenje trosobnog stana da se stranke presele u druge stanove nije provedena u potpunosti procedura da bi sud mogao odlučiti kao u pobijanim odlukama. Izostalo je u postupku izjašnjenja nosilaca stanarskog prava na dvosobnom i jednosobnom stanu o tome da oni pristaju da se presele iz tih stanova i presele u trosoban stan, a ako na to pristaju ko će od njih biti nosilac stanarskog prava na trosobnom stanu. Pored toga, prema odluci Radne zajednice PBS – Osnovna banka M. od 11.6.1987. godine (kojoj pripada dvosoban stan) daje se saglasnost da se po prijedlogu davaoca na korištenje trosobnog stana izvrši preseljenje nosilaca stanarskog prava, kako je navedeno u tom prijedlogu, ali se takav aranžman uslovljava time da radna zajednica PBS – Osnovna banka M. postane davalac na korištenje trosobnog stana, što znači da nosilac prava raspolaganja na tom stanu.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 37/88 od 16.2.1989. godine)

81.

Članovi 30. stav 7. i 47. stav 1. Zakona o stambenim odnosima

U parnici radi otkaza ugovora o korištenju stana zbog nekorišćenja i radi ispražnjenja stana pasivno su legitimisani nosilac stanarskog prava (ne i SIZ stanovanja) i lice koje koristi stan uz saglasnost ili bez saglasnosti nosioca stanarskog prava.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 47. stav 1. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84), otkaz ugovora o korištenju stana može se dati kada nosilac stanarskog prava i članovi njegovog porodičnog domaćinstva, koji su zajedno s njim stanovali, prestanu da lično koriste stan neprekidno duže od šest mjeseci. Kako su nižestepeni sudovi utvrdili da tužena kao nosilac stanarskog prava sa članovima svoga porodičnog domaćinstva, ne koristi predmetni stan od 1981. godine, a tužba u ovoj pravnoj stvari podnesena je 17.10.1986. godine, pravilno su usvojili tužbeni zahtjev u odnosu na tuženu.

Pravilno su nižestepeni sudovi odlučili kada su usvojili tužbeni zahtjev i prema drugotuženoj i obavezali je da ovaj stan preda u posjed tužiocu. Ovo stoga, jer ova tužena koristi stan bez pravnog osnova, pa je tužilac ovlašten da u roku propisanom članom 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima SRBiH kod nadležnog suda traži njeno iseljenje kao nezakonito useljenog lica.

Neosnovan je prigovor revizije da je propušteno da se u ovoj pravnoj stvari označi kao tuženi SIZ stanovanja koji je sa prvotuženom kao nosiocem stanarskog prava zaključio ugovor o korištenju stana i da to čini nedostatak potpune pasivne legitimacije. Naime, iz odredbe člana 47. stav 1. Zakona o stambenim odnosima SRBiH proizilazi da se ugovor o korištenju stana otkazuje nosiocu stanarskog prava, pa je prema tome samo to lice pasivno legitimisano u ovoj parnici.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 156/88 od 19.1.1989. godine)

82.

Član 20. stav 1. Zakona o stambenim odnosima

Činjenica što jedan od razvedenih supruža, koji imaju posjednake stambene potrebe, ima vikendicu u drugom mjestu, i što zajedno sa svojim sinovima gradi poroičnu stambenu zgradu, ima obilježje "drugih socijalnih okolnosti" o kojima sud vodi računa pri odlučivanju o prijedlogu za određivanje nosioca stanarskog prava.

Iz obrazloženja:

Odlučujući o žalbi protivpredlagateljice protiv prvostepenog rješenja drugostepeni sud je zaključio da tvrdnja da predlagateljica navodno posjeduje vikendicu nema nikakvog uticaja na donošenje odluke o ovome predmetu (jer da se namjena vikendice ne može poistovijetiti sa sadržinom korištenja stana, odnosno stanarskim pravom), te da okolnost što predlagateljica zajedno sa svojim sinovima učestvuje u izgradnji porodične stambene zgrade također nije relevantna (jer u momentu određivanja nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu ta zgrada nije bila dovršena).

Međutim, odredbom člana 20. stav 1. prečišćenog teksta Zakona o stambenim odnosima propisano je da je vanparnični sud, kad odlučuje o tome koji će od razvedenih bračnih drugova ostati nosilac stanarskog prava, dužan da vodi računa o stambenim potrebama oba bračna druga,

njihove djece i drugih lica koja zajedno sa njima stanuju, o razlozima iz kojih je brak raveden i o drugim socijalnim okolnostima. Pod "“rugim socijalnim okolnostima”, koje je prilikom odlučivanja potrebno ureti u obzir podrazumijevaju se sve one okolnosti koje po svom sadržaju i značaju utiču na životni standard stranaka i zato se moraju uzeti u obzir u slučajevima kada su bivši bračni drugovi u približno jednakoj situaciji i kada postojenje socijalnih okolnosti treba da donese prevagu u korist jedne stranke.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 24/88 od 27.10.1988.g.)

PORODIČNO PRAVO

83.

Član 33. Porodičnog zakona

Okolnost što je bračni drug prije zaključenja braka bio u depresivnom stanju i bolovao od akutne psihoze, što drugom bračnom drugu nije bilo poznato, nije razlog za poništenje braka ako takvo stanje nije postojalo u vrijeme zaključenja braka.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenjima nižestepeni sudovi 1981. godine konstatovano je kod tužene depresivno stanje, a zatim akutna psihoza. U toku liječenja ustanovljeno je poboljšanje zdravstvenog stanja i dato mišljenje da je tužena radno sposobna. Kontrolisano je kod ljekara specijaliste u toku 1982. godine da uzima lijekove. Dana 27.4.1984. godine, zaključila je brak sa tužiocem i kada je konstatovana trudnoća ljekar joj je saopštio da može roditi dijete bez opasnosti po zdravlje, a za vrijeme trudnoće nije pokazivala znake psihičkog poremećaja. Bračna zajednica je prekinuta u januaru 1985. godine.

Polazeći od ovih utvrđenja nižestepeni sudovi su zaključili da u vrijeme sklapanja braka stranaka tužena nije bolovala od opasne ili teške bolesti i da tužiočeve tvrdnje o njegovoj zabludi o bitnoj osobini tužene, koje bi brak činile nevaljanim (član 33. stav 2. u vezi sa članom 4. Porodičnog zakona SRBiH), nisu osnovane, pa je zbog toga odbijen zahtjev tužioca za poništenje braka.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 218/88 od 9.2.1989.g.)

84.

Članovi 230. i 251. Porodičnog zakona

Obaveza izdržavanja mladb. djeteta i na štetu vlastitog standarda je iznad obaveze izdržavanja drugih lica koja su, iako nezaposlena, sposobna za privređivanje.

Iz obrazloženja:

Sa aspekta materijalno pravnih propisa sadržanih u članu 230. stav 2. i članu 251. Porodičnog zakona nižestepeni sudovi su, što se tiče materijalnih mogućnosti tuženog, bili dužni da utvrde samo one činjenice od kojih ovisi ocjena da li je tuženi kada iskoristi sve svoje mogućnosti privređivanja, ili da z svoje imovine ostvaruje prihode, u stanju da tužiteljici (koja je u vrijeme presuđivanja bila maloljetna) obezbijedi makar egzistencijalni minimum, što je kao roditelja dužan činiti i na štetu vlastitot standarda.

Kako je dosuđeni iznos od svega 7.000 dinara mjesečno u vrijeme donošenja prvostepene presude, i po ocjeni ovog revizijskog suda, bio nedovoljan da obezbijedi egzistencijalni minimum tada maloljetne tužiteljice, obzirom da je bila redovan učenik srednje škole i da su njene potrebe bile znatno veće, za dosuđenje tog iznosa dovoljna su činjenična utvrđenja nižestepenih presuda da je tuženi u to vrijeme bio uživatelj invalidske penzije, koju je ostvario odmah nakon što je svoju ugostiteljsku radnju “prenio na neudatu kćerku” sa kojom živi u zajedničkom domaćinstvu, kao i da ostvaruje i prihode od poljoprivrede na koje plaća redovne poreske obaveze, te da ima i vlastitu stambenu zgradu.

Za drugačije odlučivanje o visini doprinosa za izdržavanje nema uticaja činjenica, na koju ukazuje revizija, da tuženi osim tužiteljice izdržava i sadašnju suprugu, jer je obaveza roditelja da izdržavaju svoju mladu djecu (član 230. stav 2. Porodičnog zakona) u prioritetu nad obavezom izdržavanja svih ostalih punoljetnih srodnika koji su sposobni za privređivanje.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 457/87 od 12.5.1988.g.)

85.

Član 239. Porodičnog zakona

Za zakonsku obavezu izdržavanja nije relevantno što je supruga bila bolesna prije zaključenja braka ako je zaključenjem braka izgubila pravo na zakonsko izdržavanje od ranijeg supruga, a sada je nezaposlena i nema sredstava za život.

IZ obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su imali u vidu navode tužioca da je tužena prije zaključenja brak sa tužiocem bila bolesna. Ove navode tužilac ponavlja i u reviziji, pa u vezi toga treba istaknuti da, i kada bi bilo istinito, nije od značaja za odluku kojom je tužilac obavezan da doprinosi za izdržavanje tužene, iz razloga što je takva odluka donesena zbog toga što tužena nema sredstava za život i što se ne može zaposliti. Osim toga od značaja je da je tužena prije zaključenja braka sa tužiocem imala obezbijedeno izdržavanje od ranijeg bračnog druga i da je stupanjem u brak sa tužiocem to njeno pravo prestalo (čl. 239. Porodičnog zakona).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 3/88 od 10.11.1988.g.)

86.

Članovi 239. i 243. Porodičnog zakona

Supruga koja je povukla tužbu radi zakonskog izdržavanja za protekli period, jer je svojim radom pribavljala sredstva za život, nema pravo da traži zakonsko izdržavanje od razvedenog supruga zbog toga što je nekoliko godina poslije razvoda braka psotala nesposobna za privređivanje.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 239. Porodičnog zakona SRBiH, bračni drug koji nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nesposoban je za rad ili se ne može zaposliti ima pravo na izdržavanje od svog bračnog druga srazmjerno njegovim mogućnostima.

U konkretnom slučaju pravo tužiteljice na supružansko izdržavanje presuđuje se sa aspekta postojanja uslova za supružansko izdržavanje predviđenih u navedenoj zakonskoj odredbi u vrijeme razvoda braka. S obzirom na ensporne okolnosti da je tužiteljica obezbjeđivala dovoljno sredstava za izdržavanje od prekida bračne zajednice (8.3.1972. godine) od 20.10.1986. godine,

da je iz tog razloga na raspravi od 20.10.1986. godine povukla i tužbu radi izdržavanja za protekli period, to se u vrijeme razvoda braka nisu sticali uslovi iz odredbe člana 239. Porodičnog zakona SRBiH za obvezivanje tuženog da doprinosi za izdržavanje tužiteljice.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 462/88 od 15.12.1988.g.)

87.

Član 243. Porodičnog zakona

Bračni drug koji nema mogućnost da zasnuje radni odnos ima pravo na zakonsko izdržavanje iako po prekidu bračne zajednice, koja je trajala samo jedanaest mjeseci, nije došao u nepovoljni položaj nego što je bio prije zaključenja braka, jer sa prekidbom bračne zajednice nije prestao brak.

IZ obrazloženja:

Okolnost da je bračna zajednica između tužiteljice i tuženog trajala vrlo kratko (11 mjeseci) i da navodno po prestanku te zajednice tužiteljica nije dovedena u teži materijalni položaj od onog u kome se nalazila prilikom stupanja u brak, nisu razlozi da se u konkretnom slučaju primijeni odredba člana 243. Porodičnog zakona SRBiH i odbije zahtjev za supružansko izdržavanje. Zbog ovih okolnosti se može odbiti zahtjev samo u slučaju prestanka braka, a ne i u situaciji ako brak pravno postoji, kao u konkretnom slučaju (član 243. Porodičnog zakona).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev.153/88 od 19.1.1989.g.)

88.

Član 243. Porodičnog zakona

Pravo na supružansko izdržavanje ne gubi onaj bračni drug koji je nakon raskida bračne zajednice makar i djelimično bio ekonomski upoučen na drugog supruga.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi iz člana 243. Porodičnog zakona zahtjev tužiteljice za plaćanje doprinosa za izdržavanje bi bio neosnovan ukoliko bi se utvrdilo da je ona kroz duži period odvojenog života, nakon raskida zajednice sa tuženim, potpuno samostalno obezbjeđivala sredstva za svoje izdržavanje, kao što tuženi tvrdi. Međutim, kako iz činjeničnog stanja utvrđenog nižestepenim presudama proizilazi da je tužiteljica tokom odvojenog života samo djelimično obezbjeđivala sredstva za svoje izdržavanje obradom onog dijela zajedničkog poljoprivrednog zemljišta koje je stekla u bračnoj zajednici sa tuženim, a dijelom obrađivanjem zemljište koje pripada tuženom i koje je on u tu svrhu bio prepustio tokom svog boravka na radu u inostranstvu sve do razvoda braka, kao i iz novčanih sredstava koja joj je tuženi povremeno slao na izdržavanje osmero zajedničke djece, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je kroz svo to vrijeme tužiteljica bila ekonomski upućena na tuženog i da su u momentu razvoda braka bili ispunjeni svi zakonom propisani uslovi da se tuženi obaveže na plaćanje izdržavanja. Pogotovo kada se imaju u vidu činjenice da je tužiteljica u vrijeme donošenja presude o razvodu braka imala oko 60 godina i da je zbog bolesti nesposobna za privređivanje, te da je nezaposlena i da nema imovine iz koje bi se mogla izdržavati jer je tuženi onemogućio da koristi i zemljište koje su stranke stekle tokom trajanja braka zbog čega se ona sada nalazi u porodičnom domaćinstvu svoje punoljetne kćerke.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 455/87 od 12.5.1988. godine)

NASLJEDNO PRAVO

89.

Član 73. Zakona o obligacionim odnosima**Član 120. stav 3. Zakona o nasljeđivanju SRBiH
(ranije član 122. stav 3. Saveznog zakona o nasljeđivanju)**

Nije ništav ugovor o doživotnom izdržavanju samo zbog toga što ga sudija nije pročitao ugovaračima i upozorio na posljedice ugovora, ako je davalac izdržavanja uredno ispunjavao ugovorene obaveze dugi niz godina sve do smrti primaoca izdržavanja.

Iz obrazloženja:

Tuženi je zaključio ugovor o doživotnom izdržavanju sa svojim ocem u pisanom obliku i ovjeren od sudije, ali sudija nije pročitao ugovor i upozorio stranke na posljedice ugovora u skladu sa odredbom člana 122. stav 3. Zakona o nasljeđivanju ("Službeni list SFRJ", broj 42/65) koji je bio na snazi u vrijeme kada je ugovor sačinjen.

Tuženi je tokom prvostepenog postupka tvrdio a to je istakao i u žalbi protiv prvostepene presude, da je ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen prije 18 godina, da je obaveze preuzete tim ugovor u cjelosti ispunio i da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su usvojili zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora. Ovaj prigovor je osnovan. U situaciji kada je ugovor o doživotnom izdržavanju izvršen od strane davaoca izdržavanja (dugi niz godina) do smrti primaoca izdržavanja, okolnost što je sudija propustio da prilikom ovjere pročita ugovor i upozori stranke na posljedice ugovora, ne može imati značaja za njegovu punovažnost, jer je ispunjenjem ugovora obaveza kroz dugi niz godina sve do smrti primaoca izdržavanja, kovlaidiran taj nedostatak (član 73. Zakona o obligacionim odnosima). Ova obaveza je nametnuta sudiji u cilju sprečavanja niželjenih posljedica vezanih za ispunjenje obaveze iz ugovora, a dugogodišnje izvršenje ugovornih obaveza upravo pokazuje da su ugovorne stranke dobro shvatile posljedice ugovora.

(Vrhovni sud BiH, br. rev. 100/88 od 20.10.1988.g.)

90.

Član 120. stav 4. Zakona o nasljeđivanju

Predmet ugovora o doživotnom izdržavanju može da bude i obaveza davaoca izdržavanja da će se brinuti o potrebama primaoca izdržavanja koja se može ispunjavati i u slučaju da ugovarači žive u raznim dijelovima istog grada.

IZ obrazloženja:

U tužbi se navodi da nije postojao "nikakav razlog z asklapanje ugovora o doživotnom izdržavanju", da je majka parničnih stranaka bila potpuno obezbijedena, da joj je bila obezbijedena bolnička njega, kao i da su svi tužioci bili voljni da joj pruže pomoć, a posebno tužilac koji je stanovao pored njene kuće i koji joj je, zajedno sa djecom i suprugom u svakom slučaju mogao priskočiti u pomoć. Međutim, iz razloga nižestepenih presuda proizilaze činjenična utvrđenja, prema kojim je tuženi sa majkom zajedno stanovao do 1974. godine, kada se odselio u drugi dio grada, ali da je i dalje nastavio da seo njoj brine. također treba imati u vidu da u zaključenom ugovoru o doživotnom izdržavanju nije ugovorena zajednica života između

tuženog i majke parničnih stranaka, da se tuženi i dalje nalazio na području grada, pa s obzirom na to nije postojala takva prostorna udaljenost koja bi tuženog objektivno onemogućavala ili mu znatno otežavala da izvršava ugovorom od doživotnom izdržavanju preuzete obaveze.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 679/87 od 20.10.1988. godine)

NADLEŽNOST

91.

Član 12. stav 1. zakona o parničnom postupku

Raniji vlasnik zemljišta koje je u postupku arondacije prenijeto u društvenu svojinu, ne može tražiti da mu sud odredi naknadu samo zbog toga što je organ uprave propustio da mu dostavi rješenje o arondaciji u kojem je odlučeno i o naknadi.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Komisije za arondaciju obuhvaćene su arondacijom i pripojene zemljišnom fondu poljoprivrednog dobra, nekretnine prednika tužitelja, a korisnik arondacije obavezan da ranijem vlasniku isplati naknadu u iznosu od 90.000 dinara.

Iz izloženog slijedi da je nakon provedenog upravnog postupka određena naknada za arondirano zemljište primjenom odredaba tada važećeg Zakona o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta ("Službeni list SFRJ", broj 43/59 i 53/62), pa stoga i pod pretpostavkom da navedeno rješenje nije dostavljeno predniku tužitelja niti njima i da im naknada nije isplaćena, njegova valjanost bi se mogla preispitati pred nadležnim organom uprave pod uslovima propisanim odredbama Zakona o opštem upravnom postupku.

Upravni akt nisu ovlašteni da u parničnom postupku preispitaju redovni sudovi, niti su oni postupajući po tužbi, ovlašćeni da postavljenom zahtjevu udovolje, jer su u parničnom postupku vezani pravomoćnom odlukom organa uprave (čl. 12. st. 1. ZP-a).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 98/88 od 8.12.1988.g.)

92.

Član 283. Zakona o državnoj upravi

Članovi 253. i 254. Zakona o porezima građana – raniji

Sud može u građanskoj parnici naložiti opštini da vrati društvenom pravnom licu, dužniku poreskom obvezniku, nezakonito naplaćen iznos sa njegovog žiro računa (iznos naplaćen mimo zakonom predviđene procedure).

Iz obrazloženja:

Tužilac tvrdi da su organi uprave tuženog mimo zakonskih ovlaštenja naložili Službi društvenog knjigovodstva da prenese sa njegovog računa sredstva tuženoj radi naplate poreske obaveze M.R., te traži naknadu u visini naplaćenih redstava, a o ovakvom tužbenom zahtjevu ovlašten je da meritorno raspravlja redovni sud u građanskoj parnici.

IZ isprava u spisu proizilazi da je Opštinska uprava društvenih prihoda Opštine I. rješenjem od 28. septembra 1984. godine naložila tužiocu da uplati iznos od 500.000 dinara u korist zbirnog računa poreza i doprinosa Opštine I. jer da M.R. ovaj iznos potražuje od tužioca. Tužilac nije postupio po ovom rješenju, ali je dopisom od 5. oktobra 1984. godine upućenom Opštinskoj upravi za društvene prihode I. osporio postojanje potraživanja M.R. prema njemu, nakon čega je pomenuta uprava nalogom od 15. oktobra 1984. godine datom Filijali SDK u S. prinudno naplatila ovaj iznos sa žiro računa tužioca. U vrijeme donošenja pomenutih isprava bio je na snazi i Zakon o porezima građana ("Službeni list SRBiH", broj 37/72) sa kasnijim izmjenama i dopunama) i u smislu člana 253. ovog zakona, organ za prihode je bio ovlašten da rješenjem stavi zabranu na potraživanja poreskog obveznika prema njegovim dužnicima, radi naplate dospjelog poreza, ali je dužnik obveznika poreza mogao u roku od 15 dana od dana prijema rješenja o stavljanju zabrane podnijeti opštinskom organu za prihode prigovor da ne postoji potraživanje obveznika poreza, odnosno da potraživanje nije dospjelo za naplatu. Organ za prihode je bio dužan, ako prigovor smatra neopravdanim, podnijeti tužbu sudu radi utvrđivanja opravdanosti prigovora. Prvostepeni sud će morati cijeniti da li je organ tužene nezakonito postupao kada je i pored blagovremeno izjavljenog prigovora naprijed spomenutim dopisom, naredio prinudnu naplatu (u smislu člana 254. naprijed spomenutog zakona SDK će izvršiti rješenje o zabrani samo ako dužnik poreskog obveznika ne podnese prigovor, a i ne postupi po rješenju o zabrani).

(Vrhovni sud BiH, broj. Pž. 346/87 od 28.7.1988.g.)

93.

Član 578. Zakona o udruženom radu – raniji tekst

Članovi 17. i 21. Zakona o parničnom postupku

Ako je predviđena nadležnost arbitraže za rješavanje sporova iz određenog samopravnog sporazuma, arbitraža je nadležna da odlučuje i o sporu o zateznim kamatama zbog neblagovremenog ispunjenja novčanih obaveza iz samoupravnog sporazuma.

Iz obrazloženja:

Neosnovan je žalbeni prigovor da arbitraža utvrđena samoupravnim sporazumom ne bi bila nadležna da odlučuje o sporu povodom plaćanja zateznih kamata na potraživanje iz sporazuma, jer se radi o sporednim potraživanjima koja nastaju neblagovremenim ispunjavanjem novčanih obaveza regulisanih samoupravnim sporazumom, dakle o sporovima povodom primjene sporazuma.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 565/88 od 13.1.1989.g.)

94.

Član 34. stav 1. tačka 1c Zakona o redovnim sudovima

O zahtjevu za naknadu štete zbog povrede na radu, ali van radnog odnosa, odlučuje redovni sud.

IZ obrazloženja:

IZ činjeničnih navoda u tužbi proizilazi da malodobni tužilac sa tuženim nije bio u radnom odnosu, da je kod njega obavljao razne poslove u "elementari", te da je prilikom rada na miješanju betona zadobio tešku povredu, jer mu je mješalica zahvatila nogu.

Budući da se tužilac ne nalazi u radnom odnosu sa tuženim osnovan je prigovor da se u konkretnom slučaju ne radi o sporu za naknadu štete koji ima u vidu odredba člana 51. Zakona o sudovima udruženog rada SRBiH, nego o građansko pravnom sporu za čije suđenje je u smislu člana 34. stav 1. tačka 1c. Zakona o redovnim sudovima SRBiH nadležan redovni sud.

(Vrhovni sud BiH, broj R. 30/89 od 29.2.19089. godine)

95.

Član 34. tačka 1-c Zakona o redovnim sudovima

O zahtjevu radi ispunjenja ugovora o jednokratnom tovu svinja koji je zaključio individualni zemljoradnik sa zemljoradničkom zadrugom nadležan je da sudi redovni sud, a ne sud udruženog rada.

IZ obrazloženja:

Prema sadržini tužbe i obrazloženju tužbenog zahtjeva datom od strane tužioca u toku glavne rasprave, te pismene dokumentacije u prilogu spisa, potraživanje tužioca iz ove parnice potiče iz ugovora o tovu tačno određenog broja svinja (149 komada), s tim da se njihov odnos iz tog ugovora definitivno završava konačnim obračunom uzajamnih dugovanja i potraživanja, iz čega proizilazi da se radi i kratkoročnoj i privremenoj poslovnoj saradnji između individualnog zemljoradnika i zemljoradničke zadruge bez učešća u raspodjeli dohotka i u zajedničkom riziku kojom se ne stiče svojstvo udruženog zemljoradnika u smislu odredbe člana 107. Zakona o udruživanju zemljoradnika ("Službeni list SRBiH", broj 6/79) i člana 266. Zakona o udruženom radu ("Službeni list AFRJ", broj 11/88 – prečišćeni tekst), a ne o odnosu koji bi sporu davao karakter kakav imaju u vidu odredbe člana 245. do 265. Zakona o udruženom radu i član 48. Zakona o sudovima udruženog rada ("Službeni list SRBiH", broj 14/80) za koji bi bili stvarno nadležni ti sudovi).

(Vrhovni sud BiH, br. R: 23/89 od 27.2.1989.g.)

(Isto i u R: 2/89 od 27.2.1989.g i R: /89 od 23.2.1989.g.)

96.

Član 48. st. 1. i 2. tačka 22. Zakona o sudovima udruženog rada

U sporu radi raskida ugovora o trajnoj poslovnoj saradnji s radnicima u zemljoradničkim zadrugama ili u drugim organizacijama udruženog rada nadležan je da sud sud udruženog rada.

IZ obrazloženja:

Spor o kome treba da se raspravlja nastao je povodom zaključenja samoupravnog sporazuma o udruživanju rada i sredstava radi sticanja i raspoređivanja zajedničkih prihoda u peradarskoj proizvodnji, u odnosima trajne poslovne saradnje i snošenja zajedničkog rizika, zaključenog između tužitelja i tuženog, te ugovora o trajnoj poslovnoj saradnji, koji je sastavni dio navedenog samoupravnog sporazuma.

Iz odredaba navedenog sporazuma proizvodi da su stranke zasnovale odnose koje imaju u vidu odredbe člana 245-265 Zakona o udruženom radu ("Službeni list SFRJ", broj 11/88 – prečišćeni tekst) i odredbe čl. 63. i 64. Zakona o udruživanju zemljoradnika ("Službeni list SRBiH", broj 6/79). takvim odnosnom saradnje učesnik u postupku stekao je status udruženog zemljoradnika, pa imajući u vidu i prirodu spora (raskid samoupravnog sporazuma i ugovora o trajnoj poslovnoj saradnji, koji je sastavni dio samoupravnog sporazuma i naknadu štete zbog neizvršavanja

ugovora), za suđenje u ovoj pravnoj stvari u smislu odredbe člana 48. stav 1. i stav 2. tačka 22. Zakona o sudovima udruženog rada SRBiH nadležan je osnovni sud udruženog rada.

(Vrhovni sud BiH, br. R. 391/88 od 19.1.1989.g.)

97.

Član 63. Zakona o parničnom postupku

Član 38. stav 1. tačka 1-h Zakona o redovnim sudovima

Ostvaranje stečajnog postupka nakon podnošenja tužbe protiv stečajnog dužnika ne utiče na nadležnost parničnog suda.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 63. Zakona o parničnom postupku za suđenje u sporovima koji nastaju u toku i povodom sudskog ili administrativnog izvršnog postupka, odnosno u toku i povodom stečajnog postupka, mjesno je isključivo nadležan sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi izvršni, odnosno stečajni postupak, odnosno sud na čijem se području sprovodi administrativno izvršenje.

U knoetnom slučaju tužba je podnesena još 3.12.1980. godine i od tada je pokrenut redovan parnični postupak koji je u toku, pa kako je rješenje o otvaranju postupka redovne likvidacije nad tuženom doneseno dana 15.12.1986. godine, to nisu ispunjenje zakonom propisane pretpostavke iz člana 63. Zakona o parničnom postupku i člana 38. stav 1. tačka 1-h Zakona o redovnim sudovima SRBiH za nadležnost višeg suda već je za suđenje stvarno i mjesno nadležan osnovni sud.

(Vrhovni sud BiH, br. R. 27/89 od 27.2.1989.g.)

98-99

Član 51. stav 1. Zakona o redovnim sudovima

O zahtjevu organizacije udruženog rada da joj radnik regresira novčani iznos isplaćen trećem licu na ime naknade štete koju je ovaj prouzrokovao na radu i u vezi sa radom nadležan je da odluči sudu druženog rada.

IZ obrazloženja:

Odredbom člana 51. stav 1. Zakona o sudovima udruženog rada SRBiH propisano je da sudovi udruženog rada rješavaju u prvom stepenu sporove o naknadi štete koju prouzrokuje radnik na radu, odnosno u vezi sa radom. kako je prema navodima tužbe tuženi, kao radnik tužioca, dana 20.5.1981. godine vožnjom pri upravljanju bagerom prouzrokovao štetu koju je tužilac naknadio trećem licu, zbog čega traži da mu tuženi regresira, proizilazi da se radi o sporu kakav podrazumijeva citirani zakonski propis, pa je stoga za presuđenje ovoga spora stvarno nadležan osnovni sud udruženog rada.

(Vrhovni su BiH, br. R. 361/88 od 26.12.1988.g.)

100.

Članovi 23. stav 3. i 489. tačka 1. Zakona o parničnom postupku

Član 31. stav 1. tačka 7. Zakona o redovnim sudovima**Član 52. zakona o sudovima udruženog rada**

U sporu o pravu raspolaganja na stan između dvije organizacije udruženog rada koje nisu članice iste radne odnosno složene organizacije udruženog rada, nadležan je da sudi redovni sud.

IZ obrazloženja:

Između dvije osnovne organizacije udruženog rada, koje nisu u istoj radnoj niti složenoj organizaciji udruženog rada, pa nije predviđeno rješenje spora iz unutrašnjih odnosa arbitražom, ne postoji mogućnost da u vezi nastalog spora odlučuje sud udruženog rada po odredbi člana 52. Zakona o sudovima udruženog rada ("lužbeni list SRBiH" broj 14/80).

(Vrhovni sud BiH, br. R. 4/89 od 23.2.1989.g.)

PARNIČNI POSTUPAK

101.

Član 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku**Član 192. Zakona o obligacionim odnosima**

Pravomoćna krivična presuda veže parnični sud samo u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca, pa nema prepreke da se bez obzira na utvrđenja u krivičnoj presudi u parničnom postupku utvrđenju i ocjenjuju činjenice relevantne za odlučivanje o prigovoru podijeljene odgovornosti.

Iz obrazloženja:

Odlučujući o prigovoru podijeljene odgovornosti prvostepeni sud je utvrdio da su navedenog dana, tužiteljeve ovce prešle na tuženikovo imanje koje nije bilo ograđeno. kada je tuženi potjerao ovde, tužitelj je obzirom da ne čuje dobro (star je 86 godina) pošao tuženom u susret u namjeri da s njim razgovara. Tuženi ga je počeo vrijeđati i štapom udarati nanijevši mu opisane povrede.

S obzirom na navedeno pravn relevantne okolnosti događaja nižestepeni sudovi su pravilno primijenili odredbu čl. 192 Zakona o obligacionim odnosima, kada su odbili prigovor podijeljene odgovornosti, jer tužitelj svojim ponašanjem nije doprinio nastanku štete.

U krivičnoj presudi je navedeno "da je između oštećenog i okrivljenog moralo doći do verbalnog sukoba", a to ne znači da je tužitelj doprinio nastanku sukoba. Uostalom takvo utvrđenje ne bi vezano parnični sud, jer krivična presuda vezuje parnični sud samo u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti i ne isključuje mogućnost da parnični sud utvrdi da li je i tužilac kriv za štetu nastalu krivičnim djelom (član 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku)

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 177/88 od 19.1.1989.g.)

102.

Član 109. Zakona o parničnom postupku

Tužilac je dužan postupiti po zahtjevu suda da uredi tužbu pravilnom oznakom tuženog ili u ostavljenom roku izvijestiti sud, pozivom na podatke iz sudskog registra, da ne postoji potreba za ispravkom tužbe.

Iz obrazloženja:

Prema podacima u spisu prvostepeni sud je upozoren da je nad prvotuženim otvoren stečajni postupak, a da drugotuženi zbog izvršenih statusnih promjena (transformacije) više i ne postoji, o čemu je tužilac obaviješten dostavljanjem zapisnika od 30. oktobra 1984. godine i pozvan da saglasno odredbi člana 109. Zakona o parničnom postupku, u roku od 30 dana uredi tužbu i tačno označi tužene stranke u sporu, jer da će se u protivnom tužba odbaciti kao neuredna.

Međutim, tužilac ne postupa po nalogu suda već podneskom od 14. oktobra 1985. godine traži od parničnog suda da od registracionog suda pribavlja podatke o statusnim promjenama kod tuženih.

Kako ne postoji obaveza parničnog suda da prikuplja podatke o strankama protiv kojih tužilac želi da pokrene i vodi parnicu i kako je tužilac dužan podnijeti urednu tužbu sa tačnom oznakom firme i naziva stranaka, a u slučaju statusnih promjena da sam, uvidom u sudski registar, utvrdi tačan naziv i firmu subjekta protiv kojih želi da vodi parnicu, (ovo pogotovu kada ima stručnog punomoćnika), to je prvostepeni sud pravilno postupio kada je, saglasno odredbi člana 109. stav 4. zakona o parničnom postupku, zbog nepostupanja tužioca po nalogu suda o uređenju tužbe, tužbu odbacio kao neurednu.

Ako ne postoje pravna lica kako su označena u tužbi, onda ne posoje ni uslovi ni mogućnost da takva lica nešto dokazuju, kako to pogrešno nalazi tužilac, a u slučaju statusnih promjena i u vezis a tim netačnog ili nepotpunog označavanja tuženih stranaka u sporu, samo tužilac može ispraviti tužbu. Kada je tužiocu skrenuta pažnja da ne postoje tuženi kako su naznačeni u tužbi, tužilac je trebao utvrditi tačan naziv tuženih. Čak i da parnični sud nije tačno obaviješten o tome da ne postoje tuženi kao pravna lica kako su označeni u tužbi, tužilac bi bio dužan da da sudu tačnu informaciju i ponudi odgovarajuće dokaze, kako bi se mogao voditi postupak protiv lica koja stvarno postoje.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 626/87 od 9.9.1988.,g.)

103.

Član 149. Zakona o parničnom postupku

Ne može se pretpostavka tačnosti datuma predaje sudskog pismena označenog u dostavnici, oboriti samo drugačijom konstatacijom u protokolu organizacije udruženog rada.

Iz obrazloženja:

Dostavljanja organizacijama udruženog rada vrši se predajom pismena lica ovlašćenom za primanje pismena ili radniku koji se zatekne u kancelariji odnosno poslovnoj prostoriji (član 134. stav 1. Zakona o parničnom postupku), a potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuje primalac i dostavljač (član 149. stav 1. zakona o parničnom postupku). prema tome, potpisana dostavnica stvara pretpostavku, koja se može obaviti, o damu prijema pismena. ona se ne može obarati tvrđenjem u žalbi da je u protokolu tuženog upisan drugi datum prijema navedene presude, pošto za razliku od dostavnice, takav upis tuženog u protokol ne stvara pretpostavku odatumu prijema pismena, a žalba ne ističe dokazna sredstva iz kojih bi proizilazilo da je na dostavnici netačno naznačen datum dostavljanja (prema odredbama člana 149. stav 6. zakona o

parničnom postupku, dozvoljeno je dokazivati da je na dostavnici netačno naznačen datum dostavljanja.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 134/88 od 13.1.1989.g.)

104.

Član 129. Zakona o parničnom postupku

Označavanje kao tuženog sljednika prvobitno označenog tuženog ne predstavlja subjektivno preinačenje tužbe, već njenu ispravku.

IZ obrazloženja:

Pravilno označavanje tuženog, bilo zbog pogrešne oznake prvobitno označenog tuženog ili zbog toga što je prvobitno označeni tuženi prestao da postoji, pa se tužba upravlja protiv njegovog pravnog sljednika, ne predstavlja subjektivno preinačenje tužbe u smislu odredbe člana 192. Zakona o parničnom postupku, već ispravku tužbe, u kom slučaju nije potreban pristanak za stupanje u parnicu novooznačenog tuženog.

IZ podneska u spisu proizilazi da već u vrijeme podnošenja tužbe ne postoji pravni subjekt kako je označen u tužbi i da su njegovi pravni sljednici podnosilac podneska i OOUR iz I. Nakon ovoga je tužilac kod tuženog u ovoj parnici označio ovaj OOUR. Ako je ovaj OOUR zaista pravni sljednik prvobitno označenog tuženog ne bi se moglo smatrati da je na njega tužba preinačena, niti bi se mogao protiviti učešću u parnici.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 113/88 od 17.11.1988.g.)

105.

Član 217. Zakona o parničnom postupku

Sud ne može tek poslije isteka roka od šest mjeseci od dana mirovanja odbaciti prijedlog za nastavak postupka podnesen prije isteka tri mjeseca od dana mirovanja.

Iz obrazloženja:

Rješenjem prvostepenog suda utvrđeno je da parnični postupak u ovom predmetu miruje počev od 5. avgusta 1986. godine. Dopisom predatim na poštu preporučeno 18. septembra 1986. godine tužilac je predložio nastavak postupka "po isteku roka mirovanja".

U smislu člana 217. stav 2. Zakona o parničnom postupku, prijedlog za nastavak postupka ne može se staviti prije nego što proteknu tri mjeseca od dana kada je nastupilo mirovanje postupka.

Prvostepeni sud je mogao prijedlog za nastavak postupka odaciti kao preuranjen, pa bi bilo normalno pretpostaviti da bi tužilac predložio nastavak postupka nakon isteka roka od tri mjeseca od dana mirovanja, a prije isteka roka od 6 mjeseci od tog dana, u kom slučaju bi postupak bio nastavljen, a ne bi došlo do fikcije povlačenja tužbe predviđene u članu 217. stav 3. zakona o parničnom postupku.

Prvostepeni sud je međutim, propustio da blagovremeno donese odluku o odbacivanju prijedloga za nastavak postupka i dopustio je da istekne rok od šest mjeseci od dana mirovanja, a da prijedlog nije odbacio, što je kod tužioca moralo stvoriti uvjerenje da će njegov prijedlog biti usvojen i da nema potrebe da podnosi novi po isteku roka od tri mjeseca od dana mirovanja.

U ovakvoj situaciji, radi zaštite procesnih prava tužioca, mora se njegov prijedlog za nastavak postupka, iako podnesen prijevremeno, smatrati urednim, tako da njegovo dještvo počinje po proteku tri mjeseca od dana mirovanja, što znači da je prvostepeni sud morao nastaviti postupak, a nije smio donijeti odluku kojom utvrđuje da se tužba smatra povučenom.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 376/87 od 24.8.1988.g.)

106.

Član 451. Zakona o parničnom postupku

Sud će odbaciti prigovor protiv platnog naloga koji je podnijela radna ozajednica zajedničkih službi radne organizacije uz objašnjenje da tuženi OOUR ne postoji.

IZ obrazloženja:

Tužba u ovoj predmetu je upravljena protiv SOUR “Centrotrans” S. OOUR “Putnički saobraćaj”, a ovakva oznaka tuženog je nepotpuna, jer nedostaje firma radne organizacije u čijem se sastavu nalazi osnovna organizacija udruženog rada. Trebalo je zahtijevati ispravu tužbe u smislu člana 109. Zakona o parničnom postupku, što je prvostepeni sud propustio.- Dostava tužbe je ipak pokušana i sudeći po sadržaju dostavnice u spisu, izvršena tuženom onako kako je označen u tužbi. Prigovor protiv platnog naloga je, međutim, podnijela Radna zajednica zajedničkih službi RO “Prevoz putnika a u sastavu SOUR-a “Centrotrans S.

Potpisnik prigovora nije u roku koji mu je ostavio prvostepeni sud pridonio punomoć tuženog kojije označen u tužbi, nakon čega je prigovor odbačen kao podniet od neovlaštenog lica.

Žalitelj Radna zajednica zajedničkih službi tvrdi da OOUR označen kao tuženi uopšte i ne postoji, pa da punomoć ne može podniet.

U ovakvoj situaciji nije ni bilo uslova za podniošenje prigovora protiv platnog naloga, jer ako OOUR iz tužbe ne postoji, ni izvršenje neće moći biti provedeno i usvojeni platni nalog će ostati bez bilo kakvog pravnog efekta, a ako postoji, prigovor Radne zajednice zajedničkih službi je podnesen od neovlaštenog lica.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž.449/87 od 3.8.1988.g.)

107.

Član 333. Zakona o parničnom postupku

Članovi 262. stav 2. i 1093. Zakona o obligacionim odnosima

Zakupnik koji nije ispunio obavezu preuzetu sudskim poravnanjem da dovede zemljište u prijašnje stanje odgovara za štetu zbog neispunjenja te obaveze pa zahtjev za naknadu štete nije presuđena stvar.

Iz obrazloženja:

Opravdano se u zahtjevu navodi da je pogrešna ocjena drugostepenog suda da se radi o presuđenoj stvari (čl. 333. ZPP-a).

S obzirom da tuženi do 15. maja 1986. godine, nije ispunio obavezu po sudskom poravnanju i zemljiše doveo u stanje kako je bilo prije zaključenja ugovora o zakupu, a restitucija ni prinudnim putem nije ostvarena, tužitelju pripada pravo na naknadu štete koju trpi u vidu izgubljenog prinosa do dovođenja zemljišta u prvobitno stanje, jer je gubitkom prihoda za drugi period kako se to opravdano u zahtjevu navodi nastala nova obligacija (član 262. stav 2. i član 1093. Zakona o obligacionim odnosima.)

(Vrhovni sud BiH, broj Gvl. 35/88 od 10.11.1988.g.)

108.

Članovi 336. i 337. Zakona o obligacionim odnosima

Član 333. stav 3. Zakona o parničnom postupku

Tuženi može u parnici istaći, umjesto procesnog prigovora, i samo materijalno – pravni prigovor da je utuženo potraživanje prestalo prijebomem.

U ovakvom slučaju sud će, ako je prigovor osnovan, tužbeni zahtjev odbiti, ne odlučujući u izreci presude o osnovanosti prigovora prijebomem.

Iz obrazloženja:

Tuženi je u toku parnice istakao da i on ima potraživanja od tužioca bliže specificirano u podnesku, od 18.10.1985.g. Na ovaj način tuženi je istakao materijalno – pravni prigovor prijebomem, u smislu člana 337. Zakona o obligacionim odnosima, koji je prvostepeni sud morao raspraviti bez obzira na to što nije istaknut kao procesni prigovor prebijanja, niti u formi protivtužbe. Ako bi, naime, postojalo ovo potraživanje tuženog, i bili ispunjeni uslovi za prijebomem predviđeni u članu 336. ZOO, prestalo bi utuženo potraživanje, pa ne bi mogao biti usvojen tužbeni zahtjev.

(VSBiH, Pž. 387/87 od 28.7.1988.g.)

109.

Članovi 2. stav 1. i 325. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Sud neće u cjelosti odbiti zahtjev tužioca koji ne dokaže pravni osnov za sticanje prava vlasništva na određenu stvar ako iz navedenih dokaza proizilazi da ima pravni osnov za sticanje prava suvlasništva na tu stvar, jer je u većem zahtjevu sadržan manji.

IZ obrazloženja:

Prema pravilima imovinskog prava članovi porodičnog domaćinstva su se mogli sporazumjeti (izričito ili prećutno) da spornus tambenu zgradu zajednički izgrade za sve njih ili samo za tužiteljicu i njenog muža. Ovo stoga, jer je u pitanju sfera imovinskih odnosa članova porodice u kojoj se široko primjenjuje princip autonomije volje koje je strankama davao ovlaštenje da se dogovore da zajednički izgrade stambenu zgradu za sve ili samo za pojedine od njih. Kada bi se u konkretnom slučaju pošlo od utvrđenja nižestepeni presuda da se radilo o zajedničkoj gradnji sporne stambene zgrade ida je između stranaka postojao sporazum da se zgrada gradi za sve graditelje – članove porodičnog domaćinstva koj po tom osnovu stiču pravo vlasništva na zgradu (član 20. ZOSPO-a), kao što se izričito navodi u razlozima drugostepene presude, onda ni u takvoj situaciji ne bi postojali uslovi da se zahtjev tužilaca u cijelosti odbije. Pri tome, naime, treba poći od pravila da je u većem sadržan manji tužbeni zahtjev i s obzirom na relevantne

okolnosti konkretnog slučaja utvrditi u kojem bi obimu tužbeni zahtjev bio osnovan (član 2. stav 1. i član 325. stav 1. ZPP-a).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 592/87 od 14.7.1988.g.)

110.

Član 241. Porodičnog zakona

Članovi 354. stav 1. i 375. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Drugostepeni sud je učinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka kada nije reagovao na žalbene navode da je tužiteljica nakon prekida bračne zajednice stupala u intimne odnose s drugim muškarcima od čega zavisi njeno pravo na supružansko izdržavanje.

Iz obrazloženja:

Tuženi je u postupku pred prvostepenim sudom, a posebno u žalbi koju je izjavio protiv prvostepene presude, istakao da nije kriv što je došlo do prekida bračne zajednice između njega i tužiteljice, zatim da je tužiteljica stupila u vanbračnu zajednicu, te da je stupila u intimne odnose i sa drugim muškarcima. Tačnost ovih navoda nije raspravljana i utvrđivana u postupku pred prvostepenim sudom, pa je time činjenično stanje nepotpuno utvrđeno, a kada na ove navode, u kojima je sadržan materijalno pravni prigovor da se tužiteljica nedolično ponašala u bračnoj zajednici, zbog čega je, u smislu člana 241. Porodičnog zakona, trebalo odbiti njen zahtjev, nije reagovao drugostepeni sud, on je time počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 1. u vezi sa članom 375. st. 1. Zakona o parničnom postupku, pa je zbog toga uvažanjem revizije tuženog, na osnovu člana 394. stav 1. ZPP valjalo ukinuti obje nižestepene presude, kako bi se u novom postupku otklonile manjkavosti na koje je ukazano.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 211/88 od 16.2.1989.g.)

111.

Član 24. Zakona o građevinskom zemljištu

Član 354. stav 2. tačka 5. Zakona o parničnom postupku

Sud je učinio bitnu povredu parničnog postupka kada je donio presudu na osnovu priznanja kojom se utvrđuje da su tužioci na osnovu ugovora sa bivšim vlasnikom stekli valjan pravni naslov za pravo korištenja neizgrađenog podruštvljenog građevinskog zemljišta.

Iz obrazloženja:

Tuženi kao raniji vlasnik podruštvljenog neizgrađenog građevinskog zemljišta nije gao mogao prodati tužiocima, jer oni ne spadaju u krug lica navedenih u članu 10. zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 16/74) koji je bio na snazi u vrijeme zaključivanja ugovora na koji se pozivaju tužioci, odnosno u članu 24. sada važećeg Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH, broj 34/88), na koje se može prenijeti tzv. privremeno pravo korištenja građevinskog zemljišta, koje inače pripada ranijem vlasniku dok za to postoje uslovi predviđeni u članu 22. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu. Obzirom na izloženo sud nije mogao donijeti presudu na osnovu priznanja i njome legalizovati ugovor kojim se na nezakonit način raspolaže sa građevinskim zemljištem u društvenoj svojini, a kada je takva odluka ipak donesena, time je učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 5. zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, tr. Gvl. 46/88 od 9.2.1989.g.)

112.

Član 354. stav 2. tačka 5. zakona o parničnom postupku

Okolnost što parnična stranka nije obaviještena o vremenu i mjestu medicinskog vještačenja van ročišta za glavnu raspravu ne predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka jer joj time nije onemogućeno raspravljanje pred sudom o rezultatima vještačenja.

Iz obrazloženja:

Nije osnovan ni revizijski prigovor kojim se ukazuje da je time što je prvostepeni sud propustio da obavijesti tužene o mjestu i vremenu izvođenja medicinskog vještačenja upoređivanjem krvno – grupnih sistema i što je drugostepeni sud ocijenio da ta procesna greška prvostepenog suda nije bitno uticala na pravilnost suđenja, počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 7. Zakona o parničnom postupku, jer tuženim nije onemogućeno raspravljanje pred sudom zbog ovog propusta.

(vrhovni sud BiH, br. Rev. 522/88 od 13.10.1988.g.)

113.

**Članovi 1. stav 1., 325. stav 1. i 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku
Pravila imovinskog prava**

Ako sud utvrdi da tužilac uopšte nema pravo služnosti nema bitne povrede odredaba parničnog postupka kada u izreci presude navede da se odbija zahtjev za utvrđenje da postoji pravo služnosti prolaza (genusni pojam), a ne pravo služnosti “nogostup” vrsta kako je formulisano u tužbi.

Iz obrazloženja:

U reviziji izjavljenoj protiv drugostepene presude tužilac na prvo mjesto ističe procesno pravni prigovor da izreka presude ne odgovara tužbenom zahtjevu. Radi se o tome da je prvostepeni sud u izreci presude naveo da se “odbija tužitelj sa tužbenim zahtjevom da se utvrdi da tuženima ne pripada pravo služnosti prolaza putem koji ide preko parcele tužitelja što po navodima tužioca ne odgovara njegovom tužbenom zahtjevu u kome je tražio utvrđenjeda “tuženom ne pripada pravo služnosti puta u vidu nogostupa, širine 2 metra, a dužine 80 metara...”. Upoređujući navedene tekstove proisticalo bi da presuda nie u cijelosti i dosljedno slijedila navode iz tužbe (tužbenog zahtjeva), ali je izvjesno da tom razlikom nie narušen identitet tužbenog zahtjeva, jer se iz izreke presude jasno vidi da je dobijen zahtjev tužioca za utvrđenje da tuženima ne pripada služnosti svakog prolaza pa prema tome i pješackog (pravno pravilo paragrafa 492. OGZ) te prigovor iz revizije da je u tom pogledu izreka presude nerazumljiva, nije osnovan.

(VSBiH, Rev. 187/88 od 19.1.1989.g.)

114.

Članovi 2. stav 1., 325. stav 1. i 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku

Nema bine povrede odredaba parničnog postupka ako je u izreci presude određeno da se odbijaju tužbeni zahtjevi postavljeni u istom predmetu a obrazloženje sadrži razloge samo za dobijanje glavnog zahtjeva iz kojeg su izvedeni ostali zahtjevi.

Iz obrazloženja:

Zahtjevi u odnosu na koje nižestepeni sudovinisu dali posebne razloge njihovog odbijanja, direktno se nadovezuju na zahtjev za utvrđenje valjanosti testamenta, jer ako se ne prihvati valjanost testamenta, ne dolazi u obzir ni obavezivanje tuženih na trpljenje da su činjenicu priznaju, zatim ne dolazi u obzir ni obavezivanje tuženih na trpljenje da se mijenja rješenje o nasljeđivanju, kao ni trpljenje da se vrši promjena upisa u zemljišnim knjigama prava vlasništva koje su na osnovu pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju stekli tuženi. Razlozi koji nedostaju da bi se svodili na puku konstataciju da zbog činjenice što nije prihvaćen zahtjev za utvrđivanje valjanosti testamena, nisu postojali uslovi ni za dosuđenje ostalih zahtjeva, ali kako su nižestepene presude i bez ovih dodatnih razloga jasne i razumljive, ne može se prihvatiti prigovor iz revizije da je u ovom pogledu, u postupku pred nižestepenim sudovima, počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka (čl. 2. stav 1., 325. stav 1. i 354. stav 2. tačak 13. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 182/88 od 19.1.1989.g.)

115.

Član 382. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Revizija je dozvoljena i protiv rješenja o naknadi troškova parničnog postupka pod istim pretpostavkama kao i protiv odluke suda o glavnom zahtjevu (ako iznos troškova koji se osporava prelazi zakonom propisanu graničnu vrijednost).

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 382. stav 2. Zakona o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 69/82) koja se prema prelaznoj odredbi iz člana 9. Zakona o izmjenama i dopunama tog zakona ("Službeni list SFRJ", broj 74/87) ima primijeniti u sporu stranaka, nije dozvoljena revizija u imovinsko – pravnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenja neke druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 50.000 dinara.

U konkretnom slučaju tuženije obavezan da tužiocu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 52.200 dinara, pa je ispunjen uslov za dopuštenost revizije. Zahtjev za naknadu troškove se može ostvariti samo u parnici u kojoj se raspravlja o zahtjevu povdom koga su troškovi nastali, a odluka o troškovima smatra se rješenjem (člana 129. stav 5. zakona o parničnom postupku), pa se zato odluka o parničnim troškovima kojom je jedna od stranaka obavezana da drugoj na ime naknade troškova isplati iznos koji prelazi 50.000 dinara može pobijati samostalnom revizijom, ako su ispunjeni ostali uslovi iz člana 382. citiranog zakona za dozvoljenost revizije.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 256/88 od 16.2.1989.g.)

116.

Član 446. Zakona o parničnom postupku

Odluka mjesne zajednice o uvođenju dopunskog samodoprinosu je opšti akt, a ne vjerodostojna isprava na temelju koje se može izdati platni nalog.

Iz obrazloženja:

Putni nalog je izdat na osnovu Odluke o uvođenju dopunskog samodoprinosu za poručje mjesne zajednice, koju je poslije provedenog referenduma donijela skupština mjesne zajednice. ova odluka po svom značaju i sadržaju, predstavlja normativni akt, u smislu člana 13. Zakona o samodoprinosu ("Službeni list SRBiH" br. 33/77, 30/85 i 45/86). Iz odluke se ne vidi oblik i veličina pojedinačnih obaveza građana. Polazeći od toga, nije se moglo prihvatiti da takav akt predstavlja vjerodostojnu ispravu koju ima u vidu član 446. Zakona o parničnom postupku, pa zbog toga nisu postojali ni zakonom predviđeni uslovi za izdavanje platnog naloga.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 47/88 od 9.3.1989.g.)

117.

Članovi 190. stav 1. i 450. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Tužilac ne može, nakon što je platni nalog postao pravosnažan u pogledu dijela glavnice sa zateznom kamatom na taj dio dosuđenoj po stopi zahtijevati tužbom, tokom raspravljanja o prigovorom osporenom dijelu zahtjeva, preinačiti tužbu povećanjem stope zatezne kamate na neosporeni dio glavnice.

Iz obrazloženja:

Tužilac je mandatnom tužbom predložio prvostepenom sudu izdavanje platnog naloga tako da se tuženi obveže (na osnovu izvoda iz poslovnih knjiga – prepisa računa) na plaćanje glavnog duga u iznosu od 991.623 dinara sa kamatom po stopi od 66% počevši od 12. novembra 1986. godine. Predloženi platni nalog sud je usvojio. Ovaj platni nalog tuženi je napao prigovorom u dijelu kojim je obavezan da tužiocu plati iznos glavnog duga od 593.101 dinara. Shodno tome, u dijelu u kome nije naplادن prigovorom (za iznos od 398.522 dinara i zatezne kamate na taj iznos po stopi od 66% počev od 12. novembra 1986. godine do isplate) platni nalog je na osnovu člana 450. stav 2. Zakona o parničnom postupku postao pravosnažan. Tužilac je, potom izjavio da povlači tužbu za iznos od 593.101.- dinara, zahtijevajući da sud obaveže tuženog da mu, pored glavnice od 398.522 dinara, plati zateznu kamatu po stopi od 66% od 12. novembra 1986. godine do 16. aprila 1987. godine, a po stopi od 113,4% od 17. aprila 1987. godine do isplate. Tužilac je dakle preinačio tužbu u dijelu platnog naloga koji nije napadnut prigovorom, pa je na taj način postao postao pravosnažan. Prema odredbi stava 1. člana 190. Zakona o parničnom postupku, tužilac može preinačiti tužbu samo do zaključenja glavne rasprave, te je u ovom slučaju mogućnost preinačenja tužbe isključena.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 149/88 od 13.1.1989.g.)

118.

Članovi 190, 191. stav 1. i 499. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Ne nastupa fikcija povlačenja tužbe zbog izostanka uredno pozvanih stranaka sa prva dva uzastopna ročišta. Ako je tužilac podneskom prije održavanja drugog ročišta promijenio činjenični osnov tužbe, a sud nije odlučio o dozvoljenosti tog preinačenja.

Iz obrazloženja:

U ovom predmetu prvostepeni sud je zakazao ročište za glavnu raspravu za dane 12. 11. i 22.12.1987.godine na koje stranke, iako uredno pozvane, nisu pristupile, pa je prijemjenom člana 499. stav 2. ZPP, donio rješenje kojim je utvrdio da se tužba u ovom predmetu smatra povučenom.

Tužilac je međutim, podneskom od 8.12.1987. godine koji je prvostepeni sud primio prije 22.12.1987.godine, preinačio tužbu, zahtijevajući plaćanje većeg iznosa, a pozivajući se i na drugi poslovni događaj, različit od onog iz prvobitne tužbe. Na ovaj način je tužilac, izmjenom istovjetnosti i povećanjem tužbenog zahtjeva, preinačio tužbu u smislu člana 191. stav 1. Zakona o parničnom postupku, pa je prvostepeni sud morao, u smislu odredaba člana 190. ZPP, tražiti izjašnjenje tuženog i tek potom odlučiti da li će po preinačenoj tužbi postupati. Do odluke da li je preinačenje dozvoljeno nije se moglo raspravljati po prvobitnoj tužbi, pa ne mogu proizvesti pravni efekat ni izostanci parničnih stranaka sa ročišta zakazanih radi raspravljanja o toj tužbi.

(VS BiH, Pž. 82/88 od 17.11.1988)

VANPARNIČNI POSTUPAK

119.

Članovi 41, 86 – 92 Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

Postoje zakonski uslovi za priznanje strane sudske odluke o utvrđivanju očinstva između državljana SFRJ, iako su roditelji djeteta imali prebivalište u SFRJ u vrijeme njegovog rođenja, ako strano pravo, na kome se zasniva sudska odluka, ne odstupa bitno od domaćeg prava.

Iz obrazloženja:

U obrazloženju prvostepenog rješenja navodi se da je uvidom u pravosnažnu i izvršnu presudu grada Malmea, koja je priložena uz prijedlog za njeno priznanje, utvrđeno da su ispunjeni uslovi iz čl. 86. do 92. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 43/82) da se može priznati i izvršiti u SFRJ.

Iako je predlagatelj rođen u SFRJ, gdje su u to vrijeme bilo stalno nastanjeni njegova majka i protivpredlagatelj (koji je i dalje stalno nastanjen u SFRJ), neosnovano se žalio poziva na odredbu člana 41. citiranog zakona kojom je propisano da je za priznavanje, utvrđivanje ili osporavanje očinstva mjerodavno pravo države čiji je državljanin u vrijeme rođenja djeteta bilo lice čije se očinstvo priznaje, utvrđuje ili osporava i na toj odredbi zasniva prigovor da strani sud nije bio nadležan d autvrđuje da je on otac predlagatelja, jer pi tom gubi iz vida odredbe člana 93. istog zakona, Tim odredbama je propisano da će se pri odlučivanju o ličnom stanju (statusu) državljanina SFRJ, strana odluka priznati i kad je primijenjeno strano pravo ako ne odstupa bitno od prava SFRJ koje se primjenjuje na takav odnos. To znači da se u konkretnom slučaju nije radilo o sporu za čije je rješavanje odredbom člana 56. citiranog zakona propisana isključiva nadležnost suda SFRJ. Navedena odluka Suda grada Malmea je ispunjavala uslove iz čl. 86. do 92. pomenutog zakona, a po nalaženju ovoga suda ne postoje ni razlozi koji bi u dijelu kojim je utvrđeno očinstvo predlagatelja ukazivali na to da u konkretnom slučaju pravo Kraljevine Švedske bitno odstupa od prava SFRJ, koje se primjenjuje na takav odnos (tj. čl. 106-122. Porodičnog zakona, koji je objavljen u "Službenom listu SRBiH, broj 21/79)

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 16/88 od 27.1.1989.g.)

IZVRŠNI POSTUPAK

120.

Članovi 16. stav 2. i 35. Zakona o izvršnom postupku

Lice kome nije isplaćena razlika invalidnine penzije na temelju konačnog rješenja nadležnog organa samoupravne interesne zajednicemože tražiti isplatu u izvršnom postupku, a ne u parnici.

Iz obrazloženja:

Prema sadržini podneska predlagatelja pogrešno nazvanog tužba, predlagatelju je konačnim rješenjem SIZ PIO (a to rješenje predstavlja izvršnu ispravu u smislu člana 16. tačka 2. Zakona o izvršnom postupku) priznato pravo na invalidsku penziju u povećanom iznosu od 46.422.88 dinara počev od 1.1.1986. godine, ali mu je penzija po tom rješenju isplaćivana tek od 1.10.1986. godine, a za sporni period od 1.1.do 1.10.1986. godine u iznosu od po 25.811 dinara mjesečno koji je bio određen ranijim rješenjama. Zbog toga predlagatelj u ovom postupku traži da mu dužnik isplati razliku penzije.

Kako je takvo potraživanje predlagatelj mogao ostvarivati podnošenjem prijedloga za izvršenje u smislu odredbe člana 35. zakona o izvršnom postupku (a takav značaj, po ocjeni ovog suda, ima njegov podnesak od 12.5.1987. godine koji je svakako omaškom naslovljen kao tužba) to je zahtjev predlagatelja trebalo rješavati po pravilima Zakona o izvršnom postupku i svakako prethodno pozvati predlagatelja da uredi svoj prijedlog za izvršenje saglasno citiranoj odredbi iz člana 35. istog zakona i člana 109. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, br. R. 372/88 od 26.12.1988.)

121.

Članovi 266. stav 1. tačka 2. i 274 Zakona o izvršnom postupku

Vlasnik kome je pravosnažnim rješenjem suda zabranjeno raspolaganje spornim nekretninama do okončanja parničnog postupka nema pravo da traži naknadu time prouzrokovane štete, jer se u parnici radi naknade štete ne može utvrđivati da je nezakonita privremena zabrana potraživanja.

IZ obrazloženja:

Prema navodima iz tužbe šteta zbog koje tužilac traži naknadu u ovoj parnici nastala je povodom donošenja rješenja kojim je, radi obezbjeđenja prava tužene na diobu imovine stečene za trajanje braka, povodom čega se vodi posebna parnica, kao i radi ostvarivanja drugih imovinskih prava, izdata privremena mjera zabrane otuđenja nekretnina tužioca do okončanja navedenih sporova (član 266. stav 1. tačka 2. zakona o izvršnom postupku). Tužilac objašnjava da je šteta nastala zbog toga što je izdavanjem zabrane otuđenja navedenih nekretnina lišem mogućnosti prodaje i polaganja kupovne cijene na štednju koja bi mu, putem zatezne kamate, donosila stanovite prihode.

Tužilac je u posebnoj parnici tražio ukidanje rješenja o privremenoj mjeri i ta parnica je okončana pravomoćnom odlukom kojom je zahtjev tužioca odbijen.

Polazeći od navedenih utvrđenja slijedi zaključak da je zahtjev tužene za izdavanje privremene mjere zabrane otuđenja nekretnina tužioca, ocijejenjen od strane nadležnog suda kao opravdan i na zakonu osnovan i da je odluka donesena povodom tog zahtjeva postala pravomoćna. Zakonitosti te odluke se ne može preispitivati u parnici za naknadu štete (član 274. Zakon o izvršnom postupku) koju je pokrenuo tužilac protiv tuženog, gdje se kao štetna radnja uzima činjenica da je tužena tražila izdavanje privremene mjere i da je sud donio odluku kojom je udovoljeno njenom traženju, pa su zbog toga nižestepeni sudovi pravilno postupili kada su odbili zahtjev tužioca za naknadu štete.

STEČAJNI POSTUPAK

122.**Članovi 152. i 165. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada**

Povjerioci čija su potraživanja osporena a stečajno vijeće nije našlo da su učinjena vjerovatnim nemaju pravo na žalbu protiv rješenja kojim je odobreno prinudno poravnanje.

Prilikom odlučivanja o dozvoljenosti njihove žalbe drugostepeni sud cijeni da li je stečajno vijeće prekoračilo, odnosno zloupotrijebilo zakonsko ovlašćenje.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada, protiv odluke kojom je odobreno prinudno poravnanje žalbu, može izjaviti samo povjerilac koji je glasao protiv prinudnog poravnanja, dok povjerioci koji nisu svoja potraživanja prijavili i povjerioci čija su potraživanja osporena, žalbu mogu izjaviti pod uslovima iz člana 152. st. 2. i 3. tog zakona (st. 1. i 2. člana 165. Zakona)

Odredbama stava 2. člana 152. Zakona propisano je da pravo glasa imaju i povjerioci čija su potraživanja u cjelini osporena, ako stečajno vijeće nađe da su oni svoja potraživanja učinili vjerovatnim.

Prijavljena potraživanja žaliocima su u cjelini osporena, a stečajno vijeće prvostepenog suda nije našlo da su ona učinjena vjerovatnim.

Polazeći od svrhe ovog vanparničnog postupka, hitne prirode, u kome se samo utvrđuje da li su ispunjenje zakonom određene pretpostavke za zaključenje prinudnog poravnanja, da bi se izbjegao postupak stečaja, što je od interesa i za dužnika i za povjerioce, a ne odlučuje definitivno o osnovanosti prijavljenih potraživanja, ograničena je mogućnost podnošenja žalbe na rješenje o odobravanju prinudnog poravnanja. Iz ovih razloga drugostepeni sud je povodom ispitivanja dozvoljenosti žalbe ovlašćen samo da cijeni da li su ispunjene zakonom propisane procesne pretpostavke za njeno podnošenje, a ne i da preispituje ocjenu stečajnog vijeća da li je osporeno poraživanje učinjeno vjerovatnim.

Ovaj sud je ipak, polazeći od osnovnih načela procesnog prava, utvrđivao da li je prvostepeni sud prekoračio odnosno zloupotrijebio ovlaštenje dato mu zakonom i našao, cijeneći obrazloženje prvostepenog suda i podatke u spisu, da ove povrede nisu učinjene.

Svi žalioци, sem jednog i ne pobijaju samo prinudno poravnanje, kako proizilazi iz sadržaja njihovih žalbi, već samo traže da se i njihova potraživanja uvrste u red utvrđenih, a s obzirom na prirodu ovog postupka i sadržaj odredaba člana 165. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada, žalba na rješenje o odobravanju prinudnog poravnanja ne može se izjaviti iz ovih razloga.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 102/89 i Pž. 106/89 od 26.1.1989. godine)

123.

Članovi 137. i 156. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada

Dužnik prinudnog poravnanja ne mora obezbijediti jemstvo za preuzete obaveze a prinudnim poravnanjem ne mora biti utvrđena isplata potraživanja u ratama i po određenoj dinamici.

IZ obrazloženja:

Iz odredaba člana 156. stav 2. navedenog zakona ne proizilazi da dužnik obavezno mora obezbijediti jemstvo za preuzete obaveze, već je ta mogućnost samo predviđena, a ni iz odredaba člana 137. ovog zakona, na koji se poziva žalitelj, ni iz odredaba člana 156. istog zakona, ne proizilazi da prinudnim poravnanjem mora biti utvrđena isplata potraživanja u ratama i po određenoj dinamici.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 100/89 od 26.1.1989.g i Pž. 170/89 od 23.2.1989. godine)

124.

Članovi 142. stav 3. i 164. tačka 4. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada

Prinudno poravnanje mora u pravilu biti zaključeno u roku od 30 dana koji počinje nakon isteka roka od 30 dana za prijavljivanje potraživanja.

IZ obrazloženja:

Neosnovan je prigovor da je prinudno poravnanje zaključeno po isteku zakonom predviđenog roka od 30 dana, jer da je oglas o pozivanju povjerilaca radi zaključenja prinudnog poravnanja objavljen u "Službenom listu SFRJ" 29. jula 1988. godine, a poravnanje zaključeno 15. septembra 1988. godine. U smislu člana 142. stav 3. zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada, ročište za prinudno poravnanje treba održati u roku od 30 dana po isteku roka od 30 dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SFRJ", izvoda iz oglasa o pozivu za zaključenje prinudnog poravnanja i to u pravilu, što znači da produženje roka nije isključeno. U konkretnom slučaju prinudno poravnanje je zaključeno u tom roku, pa nije bilo razloga da stečajno vijeće odustane od pokušaja prinudnog poravnanja. Odredbu člana 164. tačka 4. naprijed spomenutog zakona, na koju se poziva žalba, treba posmatrati povezano sa naprijed citiranom odredbom člana 142. stav 3. i tako odrediti rok od 30 dana unutar koga stečajno vijeće vodi postupak prinudnog poravnanja.

(Vrhovni sud BiH broj Pž. 100/89 od 26.1.1989.g i Pž. 170/89 od 23.2.1989.g.)

125.

Članovi 143, 144. i 148. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada – raniji iz 1980. godine

Stečajni dužnik može u parnici zahtijevati da mu lice kome je dao namjenski kredit, dospjele anuitete plati, a da se utvrdi da preostali dio kredita ulazi u stečajnu masu kao potraživanje stečajnog dužnika.

Iz obrazloženja:

U stečajnu masu iz koje se namiru povjerioci ulaze sredstva predviđena u odredbama članova 143. stav 1. i 144. stav 2. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", broj 41/80) koji se u konkretnom slučaju ima primijeniti, pa u istu ulaze i sporna

sredstva koja su udružena na kreditnoj osnovi sa rokom vraćanja od 15 godina, s tim što bi se tužiocu mogli dosuditi samo oni anuiteti koji su dospjeli za vraćanje od momenta presuđenja (član 326. stav 1. Zakona o parničnom postupku), a za preostale anuitete moglo bi se samo utvrditi da ulaze u stečajnu masu ako u tom pravcu tužilac postavi tužbeni zahtjev, jer se sa njima postupa saglasno odredbi člana 184. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 107/88 i Pž. 108/88 od 17.11.1988.g.)

126.

Članovi 170-172. i 176. stav 1. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada – raniji iz 1980. godine

Povjerilac je dužan da prijavi i potraživanje od stečajnog dužnika o kome je započela parnica prije otvaranja stečajnog postupka.

Stečajno vijeće će odbaciti i prijavu ovakvog potraživanja ako stigne stečajnom sudu poslije zaključenja ročišta za glavnu diobu.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju primjenjuje se odredba Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženo rada ("Službeni list SFRJ", broj 41/80, sa kasnijim izmjenama i dopunama), jer je stečajni postupak pokrenut za vrijeme važnosti ovog zakona (član 263. istoimenog zakona iz 1986. godine). Odbama članova 170. i 172. pomenutog zakona propisana je obaveza povjerilaca da u stečajnom postupku prijave sva potraživanja od stečajnog dužnika, a nije učinjen izuzetak ni u odnosu na ona o kojima se vodi parnica, ako je pokrenuta prije otvaranja stečajnog postupka (parnica za naplatu neprijavljenog potraživanja ne bi se ni mogla pokrenuti nakon otvaranja stečajnog postupka).

Odredbom člana 176. stav 1. navedenog zakona propisano je da će prijave potraživanja koje sudu koji sporovdi postupak stečaja stignu poslije zaključenja ročišta za glavnu diobu, odbaciti stečajno vijeće.

Stečajno vijeće provostepenog suda je, dakle, pravilno primijenilo navedene zakonske odredbe kada je donijelo pobijano rješenje.

Žalilac mora sam snositi posljedice propuštanja roka za prijavu potraživanja, jer su javnim oglasom bili pozvani svi povjerioci stečajnog dužnika da stečajnom sudu u određenom roku prijave svoja potraživanja. Parnični sud nije bio dužan da na ovu okolnost upozorava žalioaca.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 89/89 od 17.2.1989.g.)

127.

Članovi 204. i 215. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada

Stečajno vijeće će i lice koje ističe izlučni zahtjev prema stečajnom dužniku uputiti na parnicu, ako takav zahtjev ospori stečajni upravnik.

IZ obrazloženja:

Žalilac je zahtijevao izlučenje iz stečajne mase štamparske mašine, tvrdeći da je ona njegovo vlasništvo, a ovaj zahtjev su osporili stečajni dužnik i stečajni upravnik.

Zakonom o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", broj 72/86, sa kasnijim izmjenama i dopunama), nije izričito propisano kako se postupa za izlučnim zahtjevom zasnovanim na odredbama člana 204. ovog zakona, ali je odredbama člana 215. istog zakona određeno da stečajno vijeće rješenjem upućuje povjerioca čije je potraživanje osporeno da pokrene postupak pred sudom radi utvrđivanja osporenog potraživanja. Kako se radi o specifičnom potraživanju žalioaca, opravdano su analogno primijenjene odredbe člana 215. pomenutog zakona, jer stečajno vijeće nije ovlašteno da meritorno odlučuje o osnovanosti bilo kakvog potraživanja prema stečajnom dužniku.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 90/9 od 17.2.1989.g.)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Izmjena optužnice, 10

Oduzimanje zlatno novca, strane valute i devizna i odnos prema naknadi štete, 3

Odnos šumske krađe i krađe, 5

Odgovornost poslovođe prodavnice za stavljanje u promet životnih namirnica kojima je protekao rok trajanja i prije dopremanja u prodavnicu, 12

Odgovornost spoljno – trgovinske organizacije za kvalitet robe, 15

Odgovornost vozača zbog nepridržavanja odredbi samoupravnog opšteg akta kojim se predviđa dužina trajanja neprekidnog odmora, 14

Poslovođa prodavnice kao član popisne komisije i njegova odgovornost za izvršeni popis, 13

Povreda prava odbrane okrivljenog, 10

Prekoračenje optužbe, 9

Privredni prestup – odgovornost za polog novca, 11

Razbojništvo – vrijednost oduzetih stvari, 6

Sitno djelo krađe, 7

Trgovina zaltim novcem, stranom valutom i devizama, 2

Upotreba mjerila kome je prestao da važi žig, 16

Uračunljivost u prekršajnom postupku, 17

Uslovna osuda – ne može se pobijati zahtjevom za zaštitu zakonitosti ako je izrečena u granicama propisanim zakonom, 1

Uslovni otpust – Kada se može opozvati, 4

Administrativni prenos

- privremenog građevinskog objekta bez naknade, 35

Arondacija

- naknada, nadležnost, 91

Arbitraža

- nadležnost za spor o zateznim kamatama, 93

Bitna povreda odredaba parničnog postupka

- kada se žalbeni sud ne osvrće na relevantne navode žalbe, 110

- presuda na osnovu priznanja prava korištenja na neizgrađenom gradskom građevinskom zemljištu, 111

- ne postoji ako stranka nije obaviještena o medicinskom vještačenju koje je obavljeno van ročišta, 112

Brak

- poništenje zbog psihičke bolesti prije zaključenja, 83

Cijena

- mogućnost naplate u stranoj valuti, 49

- zadržavanje dijela kod ugovore o građenju, 51

- zdravstvene usluge pružene osiguraniku van područja SIZ-a, 57

Dostavljanje

- utvrđivanje datuma dostavljanja, 103

Dostavnica

- obaranje pretpostavke tačnosti, 103

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Eksproprijacija

- naknada samo za nekretnine navedene u rješenju o eksproprijaciji, 33
- zatezna kamata, 34

Fiksni pravni posao

- raskid i djelimično ispunjenje, 36

Fomra

- ugovora o diobi nekretnina, 18
- nedostatak propisane – konvalidacija, 21

Garancija

- za ispravno funkcionisanje stvari, 50

Garantni rok

- značaj obavijesti prije siteka, 50
-

Gradsko građevinsko zemljište

- nedovršena građevina kao predmet diobe među razvedenim supružnicima, 25
- zahtjev za uklanjanje elektrovoda, 29
- zaštita prava služnosti, 30
- ne može se donijeti presuda na osnovu priznanja o sticanju po osnovu ugovora, 111

Invalidska penzija

- izvršenje u sudskom postupku, 120

Investicioni radovi u inostranstvu

- naplata cijene u stranoj valuti, 49

Kamate

- zakonske – pravo na regres, 70

Korenca

- kod osiguranja domaćih životinja, 74

*Lex commissoria, 23**Mirovanje postupka*

- preuranjen prijedlog za nastavak, 105

Mjenica

- bjanko- popuna protivno sporazumu 68

Mjesna nadležnost

- otvaranje stečajnog postupka ne utiče, 97

Mjesna zajednica

- upravlja samo seoskim vodovodom, 24

Nadležnost

- za određivanje naknade kod arondacije, 91
- suda u slučaju nezakonite naplate radi podmirenja poreskog duga, 92
- arbitraže za spor o zateznim kamatama, 93
- redovnog suda za suđenje o naknadi štete nastale na radu ali van radnog odnosa, 94
- redovnog suda o zahtjevu radi ispunjenja ugovora o jednokratnom tovu svinja, 95
- suda udruženog rada o raskidu ugovora o trajnoj poslovnoj saradnji, 96
- suda udruženog rada o regresnom zahtjevu radne organizacije protiv radnika, 98-99
- redovnog suda u sporu o pravu raspolaganja na stan 100

Naknada

- za ustupanje šljunkare, 22
- ne pripada kod administrativnog prenosa privremenog objekta, 35
- na aronidrane nekretnine, nadležnost, 91

Naknada štete

- odgovornost prevoznika u željezničkom saobraćaju, 55
- odgovornost društveno – pravnog lica koje upravlja zgradom u društvenoj svojini, 58
- odgovornost društveno – političke zajednice zbog uništenja pčelinjih društava radi sprečavanja zaraze, 59
- uzajamno dejstvo štetne radnje i prirodnih svojstava, 60
- odgovornost društvenog pravnog lica koje održava javni put, 61
- odgovornost vlasnika majmuna, 62
- prouzrokovane putničku sudarom vozila, 63
- u slučaju kada je oštećeni otklonio štetu plaćanjem u stranoj valuti, 64
- kada ne postoji podijeljena odgovornost, 65
- u slučaju smrti lica koje je imalo zakonsku obavezu izdržavanja, 72
- odgovornost lica koje neosnovano zadržava stan, 78

- zbog nezakonitog načina naplate od dužnika poreskog obveznika, 92

zbog neispunjenja obaveze iz sudskog poravnjanja, 107

- ako je vlasniku pravosnažnim rješenjem suda zabranjeno raspolaganje nekretninama, 121

Nalog

- pažnja nalogoprimca, 56

Nekretnina

- ne može se ugovorom steći pravo svojine od nevlasnika, 27

Obavezno osiguranje od odgovornosti

- suma osiguranja kada nisu predata pravila osiguranja, 75

Odgovornost za štetu

- društvenog pravnog lica koje upravlja zgradom u društvenoj svojini, 58
- društveno političke zajednice kod uništenja pčelinjih društava, 59
- društvenog pravnog lica koje održava javni put, 61
- vlasnika majmuna, 62
- kada solidarno naknađuje više učinilaca, 67
- lica koje neosnovano zadržava stan, 78

Osigurana suma

- kada nisu predata pravila osiguranja od odgovornosti, 75

Osiguranje

- domaćih životinja, karenca, 74
- obustava zastare potraživanja u trajanju od 30 dana, 76

Pčela

- odgovornost za štetu zbog uništenja radi sprečavanja zaraze, 59

Platni nalog

- ne može se izdati na temelju opšteg akta o samodoprinosu, 116

Podijeljena odgovornost

- kada ne postoji, 65

- pravomoćno osuđujuća krivična presuda ne sprečava parnični sud da meritorno odluči o prigovoru podijeljene odgovornosti, 101

Pomoćna zgrada

- pripadak – veš kuhinja – prestanak prava korištenja zbog promjene namjene, 77

Posjed

- zaštita posrednog posjeda, 31-32

Preinačenje tužbe

- kada samo ispravka, 104
- u dijelu o kome je platnim nalogom pravosnažno odlučeno, 117
- i fikcija povlačenja, 118

Prekomjerno oštećenje, 37

Presuda

- pravomoćna osuđujuća krivična ne sprečava parnični sud da meritorno odluči o prigovoru podijeljene odgovornosti, 101
- dosuđenje prava suvlasništva, 109
- ako se odbija zahtjev za utvrđenje da postoji pravo služnosti prolaza odbija se i zahtjev za “nogostup”, 113
- odbijanjem glavnog zahtjeva odbijaju se i izvedeni zahtjevi, 114

Presuda na osnovu priznanja

- ne može se donijeti na osnovu priznanja o sticanju na osnovu nedopuštenog ugovora kada se radi o gradskom građevinskom neizgrađenom zemljištu, 111

Presuđena stvar

- ne postoji ako zahtjev za naknadu štete zbog neispunjenja obaveze iz sudskog poravnjanja, 107

Prevoz

- primjena zakona kod drumskog saobraćaja, 54

Prevoznina

- kada plaća primalac robe, 52
- obaveza plaćanja u drumskom saobraćaju, 53

Prevoz u drumskom saobraćaju

- obaveza plaćanja prevoznine, 52

- plaćanje prevoznine, 53

Prigovor prijetoja

- samo kao materijalno – pravni, 108

Prigovor protiv platnog naloga

- kada nije dozvoljen, 196

Prijeboj

- materijalno – pravni prigovor u parnici, 108

Prinudno poravnanje

- dozvoljenost žalbe, 122
- sadržaj, 123
- rok za zaključivanje, 124

Privremena mjera

- i naknada štete, 121

Priznanje strane sudske odluke

- o utvrđivanju očitstva, 119

Prodaja

- tuđe pokretne stvari, 28
- distranciona – subjektivni rok za reklamaciju nedostataka, 43
- obaveza preuzimanja robe predate prevozniku, 44

Prodaja tuđe stvari

- ne tiče se vlasnika, 28

Raskid

- ugovora sa fiksnim rokom, 36
- ugovora o građenju – naknada za izvedene radove, 48

Regres

- plaćene zakonske kamate za drugog, 70

Reklamacija

- zbog skrivenih nedostataka – subjektivni rok, 43

Revizija

- protiv odluke o troškovima parničnog postupka, 115

Rok

- subjektivni, za reklamaciju skrivenih nedostataka kod distrancione prodaje, 26

Rok dospjeća

- tražbine između korisnika društvenih sredstava, 39

Skriveni nedostaci

- subjektivni rok za reklamaciju kod distrancione prodaje, 43

Služnost

- zaštita na gradskom građevinskom zemljištu, 30

Solidarna odgovornost

- više učesnika u prouzrokovanju štete, 67

Stan

- odgovornost za štetu zbog neosnovanog zadržavanja, 78
- pasivna legitimacija u parnici za otakz ugovora i za ispražnjenje stana, 81

Stanarsko pravo

- sporazum između supružnika o određivanju nosioca prije pravosnažnosti presude o razvodu braka, 79
- pravo davaoca stana da razvedenim supružnicima ponudi dva manja stana – realizacija, 80
- “socijalne okolnosti” u postupku određivanja nosioca stanarskog prava nakon razvoda braka, 82

Stečaj

- namjenski kredit i stečajna masa, 125
- prijava potraživanja o kome se vodi parnica, 126
- upućivanje na parnicu povodom izlučnog zahtjeva, 127

Stečajni postupak

- i mjesna nadležnost u parnici, 97

Sticanje bez osnova

- naplatom nepravilno popunjenje bjanko mjenice, 68
- posledice ukidanja samoupravnog opšteg akta, 69

Strana valuta

- konverzija u slučaju zajma, 45

- cijena kod investicionih radova u inostranstvu, 49
- konverzija, 64

Sudsko poravnanje

- naknada štete zbog neispunjenja obaveze, 107

Svojina

- sticanje preziđivanjem zgrade u suvlasništvu, 26
- ne može se steći ugovorom od nevlasnika, 27

Transportne klauzule

- značaj izraza “franko utovareno”, 42

Troškovi liječenja

- obaveza naknade kada nije obezbijedena zdravstvena zaštita, 73

Tumačenje

- ugovora, 20

Tužba

- uređenje – obaveza tužioca, 102
- ispravka i preinačenje, 104
- preinačenje u dijelu u kome nije prigovoreno platnom nalogu, 117
- fikcija povlačenja, ako je preinačena, 118

Ugovor

- tumačenje, 20
- zaključivanje i konvalidacija, 21
- ništav o plaćanju naknade za izvađeni šljunak, 22
- ništav o načinu korištenja vodovoda, 24
- u korist trećeg – pravo na neposredan zahtjev, 38

Ugovor o doživotnom izdržavanju

- ako ga sudija nije pročitao i upozorio ugovarače, 89
- obaveze koje se mogu ispunjavati i u slučaju odvojenog života, 90

Ugovor o građenju

- naknada za izvedene radove u slučaju raskida, 48
- zadržavanje dijela cijene radi otklanjanja nedostatka, 51

Ugovor o nalogu

- odgovornost nalogoprimca zbog nepažnje, 56

Ugovor o prevozu u drumskom saobraćaju

- primjena zakona, 54

Ugovor o prevozu u željezničkom saobraćaju

- visina naknade štete, 55

Ugovor o prodaji

- poništenje zbog prekomjernog oštećenja, 37
- isporuka robe “franko utovareno”, 42
- preuzimanje robe kada je rizik prešao na kupca, 44

Ugovor o zamjeni prava raspolaganja

- konvalidacija usmenog ugovora, 21

Ugovor o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

- kada primjena republičkog zakona, 46

Ustavni sud

- imovinske posledice ukidanja opšteg akta, 69

Veš kuhinja

- prestanak prava koristenja zbog promjene namjene, 77

Vjerodostojna isprava

- nije opšti akt o samodoprinosu, 116

Vjerska zajednica

- aktivna legitimacija, 19

Vodovod

- način korištenja ne reguliše se ugovorm, 24

Zakonsko izdržavanje

- mlđb. djeteta, 84
- bračnog druga, 85
- u slučaju gubitka radne sposobnosti nakon razvoda braka, 86
- u slučaju prekida kratkotrajne bračne zajednice, 87

- supruge koje je djelimično bila ekonomski upućena na razvedenog suprua, 88
- žalbeni prigovor supružnika da je tužiteljica stupala u iznimne odnose s drugim muškarcima nakon prekida bračne zajednice, 110

Zakup

- kada se primjenjuje odredbe ZOO, 46
- prećutno obnavljanje, 47

Založno pravo

- ništava odredba o sticanju prava svojine založnog povjerioca, 23

Zastarjelost potraživanja

- zatezних kamata, 40
- u slučaju dekriminacije krivičnog djela kojim je prouzrokovana šteta, 41

Zatezna kamata

- u slučaju eksproprijacije, 34
- zastarjelosti potraživanja, 40

- kada primjena stranog prava, 71
- naknada štete iznad, 72
- spor oko plaćanja – nadležnost arbitraže, 93

Zdravstvena zaštita

- cijena usluge liječenja van područja SIZ-a, 57
- snošenje troškova liječenja neosiguranih lica, 73

Zgoda

- preživljavanje kao osnov sticanja svojine, 26
- odgovornost za štetu usljed prokišnjavanja krova na zgradi u društvenoj svojini, 58

Žalba

- na rješenje o odobravanju prinudnog poravnjanja, 122

Župni ured

- vjerska zajednica, 19

REGISTAR PROPISA

KRIVIČNO PRAVO, PRIVREDNI PRESTUPI I PREKRŠAJI

Savezni propisi

- Krivični zakon SFRJ (“Službeni list SFRJ”, br. 44/76, 34/84, 74/87)
 Zakon o krivičnom postupku (“Službeni list SFRJ”, br. 4/77, 36/77, 14/85)
 Zakon o privrednim prestupima (“Službeni list SFRJ”, br. 10/86 – prečišćeni tekst)
 Zakon o udruštvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe (“Službeni list SFRJ”, br. 55/78 i 58/85)
 Zakon o knjigovodstvu (“Službeni list SFRJ”, br. 25/81 i 53/85)
 Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima (“Službeni list SFRJ”, br. 53/85 i 50/88)
 Zakon o prometu robe i usluga sa inostranstvom (“Službeni list SFRJ”, br. 66/85 i 67/86)
 Zakon o mjernim jedinicama i mjerilima (“Službeni list SFRJ”, br. 9/84)

Republički propisi

- Krivični zakon SRBiH (“Službeni list SRBiH”, br. 16/77, 32/84, 19/86, 40/87 i 41/87)

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Savezni propisi

- Zakon o parničnom postupku (“Službeni list SFRJ”, br. 4/77 i 74/87)
 Zakon o izvršnom postupku (“Službeni list SFRJ”, br. 20/78 – 74/87)
 Zakon o prekršajima (“Službeni list SRBiH”, br. 19/86)
 Zakon o opštem upravnom postupku (“Službeni list SFRJ”, br. 47/86)
 Zakon o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima (“Službeni list SFRJ”, br. 43/65, 57/65 i 17/67)
 Zakon o obligacionim odnosima (“Službeni list SFRJ”, br. 29/78 i 39/85)

Zakon o prometu zemljišta i zgrada (prečišćeni tekst ("Službeni list SFRJ", br.43/65, 57/65 i 17/67)

Zakon o konstituisanju i upisu u registar osnovnih organizacija udruženo rada ("Službeni list SFRJ", br. 22/73 i 93/73)

Zakon o udruženom radu ("Službeni list SFRJ", br. 53/76 – 85/87; ("Službeni list SFRJ", br. 11/78)

Osnovni zakon o vodama ("Službeni list SFRJ", br. 13/65)

Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", br. 2/74)

Zakon o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom ("Službeni list SFRJ", br. 23/83)

Zakon o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", br. 66/85)

Zakon o izvođenju investicionih radova u inostranstvu ("Službeni list SFRJ", br. 71/85)

Zakon o standardizaciji ("Službeni list SFRJ", br. 11/80)

Zakon o osnovama poslovanja robe i suluga ("Službeni list SFRJ", br. 43/76)

Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", br. 24/76)

Zakon o zaštiti životinja od zaraznih bolesti koje ugrožavaju cijelu zemlju ("Službeni list SFRJ", br. 43/76)

Zakon o rješavanju sukoba zakona sa pravnim propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 43/82)

Zakon o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", br. 41/80)

Zakon o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", br. 72/86)

Opšte uzanse za promet robom ("Službeni list FNRJ", br. 15/54)

Posebne uzanse o građenju ("Službeni list SFRJ", br. 18/77)

Samoupravni sporazum o načinu i postupku kroišćenja zdravstvene zaštite van područaj samoupravne interesne zajednice

zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojoj osiguranik pripada ("Službeni list SFRJ", br. 43/84)

Republički propisi

Zakon o vanparničnom postupku ("Službeni list SRBiH", br. 10/89)

Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH", br. 33/77)

Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica ("Službeni list SRBiH", br. 37/76)

Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 14/84)

Zakon o rudarstvu – raniji ("Službeni list SRBiH", br. 35/77)

Porodični zakon ("Službeni list SRBiH", br. 21/79)

Zakon o vodama ("Službeni list SRBiH", br. 36/75)

Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH", br. 7/80)

Zakon o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", br. 13/74 i 18/75)

Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86)

Zakon o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", br. 13/74)

Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", br. 12/87)

Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list SRBiH", br. 31/84)

Zakon o zdravstvenoj zaštiti životinja ("Službeni list SRBiH", br. 14/78)

Zakon o javnim putevima ("Službeni list SRBiH", br. 30/74)

Zakon o porezima građana ("Službeni list SRBiH", br. 37/77)

Zakon o osiguranju imovine i lica ("Službeni list SRBiH", br. 21/77)

Zakon o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", br. 38/78)

Zakon o redovnim sudovima ("Službeni list SRBiH", br. 19/86)

Zakon o sudovima udruženog rada ("Službeni list SRBiH", br. 14/80)

